

Stockholms stads hälsovårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Hälsovårdsnämnden.

*Vasagatan 11, C.; t. 7 41, 21 18, 74 38,
Norr 52 61; sessionstid varannan eller
var tredje onsdag kl. 6,30 e. m.*

I äldre tider fanns ingen offentlig hälso- och sjukvård i Stockholm. Medeltidens sjukvårdsanstalter, ett slags mellanting mellan sjukhus, fattighus och härbärgen, stodo i samband med munkväsendet. Först på 1600-talet började skolade läkare verka i huvudstaden och från början av samma århundrade finna vi där en stadsmedicus eller stadsphysicus med uppgift att tillhandagå stadens invånare med sjukvård; så småningom blev han emellertid huvudsakligen tjänsteman med skyldighet att besvara rättsmedicinska frågor och besörja fängelsesjukvård. Såsom medlem av det år 1663 bildade collegium medicum, som från att vara en huvudsakligen stadens hälsovårdsmyndighet utvidgades till ett statens ämbetsverk (nuv. medicinalstyrelsen) fick han en framskjuten ställning och tillades honom 1796 överinseendet över stadens övriga läkare. Från mitten av 1600-talet fanns i Stockholm även en stadskirurg eller stadsfältskär med skyldighet att biträda stadsmedicus med utvärtesfall samt tillhandagå med läkarhjälp vid olycksfall och därför hålla s. k. fältskärsstugor. År 1827 ombildades stadsmedicus- och stadskirurgtjänsterna till förste och andre stadsläkaretjänster. Genom kungl. brev 1757 förordnades om antagande av tre avlönade fattigläkare, till en början tillsatta och avlönade av staten, men från 1796 sorterande under stadsmedicus och från 1812 avlönade av staten. Sedan fattigvården i början på 1800-talet ordnats och fått kommunal karaktär, sorterade hälsovården under fattigvårdsmyndigheten.

En systematiskt ordnad allmän hälsovård tillkom först i förra århundradet. Det var kolerans uppträdande i Europa år 1830, som verkade såsom en mäktig väckelse till organiserandet av hälsovården i huvudstaden, liksom i hela riket. Med hänsyn uteslutande till denna farst påbjöd kungl. kungörelsen den 9 juli 1831 tillsättandet av sundhetsnämnder i orterna. I Stockholm kallades denna myndighet först allmänna sundhetskommittén, men fick snart namnet allmänna sundhetsnämnden. Vid kolerans förnyade vandring till Europa på 1840-talet till-

sattes i Stockholm ånyo samma nämnd, som till följd av koleraperiodens långvarighet blev oavbrutet verksam under mer än halvtannat årtionde. I 1862 års kommunalförordning upptogs bland verkställande myndigheter sundhetsnämnden, som hade att handlägga alla frågor rörande allmänna hälsotillståndet och sjukvården. Sundhetsnämnden fortfor med sin befattning till år 1878, då hälsovårdsnämnden jämlikt 1874 års hälsovårdsstadga för riket, som då trädde i kraft även för Stockholm, övertog dess bestyr med hälsovården och jämlikt k. instruktionen den 4 mars 1864 för Stockholms stads sundhetsnämnd samt stadsfullmäktiges beslut den 1 dec. 1877 jämväl med den allmänna sjukvården och stadens sjukhus. Nämndens verksamhet fortgår i huvudsak oförändrad enligt den nya hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 och epidemilagen s. d., vilka trädde i kraft den 1 jan. 1920, samt den i sammanhang med kommunalförvaltningens omläggning utfärdade nya instruktionen för Stockholms stads hälsovårdsnämnd den 9 april 1920.

Jämte de uppgifter, som jämlikt hälsovårdsstadgan, epidemilagen, lagen om fosterbarns vård samt andra gällande författningar tillhöra hälsovårdsnämnd, ankommer å nämnden att handhava förvaltningen av stadens allmänna sjukvård och därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden är sålunda överstyrelse för stadens permanenta sjukvårdsanstalter samt utfärdar stadgar för dem. Den närmaste ledningen av sjukvårdsanstalternas förvaltning handhaves av en av hälsovårdsnämnden utsedd central sjukhusstyrelse, med undantag dock av epidemisjukhuset, som i vissa avseenden står under nämndens omedelbara förvaltning, samt Sachsska barnsjukhuset, som har en särskild styrelse. Nämnden handhaver och stadens polikliniker och anordningar för provisorisk sjukvård, desinfektionsanstalter och andra anstalter, som inrättats för befordrande av nämndens verksamhet i hälsovårdens tjänst. Nämnden bestrider såväl de staden åliggande utgifter för sinnessjukas vård på statens hospital som ock kostnaderna för den staden åliggande provisoriska vård av sådana sinnessjuka, som äro berättigade att intagas å dylik anstalt, med skyldighet för nämnden att tillse, att plats så snart som möjligt beredes dem å statsanstalt.

HN.

Hälsovårdsnämnden består, enligt k. brev den 19 mars 1920, förutom av ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, av polismästaren och förste stadsläkaren såsom självskrivna ledamöter samt fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter för de valda ledamöterna utses av stadsfullmäktige för en tid av fyra år.

Av de nuvarande ledamöterna och suppleanterna äro resp. två utsedda för tiden t. o. m. år 1923 och två för tiden t. o. m. år 1925.

För revision av nämndens och underlydande styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige enligt hälsovårdsnämndens instruktion årligen fem revisorer.

Författningar m. m. Hälsovårdsstadga den 19 juni 1919 med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Epidemilag den 19 juni 1919. Kungl. brev den 19 mars 1920 med särskild föreskrift rörande sammansättningen av hälsovårdsnämnden i Stockholm. Instruktion för Stockholms stads hälsovårdsnämnd den 9 april 1920. Stadgar för Stockholms stads sjukhus, utfärdade av hälsovårdsnämnden den 26 mars 1904 med ändringar den 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912, 3 april 1914 och 10 jan. 1923. Instruktion för hälsovårdsnämndens sekreterare, antagen av nämnden den 8 febr. 1922.

Stat år 1923. Utgifter: 13,307,600 kr.; inkomster: 4,481,800 kr. (därav direkta statsbidrag 405,000 kr.).

Hälsovårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

*Forssner, J. Hj., professor, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Hårleman, G. R., polismästare (självskr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare (självskr.).

Erikson, G. O., kassör, stadsfullm.

*Lindqvist, F. L., föreståndare.

Wellin, Bertha, sjuksköterska, stadsfullm.

Suppleanter.

*Carlsson, f. Lindsög, Anna R., fru, stadsfullm.

Haglund, S. E. P., professor.

*von Porat, T. G. H., avdelningschef, stadsfullm.

Tinggren, G. A., tillsyningsman.

Kassaförvaltare.

Karlsson, W. E.; Forssner, J. Hj. (suppl.).

Sekreterare

(4,500 kr.).

Tham, K. G. K. M.; t. 53 27; mottagnings-
tid: måndagar, onsdagar och fredagar 10—1.

Hälsovårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1922 års räkenskaper och förvaltning).

Forssner, A. P., direktör.

Johansson, J. E., professor.

Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.

Lindblad, E. L., direktör.

Lundström, C. J., ingenjör.

Hälsovårdsnämndens byrå och expedition.

Vasagatan 11, C.; t. 741, 21 18, 74 38, Norr 52 61; expeditionstid: 10—12, 12,30—2,30.

Den dagliga ledningen av hälso- och sjukvårdsförvaltningen, för såvitt den tillhör hälsovårdsnämndens handläggning, tillkommer förste stadsläkaren (ang. tillsättning, instruktion m. m. se nedan sid. 81), som varje söckendag å av nämnden bestämd tid är tillstädes å nämndens expedition, varest även sundhetsinspektören (se sid. 155), förste och andre stadsveterinärerna (se sid. 155) och bostadsinspektören (se sid. 158) träffas dagligen å vissa tider (se nedan).

Instruktioner. Instruktion för hälsovårdsnämndens kamrerare, antagen av nämnden den 23 febr. 1906. Instruktion för ombudsmanen, antagen av hälsovårdsnämnden den 9 april 1920 och av fattigvårdsnämnden den 30 mars 1920. Instruktion för föreståndaren för hälsovårds- och fattigvårdsnämndernas pensionsbyrå, antagen av hälsovårdsnämnden den 13 juli 1921 och av fattigvårdsnämnden den 21 juni 1921.

Stat år 1923. Utgifter: 411,250 kr. (därin ingår ersättning för till sjukhus upplåten tomtmark med 109,500 kr.); inkomster: 4,100 kr.

Förste stadsläkare (29).

Andersson, L. I.; t. 41 53; mottagningstid: 1—2.

Sundhetsinspektör (25).

Backlund, A. R.; t. 741, 21 18, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Förste stadsveterinär (23).

Nystedt, S. P.; t. 741, 21 18, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsveterinär (21).

Åfeldt, N. O. E.; t. 754, Norr 67 00; träffas å kontrollbyrån för anhållna eller inlämnade födoämnen (se sid. 106) 1—2.

Bostadsinspektör (23).

Herrlin, K. M.; t. 741, 21 18, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Ombudsman (22)

(gemensam med fattigvårdsnämnden; av avlöningen utgår 2,800 kr. från hälsovårdsnämnden).

Hellichius, N. M. (se fattigvårdsnämnden).

Föreståndare för nämndens pensionsbyrå

(aktuarie för pensionsärenden) (18).

(gemensam med fattigvårdsnämnden; av avlöningen utgår 2,000 kr. från hälsovårdsnämnden).

Zetterlund, G. E. (se fattigvårdsnämnden).

Kamrerare (20).

Lundberg, I.; t. 741, 21 18, 74 38, Norr 52 63; mottagningstid: 10—12, 12,30—2,30.

Kontorsskrivare (11).

Ahnfelt, Inga L.

Registrator (9).

Sjögren, Marta.

En kontorsskrivare (7), en förrädsföreltare (300 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Åhrman, K. O.

En vaktmästare (6), tre automobilförare (7).

Stads- och distriktsläkare m. fl.

(Ang. sjukhusläkarna se under de särskilda sjukhusen; ang. sundhetsinspektören, förste och andre stadsveterinären, bostadsinspektören m. fl. se under hälsopolisen och bostadsinspektionen.)

Förste stadsläkaren i Stockholm tillsättes av en valnämnd, bestående av överståthållaren, vilken i nämnden förer ordet, sex av och bland stadsfullmäktige särskilt för varje gång utsedda ledamöter samt hälsovårdsnämndens ledamöter utom förste stadsläkaren eller den, som i hans ställe tjänstgör i hälsovårdsnämnden. Vederbörandes kompetens provas dessförinnan av medicinalstyrelsen; fullmakt för den utnämnde utfärdas av överståthållarämbetet. Förste stadsläkaren, som är självskriven ledamot i hälsovårdsnämnden och i den under denna sorterande sjukhustyrelsen, åligger att ägna sorgfällig uppmärksamhet åt allt, som kan inverka på sundheten och allmänna hälsotillståndet i huvudstaden och särskilt i de fattigas bostäder samt i härstädes befintliga skolor, fabriker, verkstäder, välgörenhetsinrättningar och fängelser, och bör han för sådant ändamål självmant eller på uppdrag av hälsovårdsnämnden vidtagna behövliga undersökningar samt från distriktsläkarna förskaffa sig noggrann kännedom om hälsotillståndet i stadens olika delar och med dem samråda i sådana viktigare hälsovårdsfrågor, som ligga inom deras verksamhetsområde. Förste stadsläkaren är chef för personalen vid den hälsopolis, som

lyder under hälsovårdsnämnden och skall hava tillsyn över stadens allmänna sjukvård och äger i följd härav att hålla sammanträden med distriktsläkarna och besöka stadens sjukvårdsinrättningar. Finner han därvid brister, vilka det icke ankommer på honom att avhjälpa, skall han hos hälsovårdsnämnden föreslå nödiga åtgärder. Han är förmän för andre stadsläkaren och distriktsläkarna samt har inseende över i staden praktiserande fältskärer, tandläkare och barnmorskor. Förste stadsläkaren åligger att bereda och införa hälsovårdsnämnden föredragna alla ärenden, som angå stadens allmänna hälsovård och sjukvård. Å tid, som hälsovårdsnämnden bestämmer, bör han i allmänhet varje söckendag vara tillstädes å nämndens byrå för att tillhandagå med erforderliga upplysningar. Han må icke innehava eller förestå annan tjänstbefattning.

Andre stadsläkaren tillsättes på enahanda sätt som förste stadsläkaren. Honom åligger bland annat, att på förordnande av överståthållarämbetet eller rådhusrätten verkställa inom staden och dess område förekommande rättsmedicinska besiktningar och liköppningar i enlighet med gällande föreskrifter, att meddela erforderligt läkarbetyg för inträde å arbets- eller försörjningsinrättning, att på begäran av enskild person afgiva utlåtande eller betyg över beskaftenheten av sjukdom och kroppsskada, att besörja sjukvården inom stadens fängelser, samt att hava närmaste tillsynen över fältskärstugor i staden. I övrigt har andre stadsläkaren att ställa sig till efterrättelse överståthållarämbetets särskilda föreskrifter i tjänsten samt att lämna det tjänstebiträde, som hälso- och fattigvårdsnämnderna av honom åska till fullgörande av vad honom enligt instruktion åligger.

Distriktsläkarna tillsätts av hälsovårdsnämnden medelst förordnanden tillsväridare. Distriktsläkares huvudsakliga åligganden äro: att utan särskild ersättning med läkarehjälp tillhandagå alla i distriktet boende fattiga sjuka, vilkas medellöshet blivit behörigen styrkt, att utfärda betyg för sådana i distriktet boende sjuka, som söka fattigunderstöd eller skola intagas å fattigvårdsanstalt, för person, som söker inträde å arbetsinrättning eller vårdhem och vilkens tillstånd icke tillåter honom att inställa sig å andre stadsläkarens tjänsterum, samt för barn, som skola intagas å allmänna barnhuset. Distriktsläkare bör hava sin bostad inom det honom anvisade distriktet.

För att med sjukvård i hemmen tillhandagå obemedlade och mindre bemedlade hava av staden anstälts tolv s. k. stadssjuksköterskor. Vården lämnas kostnadsfritt åt obemedlade; mindre bemedlade erlägga däremot viss nedsatt avgift, lämpad efter råd och lägenhet. Med denna verksamhet avses såväl att bereda bättre vård i hemmen för sjuka inom nämnda befolkningsgrupper som ock att minska kraven på sjukhusvård. (Jfr även nedan sid. 83.)

I Bränkyrka finnes dessutom anställd en sjukvårdssyster, och i Bromma finnas två

HN.

fattigvårdssystrar, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Förlossningsläkare antagas av hälsovårdsnämnden för beredande av tillgång till erforderlig läkarbehandling i hemmen vid barnshörd eller missfall samt för biträde vid tillsyn över barnmorskor. Åt medellösa lämnas biträde kostnadsfritt.

Barnmorskor äro av kommunen anställda i Brännkyrka och Bromma församlingar. I övriga delar av staden hava obemedlade personer rätt till fri vård av barnmorskor, som staden betalar efter viss taxa för varje förlossning. Dessutom kunna mindre bemedlade erhålla förlossningshjälp till nedsatt avgift av vissa barnmorskor, vilka härför åtnjuta ersättning av staden.

Instruktioner m. m. Kungl. brev till överståthållarämbetet angående förändrade bestämmelser för tillsättning av stadsläkare i Stockholm den 17 juni 1881. Instruktion för förste stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Instruktion för andre stadsläkaren i Stockholm den 3 dec. 1881. Hälsovårdsnämndens instruktion för distriktsläkarna i Stockholm den 19 mars 1883 med ändringar den 26 nov. 1897. Instruktion för förlossningsläkare, antagen av hälsovårdsnämnden den 11 febr. 1910. Instruktioner för läkarne inom förutvarande Brännkyrka socken, fastställda av hälsovårdsnämnden den 17 jan. 1913.

Förste stadsläkare (29).

Andersson, L. I., hälsovårdsnämndens expedition, Vasagatan 11, C.; t. 41 53; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsläkare (23).

Hultkvist, G. E.; Rådhusgränd 3, St.; t. »polisen»; mottagningstid: 9,30—10,30.

Läkardistriktet.

(Jfr vidare statistiska avdelningen.)

Nikolai läkardistrikt

(omfattande Storkyrkoförsamlingen.)

Distriktsläkare (17).

Kjellberg, C. J. A.; mottagning: Rådhusgränd 3, St.; t. »polisen», andre stadsläkarens exp.; mottagningstid: 9—10.

Klara och Jakobs läkardistrikt

(omfattande Klara och Jakobs församlingar samt den del av Adolf Fredriks församling, som ligger söder om Kammakaregatan mellan Klaraviken och Upplandsgatan samt söder om Tegnérsgatan mellan Upplandsgatan och Döbelnsgatan.)

Distriktsläkare (17).

Heineman, I. D.; Kungsgatan 3, C.; t. 65 50, Norr 152 08; mottagningstid 10—11.

Kungsholms östra läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling öster om Polhemsgatan).

Distriktsläkare (17).

Ljungström, V.; Hantverkaregatan 26, C.; t. 331 80, Norr 202 96; mottagningstid: sept.—maj alla dagar 9—10; juni—augusti vardagar 9,30—10,30, sön- och helgdagar 9—10.

Kungsholms västra läkardistrikt

(omfattande Kungsholms församling väster om Polhemsgatan).

Distriktsläkare (17).

Spangenberg, K. G. V.; S:t Eriksgatan 25 B, C.; t. 337 17, Norr 183 00; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks västra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Kammakaregatan samt denna gata fram till Klaraviken).

Distriktsläkare (18).

Lagergren, J. E.; Upplandsgatan 33, Va.; t. 21 05, Norr 460; mottagningstid: 9—10.

Adolf Fredriks östra läkardistrikt

(omfattande området mellan Hälsingegatan söderut till Frejgatan, denna gata till Upplandsgatan, denna gata till Tegnérsgatan, denna gata till Döbelnsgatan, denna gata till Odengatan, denna gata till Sveavägen och denna väg norrut till Brunnsviken).

Distriktsläkare (17).

Schmidt, F. W.; Odengatan 56, Va.; t. 35 28, Norr 118 03; mottagningstid: 9—10.

Johannes läkardistrikt

(omfattande Johannes församling samt den del av Engelbrekts församling, som ligger norr om Odengatan och väster om Stockholm—Rimbojärnvägen).

Distriktsläkare (18).

Dalén, K. L. E.; Regeringsgatan 86, C.; t. 52 23, Norr 5; mottagningstid: 9—10.

Östermalms västra läkardistrikt

(omfattande den del av Engelbrekts församling, som ligger öster om Birgerjarls- och Odengatorna samt den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger väster om Sibylle-, Stor- och Jungfrugatorna).

Distriktsläkare (17).

Sundberg, L. G. T.; Nybrogatan 11 A, Ö.; t. 749 85, Norr 60 18; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 9,30—10,30.

Östermalms östra läkardistrikt

(omfattande den del av Hedvig Eleonora församling, som ligger öster om Sibylle, Stor- och Jungfrugatorna samt Oscars församling).

Distriktsläkare (17).

Nyström, E. J.; Storgatan 7 & 9, Ö. Dj.; t. 727 15, Norr 260 35; mottagningstid: 8,30—9,30.

Katarina norra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Södermalmstorg, Götgatan till Folkungagatan, denna gata till Renstjärnsgatan, denna gata till Tjörhovsgatan, denna gata till Erstagatan samt denna gata till Stadsgården).

Distriktsläkare (17).

Klingberg, A. F.; Folkungagatan 83, Sö.; t. 2533, Söder 333 11; mottagningstid: 9—10.

Katarina östra läkardistrikt

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som begränsas av Erstagatan från Stadsgården till Tjörhovsgatan, denna gata till Renstjärnsgatan, denna gata till Folkungagatan, denna gata till Nytorget, denna gata till Nytorget samt Värmdögatan).

Distriktsläkare (18).

Gahn, H. R. C.; Renstjärnsgatan 15, Sö.; t. 9568; st. Söder 13533; mottagningstid: 9—10.

Katarina västra läkardistrikt

(omfattande den del av Katarina församling, som begränsas av Blekingegatan, Nytorget, Nytorgetsgatan till Folkungagatan, denna gata till Götgatan, denna gata till Högbergsgatan samt församlingsgränsen västerut).

Distriktsläkare (18).

Olson, E.; Götgatan 69, Sö.; t. 114 30, Söder 308 00; mottagningstid: 9—10.

Katarina södra distrikt med Enske

(omfattande de delar av Katarina och Sofia församlingar, som ligga söder om Blekinge- och Värmdögatorna, jämte det område, som å den på stadens bekostnad år 1913 utgivna karta över Brännkyrka församling finnes utmärkt såsom tillhörande egendomarna Enske, Johanneshov och Kvarnängen).¹⁾

Distriktsläkare (18).

Knaust, O. W.; Hornsgatan 33 A, Sö.; t. 52 26, Söder 322 82 (ankn.); mottagning: Blekinge-

gatan 38, Sö.; t. Söder 322 82; mottagnings-tid: vardagar 10—11, sön- och helgdagar 9—10 (för Enskedestaden därjämte mottagning tisdagar och fredagar 11,15—12,15 Södertörns-vägen 62, 2 tr.; t. Enske 11 16).

Maria östra läkardistrikt

(omfattande den del av Maria församling, som ligger öster om Skinnarviksgatan, Torkel Knuts-sonsgatan till Tavastgatan, denna gata till Tim-mermansgatan samt denna gata och församlings-gränsen söderut).

Distriktsläkare (17).

Edrén, F. G.; Hornsgatan 29 B, Sö.; t. 48 50, Söder 81 80; mottagningstid: 9—10.

Maria västra läkardistrikt

(omfattande den del av Maria församling, som ligger väster om Skinnarviksgatan, Torkel Knuts-sonsgatan till Tavastgatan, denna gata till Tim-mermansgatan samt denna gata och församlings-gränsen söderut).

Distriktsläkare (18).

Hulting, C. G.; Hornsgatan 33 A, Sö.; t. 168 88, Söder 4 09; mottagningstid: vardagar 9—10, sön- och helgdagar 10—11.

Liljeholmens distrikt

(omfattande den del av förutvarande Brännkyrka socken, som ligger norr och nordväst om stora landsvägen till Fittja och det vattenavlopp, som från trakten av Stensborg framgår till Årstavi-ken mellan Årsta och Sköntorp).

Distriktsläkare

(5,700 kr.).

Drougge, J. A.; kommunalhuset, Liljeholmen; t. Liljeholmen 30; mottagningstid: 10—11.

Älvsjö distrikt

(omfattande den övriga delen av förutvarande Brännkyrka socken, med undantag av den s. k. Enskedestaden).¹⁾

Distriktsläkare (18).

Almroth, F. A.; villa Älvhem, Älvsjö; t. Älvsjö 1 04; mottagningstid: 9—10, sön- och helg-dagar 10—11.

Bromma distrikt.

Distriktsläkare

(4,380 kr.).

Zandén, S.A.; Ålstensvägen 46, Äppelviken; t. Äppelviken 5 02; mottagningstid: 10—11.

Sjuksköterskor.

För vård i hemmen av obemedlade och mindre bemedlade sjuka finnas anställda tolv *stads-sjuksköterskor* (jfr ovan sid. 81). Biträde av

¹⁾ Dessutom äga personer, boende invid den s. k. Dalarövägen söder om Enske (inom Älvsjö distrikt), jämväl anlita distriktsläkaren i Katarina södra distrikt med Enske.

HN.

dessas sjuksköterskor kan av läkare rekvideras hos svenska röda korsets sjuksköterskehem (t. 1 92, Norr 81 86) och Fredrika Bremerförbundets sjuksköterskebyrå (t. 68 98, Norr 82 11).

I Brännkyrka församling är anställd en *sjukvårdssyster*, varjämte i Bromma församling finnas anställda två *fattigvårdssystrar*, gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna.

Avlöningar. Tolv stadssjuksköterskor: 2,400 kr.; en sjukvårdssyster i Brännkyrka: 3,000 kr.; två fattigvårdssystrar i Bromma: lönegrupp 6 (halva avlöningsbeloppet utgår från hälsovårdsnämnden).

Förlossningsläkare.

Avlöningar. Tre läkare: vardera arvode 600 kr.

För Östermalm och Norrmalm.

Felländer, J.; Arsenalsgatan 8 B, C.; t. 88 86, Norr 151 71; mottagningstid: vardagar 2—3.

För Staden inom broarna och Södermalm.

(Befattningen är förenad med underläkartjänsten vid södra barnbördshuset; se sid. 92.)

Gramén, K.

För Kungsholmen.

Gårdlund, C. H. W. A.; Stureplan 6, Ö.; t. 753 18, Norr 13 18; mottagningstid: vardagar efter överenskommelse pr telefon.

Barnmorskor.

I Brännkyrka och Bromma församlingar äro för vardera församlingen anställda två barnmorskor. Beträffande den övriga staden se sid. 82.

Avlöningar m. m. Till kommunalt anställda barnmorskor i Brännkyrka och Bromma församlingar respektive 5,280 och 3,600 kr. Till barnmorskor för fattigförlossningar i hemmen 8,000 kr. Ersättning till vissa barnmorskor, skyldiga att tillämpa av stadsfullmäktige fastställd taxa 10,000 kr.

Stockholms stads sjukhus.

(Adresser, telefoner, expeditionstider, se nedan under respektive sjukhus.)

Stadens under hälsovårdsnämnden lydande sjukhus äro följande: Sabbatsbergs sjukhus, sjukhuset St Göran, provisoriska sjukhuset, Katarina sjukhus (jänte de provisoriska sinnessjukhusen), Maria sjukhus, södra barnbördshuset, epidemisjukhuset, Söderby sjukhus, barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne samt sjukhuset vid Långbro.

St Eriks sjuk- och vårdhem (förutv. allmänna försörjningsinrättningen) lyder under fattigvårdsnämnden.

För varje sjukhus förordnar hälsovårdsnämnden årligen en direktör, som är chef för sjukhusets personal samt sjukhusets inför nämnden och sjukhusstyrelsen ansvarige styresman, med den begränsning dock, som betingas därav, att ledningen av sjukhusens ekonomiska förvaltning handhaves av sjukhusstyrelsens intendent (se nedan). Till sjukhusdirektör bör företrädesvis utses vid sjukhuset anställd överläkare eller, där så ej kan ske, annan läkare.

Överläkare tillsättes av hälsovårdsnämnden medelst förordnande på viss tid, fem eller tio år. Överläkare är närmaste förman för å hans avdelning anställda underläkare. Underläkare antages för högst tre år av hälsovårdsnämnden efter hörande av vederbörande direktör eller överläkare. Underläkare åligger att vara boende inom det sjukhus, där han är anställd.

Sjukhusstyrelsen.

Adress m. m. se nedan.

Hälsovårdsnämnden har tidigare utsett särskilda styrelser för förvaltning av vart och ett av huvudstadens sjukhus med undantag av epidemisjukhuset, som alltid stått under nämndens omedelbara förvaltning. Genom hälsovårdsnämndens beslut den 7 dec. 1921 har emellertid fr. o. m. år 1922 en centralisering av sjukhusförvaltningen genomförts så till vida, att i stället för de lokala sjukhusstyrelserna inrättats en under hälsovårdsnämnden lydande, för de olika sjukhusen gemensam central *sjukhusstyrelse*; undantag har dock gjorts för Sachska barnsjukhuset, som på grund av donationsbestämmelser tillsvidare behåller sin särskilda styrelse. Även epidemisjukhuset står i vissa fall utanför den gemensamma sjukhusstyrelsen och sorterar beträffande dessa liksom förut direkt under hälsovårdsnämnden.

Sjukhusstyrelsen består av hälsovårdsnämndens ordförande och förste stadsläkaren samt fem andra ledamöter, vilka jämte tre suppleanter årligen utses av hälsovårdsnämnden. Styrelsen utser inom sig ordförande och vice ordförande.

Sjukhusstyrelsen har att i överensstämmelse med gällande medicinalförfattningar och av hälsovårdsnämnden utfärdade föreskrifter handha förvaltningen av underlydande sjukhus. I sådant avseende åligger det styrelsen bl. a. att till nämnden avgiva äskade utlåtanden rörande sjukhusens förvaltning, att omhändervärd sjukhusens ekonomi och räkenskaper samt hava vård och tillsyn över deras byggnader, planteringar och inventarier, att antaga och avskeda ordinarie personal vid sjukhusen med undantag av läkare och intendent samt utfärda instruktioner för dem, att fastställa ordningsregler för sjukhusen samt att i övrigt vidtaga de åtgärder, som för främjandet av sjukhusens ändamål kunna

anses lämpliga. Vidare skall styrelsen handlägga vissa ärenden rörande epidemisjukvården samt ombesörja upphandling av för sjukhusen behöfliga artiklar. Den äger uppdraga åt förste stads-läkaren att avgöra löpande och mindre viktiga ärenden, vilka beslut dock sedan skola anmälans för styrelsen.

De av hälsovårdsnämnden utsedda sjukhus-direktörerna skola var för sitt sjukhus införa sjukhusstyrelsen föredraga ärenden, som angå den egentliga sjukvården och sjukhusens administrativa förvaltning, under det att ärenden rörande den ekonomiska förvaltningen föredragas av sjukhusintendenten. Resp. föredragande äga rätt att få avvikande mening antecknad till protokollet.

Sjukhusstyrelsen biträdes av ett kansli med en av hälsovårdsnämnden utsedd intendent som chef. Intendenten har till uppgift att leda och övervaka sjukhusens ekonomiska förvaltning samt att på allt sätt verka för dennas ändamålsenliga handhavande, att öva tillsyn å för sjukhusen gemensam upphandling, att ombesörja och övervaka erforderliga reparationer sjukhusbyggnaderna samt att förbereda och införa sjukhusstyrelsen föredraga alla ärenden av ekonomisk natur.

Stadgar. Hälsovårdsnämndens stadgar för Stockholms stads sjukhus den 26 mars 1904 med ändringar den 18 mars 1910, 27 jan. 1911, 13 dec. 1912, 3 april 1914 och 10 jan. 1923. Spisordning och utspisningsstat för stadens sjukhus, antagen av hälsovårdsnämnden den 19 febr. 1909 med ändring den 28 nov. 1913. (Ang. avgiftsreglemente se nedan.) Särskilda bestämmelser för viss på extra stat anställd personal vid Stockholms stads sjukhus m. m., fastställda av tjänstenämnden den 30 nov. 1922.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande.

Andersson, L. I., förste stadsläkare.

Övriga ledamöter.

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.; Dahl, C. F., byggnadsingenjör; Larsson, L. F. L., direktör; Lindqvist, F. L., föreståndare; Mild, C. A., direktör.

Suppleanter: Bagge, f. Sandberg, E. Gertrud C., fru; Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru, stadsfullm.; Björkman, O. E., diversearbetare, stadsfullm.

Sekreterare

(1,200 kr.).

Tham, K. G. K. M. (se ovan sid. 80).

Kansli och expedition.

Vasagatan 11, C.; t. 741, 2118, 7438, Norr 52 61; expeditionstid: 10—12, 12,30—2,30.

Intendent

(10,200 kr.).

Högberg, A. G.; mottagningstid: 1—2; t. Norr 283 85.

Övrig personal ännu ej tillsatt.

Social kurator¹⁾

(3,360 kr.).

Norén, Jane.

Avgifter å stadens sjukhus.

För att å sjukhus intagas bör den sjuke själv eller genom ombud på den för varje sjukhus bestämda mottagningstiden anmäla sig å sjukhusets mottagningssal och därvid:

1:o) förete läkares intyg om sjukdomens beskaffenhet och flyttnings- eller åldersbetyg;

2:o) avlämna ansvarsförbindelse av vederhöft person eller annan säkerhet för all sjukvårds-ävensom annan kostnad, som av sjukhuset bestrides. Är den sjuke mindre bemedlad, skall han eller hans ombud på särskild blankett, som erhålles å sjukhusets syssemanskontor, skriva en ansökan om befrielse från, resp. nedsättning i sjukhusavgiften (jfr nedan).

Personer, träffade av olyckshändelse eller sjukdomsfall, som fordrar hastig hjälp, intagas alla tider på dygnet, och böra i sådant fall ovan angivna handlingar ofördröjligen därefter anskaffas.

Där ej på grund av allmän författning sjukhusvård skall kostnadsfritt åtnjutas²⁾, eller nedsättning beviljats av sjukhusavgiftsdelegerade (se nedan), utgå avgifterna för vård å stadens sjukhus fr. o. m. den 1 jan. 1923 enligt följande av stadsfullmäktige den 18 dec. 1922 fastställda taxa.

¹⁾ Med uppgift att bistå å sjukhusen intagna personer ifråga om vården av deras personliga angelägenheter samt med skyldighet att biträda sjukhusstyrelsen vid utredningar rörande nedsättning i eller befrielse från sjukhusavgift. I tjänsten lydande direkt under förste stadsläkaren.

²⁾ Vård å allmänt rum vid epidemisjukhuset för epidemisk sjukdom samt vid sjukhuset St Görans avdelning för konssjuka är enligt gällande författningar kostnadsfri.

HN.

Avgift för betalande sjuka pr dag:

för stockholmsbor: vid tuberkulosjukhusen (Söderby sjukhus samt Sabbatsbergs och St Görans sjukhus' tuberkulosavd.):

å allmänt rum	1	kr.
» halvskilt »	5	»
» helskilt »	10	»

vid epidemisjukhuset och Långbro sjukhus:

å allmänt rum	2,50	kr.
» halvskilt »	5	»
» helskilt »	10	»

vid övriga sjukhus:

å allmänt rum	2,50	kr.
» halvskilt »	6	»
» helskilt »	12,50	»

för landsortsbor (vid samtliga sjukhus):

å allmänt rum	8	kr.
» halvskilt »	13	»
» helskilt »	20	»

För patient å halv- eller helskilt rum, som åtnöjes med samma kost som patient å allmänt rum, minskas dagavgiften med 1,50 kr.

För vårdarinna, som medföljer patient å halv- eller helskilt rum, betalas en avgift motsvarande 30 % av den för patienten utgående avgiften.

För digivande moder, som medföljer sjukt dibarn å allmänt rum, betalas ingen avgift. Ej heller betalas avgift för dibarn, som åtföljer moder, som på grund av sjukdom intagits å sjukhus.

För dibarn, som medföljer å Sachsska barnsjukhuset anställd amma, betalas 50 öre per dag. Å detta sjukhus betalas för medföljande, ej digivande moder eller vårdarinna:

för stockholmsbor: å allmänt rum . . .	2	kr.
» enskilt »	4	»

för landsortsbor: å allmänt rum	4	»
» enskilt »	6	»

Vid tillämpning av taxan anses som stockholmsbo a) den som enligt gällande fattigvårdslag äger hemortsrätt i Stockholm, b) utländsk undersåte, som under de två sistförflutna åren varit mantalsskriven i Stockholm och under denna tid ej åtnjutit fattigvård, c) i stadens tjänst anställda, inom eller utom staden boende personer och deras familjemedlemmar samt d) den, som i Stockholm insjuknat i sjukdom, vilken enligt epidemilagen medför rätt till fri vård å allmänt rum å epidemisjukhus, och på grund därav intagits å sjukhus.

Sjukhusavgiftsdelegerade.

Rörande sjukhusvård åt mindre bemedlade har tidigare tillämpats det förordandet, att kostnadsfri vård å stadens sjukhus lämnats åt sådana personer, som kunnat förete av vederbörande roteman utfärdat intyg om medellöshet. Då emellertid detta system visat sig otillfredsställande, särskilt med hänsyn till prövningen vid

medellöshetsintygens utfärdande, har genom stadsfullmäktiges beslut den 20 febr. 1922 en ändring härutinnan vidtagits, varigenom prövningen av de vårdbehövandes betalningsförmåga öfverflyttats från rotemännen till ett nytt centralt organ, *sjukhusavgiftsdelegerade*.

Sjukhusavgiftsdelegerade, till antalet tre jämte två suppleanter, utses årligen i januari månad av stadsfullmäktige med uppgift att jämte vederbörande borgarråd pröva frågor om nedsättning av sjukhusavgift. År den vårdbehövande fullständigt medellös, erhålles sjukhusvården kostnadsfritt. I annat fall skall ansökan om nedsättning i ovan stadgade vårdavgifter inlämnas till sjukhusavgiftsdelegerade, vilka äga att med hänsyn till sökandens ekonomiska förhållanden besluta om nedsättning av sjukhusavgiften, dock ej till mindre än en krona per dag. Sådan nedsättning kan ock under vissa förutsättningar medgivas personer, vilka enligt taxebestämmelserna ej äro att anse som stockholmsbor. Vid den undersökning, som bör föregå beslut om nedsatt avgift, skall biträde lämnas delegerade av fattigvårdsnämnden samt av rotemännen.

De nya bestämmelserna tillämpas förutom vid stadens egna sjukhus även, då det gäller vård av stockholmsbor, vid serafimerlasaret, allm. barnhuset, allm. barnbördshuset, diakonissanstaltens sjukhus (Ersta), Stockholms hospital, konvalescenthemmet å Ribbingebäck samt vid utfärdande av ansvarsförbindelser för vård å hospital, lungsots och skrofulossanatorier. I fråga om vård å polikliniker, hos distriktsläkare m. fl. äga rotemännen tillsvidare utfärda medellöshetsintyg utan undersökning av delegerade.

Sjukhusavgiftsdelegerade hava till sitt förfogande en särskild expedition (i anslutning till fattigvårdsnämndens) (se nedan).

Reglemente. Reglemente angående avgifterna vid Stockholms stads under hälsovårdsnämnden lydande sjukhus, antaget av stadsfullmäktige den 20 febr. 1922, med ändringar den 18 dec. 1922.

Stat år 1923 (för sjukhusavgiftsdelegerades verksamhet). Utgifter: 21,800 kr.

Sjukhusavgiftsdelegerade.

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm. (självskr.), ordf. och kassavårdare; Fjällbäck Holmgren, Karin H., fru, vice ordf. och vice kassavårdare; Lindley, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm.; Nilsson, J. P., direktör, stadsfullm.

Suppleanter: Andersson, E. T., bryggeriarbafare, stadsfullm.; Cervin, N. H., skräddarmästare, stadsfullm.

Sekreterare.

Nilsson, C. R. (se nedan).

Expedition.

Stora Nygatan 2 B, 3 tr., St.; t. Norr 12169; mottagning för allmänheten: 11—2.

Föreståndare

(3,720 kr.).

Nilsson, C. R.

Två undersökare (2,880 kr.), ett skrivbiträde (2,000 kr.), ett vaktmästarbiträde (1,200 kr.).

Sabbatsbergs sjukhus.

Dalagatan 9 & 11, Va.; t. »Sabbatsbergs sjukhus» samt Norr 6619, Norr 21791.

Mottagningstid:

för utvärtes sjuka kl. 10—11 varje dag
 » invärtes » » 11—12 » »
 » kvinnosjukd. » 2—2,30 » »
 » ögonsjukdomar » 9,30—10 » »
 » öron-, näs- och
 strupsjukdomar » 10,30—11 » »

Besökstid:

allmänt rum vardagar 2—3, sön- och helgdagar 1—3;
 isolerings- och tuberkulospaviljongerna onsdagar 2—3, sön- och helgdagar 1—3.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

Mer än 15 års förhandlingar mellan de kommunala myndigheterna föregingo beslutet om byggande av detta sjukhus. Dessa förhandlingar inleddes genom tillsättandet år 1858 av en kommitté och avslutades genom stadsfullmäktiges godkännande den 2 december 1872 av de framställda förslagen. Den nya sjukhusanläggningen, vilken i januari 1879 med 340 sängar kunde öppnas för sjukas emottagande, har tid efter annan kompletterats genom åtskilliga nya byggnader och även genom andra viktiga förbättringar. Den 22 april 1907 beslöt stadsfullmäktige låta uppföra trenne nya paviljonger, entré- och poliklinikbyggnad med operationsavdelning samt den 16 februari 1908 en tvättstuga. Den 18 december 1908 anslog stadsfullmäktige medel till en särskild paviljong för öron- och ögonsjukdomar, som under hösten 1910 började beläggas. En röntgenavdelning öppnades jämväl under år 1910. Slutligen hava stadsfullmäktige under år 1919 och 1920 anslagit medel till ombyggnad av två till sjukhuset hörande s. k. sommarpaviljonger, varigenom möjlighet vinnes att använda dessa lokaler för sjukhusändamål även under den kallare årstiden. Sjukhusets 812 sängar äro fördelade på sju avdelningar: två medicinska med 312 sängar, två kirurgiska med 259, en gynekologisk med 60, en ögonavdelning med 24, en avdelning för öron-, näs- och strupsjukdomar med 24 eller tillsammans 679 platser samt dessutom en isoleringsbyggnad med 8, ett konvalescenthem (se

nedan) med 60, en evakuationspaviljong med 48, en upptagningsanstalt (se sid. 99) med 13 platser och 4 celler. På den medicinska avdelningen äro anställda två överläkare och fyra underläkare, på den kirurgiska två överläkare och fyra underläkare. Läkarevärden vid den gynekologiska avdelningen och avdelningen för öron-, näs- och strupsjukdomar bestrides, i förening med klinisk undervisning åt medicine kandidater, av karolinska institutets lärare i dessa ämnen, med biträde av var sin amanuens. På grund av den för närvarande mycket höga beläggningen å den medicinska avdelningen har därstädes anordnats en extra sjukavdelning under ledning av en extra överläkare med biträde av en extra underläkare.

Inom sjukhusets område ligger Isidor Dannströms konvalescenthem. Genom testamente av direktör Isidor Dannström och hans hustru erhöill Sabbatsbergs sjukhusstyrelse år 1898 en summa av 140,000 kr. »till upprättande av ett konvalescenthem för huvudsakligen konvalescenter från Sabbatsbergs sjukhus» att förvaltas som en särskild fond och redovisas på samma sätt som andra sjukhuset tillkommande medel. Stadsfullmäktige upplåto år 1899 plats för hemmet och bestämde, att kommunen skulle åtaga sig konvalescenternas vård och underhåll å anstalten. Arbetet å hemmet påbörjades år 1901, och i juli 1903 kunde de första konvalescenterna mottagas. Läkarevärden bestrides av sjukhusets läkare och vid hemmet äro anställda blott en sköterska och en vaktkarl, tillika eldare.

Vid sjukhusets kirurgiska poliklinik, som hålles öppen kl. 10—11, behandlas kostnadsfritt personer, som styrka sig eller prövas vara medelösa. Mindre bemedlade betala en krona för varje besök. För behandling av skador på grund av olycksfall i arbete gälla särskilda bestämmelser.

Instruktioner m. m. Instruktioner och ordningsstadgar att gälla vid Sabbatsbergs sjukhus, antagna av dess styrelse den 28 juli 1904. Kontrakt mellan karolinska institutet och Stockholms stads hälsovårdsnämnd ang. gynekologisk klinik den 22 aug. 1879. Kontrakt mellan karolinska institutet och hälsovårdsnämnden ang. klinik för öronsjukdomar den 15 okt. 1910. Stadgar för Isidor Dannströms konvalescenthem, antagna av hälsovårdsnämnden den 13 nov. 1903.

Stat år 1923. Utgifter: 1,914,290 kr.; inkomster: 678,500 kr.

Direktör

(arvode 2,200 kr.).

Wetterdal, H. (se nedan).

Överläkare.

Rissler, J. G. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1924), **Hybinette, O. S.** (förordn. t. o. m. ²⁹/₂ 1932), å kirurgiska avd. (21); **Wetterdal, H.** (förordn. t. o. m.

HN.

⁴/₆ 1924), se ovan, **Hedenius**, P. A. I. (förordn. t. o. m. ³¹/₁₂ 1928), stadsfullm., å medicinska avd. (21); **Forsmark**, E. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1924), å ögonavd. (18); **Simon**, M. H. J. (förordn. t. o. m. ³¹/₃ 1924), å röntgenavd. (18).

Överläkare

(avlönade av karolinska institutet).

Ahlström, E. O. M. (å gynekologiska avd.);
Holmgren, N. G. F:son (å öronavd.).

Extra överläkare

(arvode efter 7,800 kr. per år).

Kahlmeter, T. G. (å medicinska avd.).

Underläkare

(5,700 kr.).

Werneman, K. H. E., **Österberg**, J. H., **Ericsson**, V. A., **Klein**, Helena (å medicinska avd.); **Vikström**, G. S., **Vidfelt**, G. P., **Orell**, S. G. H., **von Stapelmohr**, S. G. A:son (å kirurgiska avd.); **Larsson**, S. V. (å ögonavd.); en vakant (å patologiska avd.).

En *extra underläkare* å medicinska avd. (arvode efter 5,700 kr. per år), två *assistentläkare*, en å röntgenavd. (4,000 kr.) och en å kirurgiska avd. (oavlönad), två *amanuenser* (avlönade av karolinska institutet), en å gynekologiska avd. och en å öronavd.

Patolog och obducent

(5,500 kr.).

Henschen, F.

Sex *operationssköterskor* (7), trettiosju *sjuksköterskor* (därav en vid konvalescenthemmet) (6), tre *laboratoriebiträden* (6), tre *extra sjuksköterskor* (2,400 kr.), ett *fotografbiträde* å röntgenavd. (2,400 kr.), trettiofyra *sjuksköterskebiträden* (I b).

Predikant (17)

(tjänstgör även vid Sabbatsbergs ålderdomshem, varifrån hälften av avlöningen utgår).

Wolfbrandt, E. G.

En *organist* (240 kr.).

Syssloman (20).

Johansson, A. G.; t. »Sabbatsbergs sjukhus» och Norr 217 91; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (13).

Herrman, N. W. A.

Tre *kontorsskrivare* (7).

Maskinist (13).

Swedman, N. H.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till de å kirurgiska polikliniken tjänstgörande underläkarna särskilt arvode med sammanlagt högst 4,000 kr. per år, varå rörligt lönetillägg icke må beräknas.

Vaktmästare (7).

Söderberg, W. A.; **Andersson**, A.; **Gustafsson**, G. A.

En *biträdande maskinist* (10), en *extra maskinist* (2,550 kr.), en *snickare* (7), två *vaktmästare* (6), en *portvakt* (4), en *nattvakt* (3), en *husmoder* (8), en *köksförestånderska* (7), en *tvättförestånderska* (5), en *biträdande husmoder* (4), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *baderska* (2), en *portvakt* (1), sex *eldare* (III b), åtta *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *biträdande tvättförestånderska* (II c), två *kokerskor* (II a), en *kallskänka* (I d), fyra *sömmerskor* (I d), två *telefonbiträden* (I d), en *första husa* (I c), fyra *maskintvätterskor* (I c), femton *köksbiträden* (I b), femtioåtta *städerskor* (I b), fjorton *tvätterskor* (I b).

Sjukhuset S:t Görän.

Stadshagen, C.; t. 340 08, 340 09, 341 54 (kontoret), Norr 90 64 (kontoret).

Mottagningstid:

för sjuka, lidande av köns- och hudsjukdomar: vardagar kl. 12—1; dessutom för sjuka, lidande av könssjukdomar: måndagar, onsdagar och fredagar kl. 6,30—7; för sjuka, lidande av tuberkulos: lungtuberkulos: vardagar kl. 10,30—11; kirurgisk tuberkulos: vardagar kl. 11,30; poliklinisk undersökning: onsdagar kl. 3—3,30.

Besökstider:

för patienter å helenskit rum: ingen bestämd tid; för patienter å halvenskit rum: söndagar, onsdagar och lördagar kl. 1—2; för patienter å allmänt rum: å avd. för köns- och hudsjukdomar: kvinnliga patienter: onsdagar kl. 10—11; manliga patienter: lördagar kl. 10—11; hudpatienter dessutom söndagar kl. 2—3; å tuberkulosavdelningarna: lungtuberkulos: söndagar kl. 12,30—2 samt tisdagar och torsdagar kl. 10—11,30; kirurgisk tuberkulos: söndagar och torsdagar kl. 10—11,30; övriga tider efter läkarens särskilda tillstånd.
Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

Den första plats i Stockholm, varest vene-
riskt sjuka vårdades i avskild lägenhet, lär hava varit Danviken. Där behandlades sedan början av 1700-talet de bland hjonen, som ledo av svår-
artad venerisk sjukdom, i en särskild sjukstuga, som sedermera började kallas kurhus. På 1730-talet började man översända dit veneriskt sjuka från staden. Sedan det nya sinnessjukhuset å Danviken blivit färdigt år 1788, utvidgades avdelningen för veneriskt sjuka till 50 platser, men på grund av de sinnessjukas växande mängd måste efter 1812 detta utrymme inskränkas. Den 1 april 1814 stängdes Danviken för de veneriskt

sjuka, sedan ett provisoriskt kurhus på 20 sängar för stadens behov inrättats å Kungsholmen. År 1813 uppdrog överståthållaren åt särskilda kommitterade att undersöka beskaffenheten av redan befintliga sjukvårdsinrättningar och behovet av förbättrade och utvidgade anstalter till veneriskt sjukas botande samt avgiva betänkande om därtill tjänliga medel och utvägar. I utlåtande den 24 februari 1814 föreslog dessa kommitterade, att ett kurhus å 100 sängar skulle inrättas samt att den å Kungsholmen befintliga kronobrännerieigenheten skulle för detta ändamål förvärfvas från statsverket.

Sedan rikets ständer i anledning av kungl. proposition medgivit, att denna egendom finge upplåtas till begagnande för den gemensamma kurhusinrättningen för Stockholms stad och län, samt sedan nödiga reparationer och inredningsarbeten verkstälts, inflyttade såväl stadens som länets patienter i den nya anstalten i oktober 1816. Redan i slutet av 1820-talet började svårigheter att uppstå i fråga om utrymmet, varför tid efter annan provisoriska åtgärder måste vidtagas, och år 1844 beslöts en större tillbyggnad av kurhuset. Dels på grund av det ytterst bristfälliga skick, varuti kurhusets byggnader råkat, och dels emedan sjukhuset snart visade sig allt mera otillräckligt, blev frågan om nya lokaler allt mera trängande. Flera förslag uppgjordes och härtil, det första redan år 1860, men föllo huvudsakligen till följd av de betänkligheter, som stadens myndigheter hyste mot nedläggande av större kostnader på kurhusinrättningens tomt, så länge icke denna var med full äganderätt överlåten av staten till staden och länets. Sedan flera framställningar härom blivit av riksdagen avslagna, gjorde sig den åsikten allt mera gällande, att ett nytt sjukhus för veneriska patienter borde uppbyggas för kommunens räkning på annan plats. Till byggnadsplats föreslogos olika ställen tills man slutligen enades om det nya sjukhusets förläggande till sydligare delen av Stadshagen på Kungsholmen, där byggnadsarbetet påbörjades år 1886 och fullbordades 1888. Sjukhuset, som benämndes S:t Görän, skulle visserligen i första rummet användas för vård av veneriskt sjuka och av patienter med hudsjukdomar, men vid dess inrättande hade man dock blicken fäst på en framtida användning även för andra sjukdomar. Vid tider av större sjuklighet i Stockholm hava också på sjukhuset anordnats avdelningar för olika invärtes sjukdomar. I början av år 1902 öppnades vid sjukhuset i en nyuppförd paviljong en särskild avdelning med 108 sängar för sjuka med hemortsrätt i Stockholm lidande av lungtuberkulos i mera framskridet stadium, och år 1907 utökades denna avdelning med en andra sjukpaviljong. På hösten 1910 inrättades å sjukhuset en avdelning å 100 sängar för kirurgisk tuberkulos, varvid sängplatsernas antal för lungtuberkulos minskades till 146. Stadsfullmäktige anslö den 23 maj 1921 medel till uppförande av en ny isoleringspaviljong, vilken togs i bruk den 1

juni 1922. Hela sängantalet är f. n. 518, av vilka 214 komma på avdelningen för köns-sjukdomar, 58 på avdelningen för hudsjukdomar samt 246 på avdelningen för tuberkulos. Avdelningen för hudsjukdomar tillökades i oktober 1902 med en finsenavdelning. Dennes verksamhet har år efter år utvidgats och omfattar nu även behandling med röntgen, radium, kvartslampa och koisyr. En av överläkarbefattningarna å avdelningen för köns- och hudsjukdomar uppehålls av professorn i syfilidologi vid karolinska institutet, som där jämväl, med biträde av två amanuenser, meddelar undervisning åt medicine kandidater.

Skolundervisning meddelas åt barnen på de olika avdelningarna.

Med anledning av den fr. o. m. 1919 gällande lagen om åtgärder mot utbredningen av köns-sjukdomar, har sjukhuset fått i uppdrag av hälsovårdsnämnden att vid sin poliklinik anordna motåtgärder för kostnadsfri läkarundersökning och behandling av dylika sjukdomar i smittsamt skede, samt i annat fall mot en avgift för stockholmsbo av en kr. per gång och för landsortsbo av två kr. per gång eller mot avlämnande av rotemansintyg om medellöshet (jfr sid. 101).

Rörande vården av könssjuka inom Stockholm, jämför vidare under Eira (avd. 4).

En till sjukhuset S:t Görän hörande paviljong har i början av år 1923 upplåtits till provisoriskt sinnessjukhus och sorterar i denna egenskap under Katarina sjukhus (se sid. 98).

Instruktion m. m. Instruktion för personalen vid sjukhuset S:t Görän, fastställd den 17 dec. 1913. Avtal mellan hälsovårdsnämnden och karolinska institutet ang. klinisk undervisning i syfilidologi vid sjukhuset S:t Görän, godkänt av hälsovårdsnämnden den 13 dec. 1912 och av karolinska institutet den 11 jan. 1913.

Stat år 1923. Utgifter: 1,129,130 kr.; inkomster: 412,750 kr.

Direktör

(arvode 1,300 kr.).

Marcus, K. J. (se nedan).

Överläkare.

Marcus, K. J. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1924), å avd. för köns- och hudsjukdomar (21); Lindhagen, F. E. (förordn. t. o. m. ¹/₁₀ 1924), å avd. för lungtuberkulos (21); Waldenström, J. H. (förordn. t. o. m. ⁴/₆ 1924), å avd. för kirurgisk tuberkulos (19); Schaumann, J. (förordn. t. o. m. ²⁹/₂ 1932), å avd. för ljusbehandling (18).

Överläkare

(avlönad av karolinska institutet).

Almkvist, J. R.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Odelberg, A. Ason; Björkquist-Wolontis, Sigrid;
två vakanta.

Läkare vid polikliniken

(avlönade av statsmedel med var och en 7,200 kr.;
bidrag från staden 1,000 kr. åt var och en för
behandling av hudsjukdomar).

Birger, S.; Strandberg, J. V.; Kjellberg, Gerda
E.; Rhodin, N. J.

Två *amanuenser* å syfilidologiska kliniken
(avlönade av karolinska institut).

En *operationssköterska* (7), en *överskö-
terska* å ljusavdelningen (6), fjorton *sjuk-
sköterskor* (6), en *sköterska* å serologiska
laboratoriet (6), ett *laboratoriebiträde* (6),
fem *sköterskor* å ljusavdelningen (5), ett *bi-
tråde* å operationsavdelningen (2), två *sköter-
skebiträden* å polikliniken (1,500 kr.), fyrtio-
två *sjuksköterskebiträden* (1 b).

Predikant

(1,320 kr.).

Rosenius, P. J.

Syssloman (19).

Hellsten, F. W.: t. 341 54, Norr 90 64; mot-
tagningstid: 12—2.

Bokhållare (13).

Segervall, N. G.

Två *kontorsskrivare* (7).

Maskinist (13).

Karlsson, G. O.

Vaktmästare (7).

Wallin, E. J.; Johansson, J. A.

En *biträdande maskinist* (10), en *snic-
kare* (7), en *vaktmästare* (6), en *badare* (5),
en *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (7),
en *tvättförestånderska* (4), en *biträdande
köksförestånderska* (4), en *baderska* (2), två
portvakter (1), åtta *eldare* (III b), sex *drängar*
(III a), en *överkokerska* (II c), två *första
kokerskor* (II b), en *nattvakt* (II a), en *äng-
kokerska* (II a), ett *första tvättbiträde* (II a),
en *kallskänka* (I d), ett *spisbiträde* (I d),
ett *ångkokerskebiträde* (I d), fem *sömmers-
kor* (I d), en *maskintvätterska* (I c), en
maskinmanglerska (I c), en *strykerska* (I c),
nio *köksbiträden* (I b), tio *tvättbiträden*
(I b), aderton *städerskor* (I b).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring
kan avlöningen höjas med 600 kr.

Provisoriska sjukhuset.

Åsögatan 97, Sö.; t. 72 20, 234 06; Söder
309 60 (kontoret).

Mottagningstid: varje dag kl. 9—11.

Besökstid: vardagar kl. 2—3, sön- och
helgdagar kl. 1—3.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

Provisoriska sjukhuset upprättades 1902 så-
som en ersättning för det förut för allmänna sjuk-
vården använda Katarina sjukhus, vilket då måste
fullständigt tagas i anspråk för beredande av rum
för det ständigt växande antalet sinnessjuka, som
nämnden måste lämna vård, intill dess plats
å hospital kunde bliva ledig. För ändamålet
förhryrdes nybyggda egendomen nr 9 i kvarteret
Oron med adressnummer 97 vid Åsögatan (egen-
domen numera inköpt av staden) och 32 vid Ny-
torgsgatan. Den 13 februari 1903 kunde det nya
sjukhuset, vars namn bestämts till proviso-
riska sjukhuset, öppnas, sedan å Katarina
sjukhus ännu kvarvarande sjuka, ävensom där
anställda läkare och övrig personal med undantag
av en del ekonomibetjäning dit överflyttats.
År 1922 inrättades vid sjukhuset en särskild
röntgenavdelning. Sjukhuset rymmer f. n.
102 platser, fördelade på en våning för manliga
patienter med 34 sängar och två våningar för
kvinnlige patienter med 68 sängar.

Instruktion. Instruktion för syssloman-
nen vid provisoriska sjukhuset, antagen av sjuk-
husets styrelse den 12 nov. 1915.

Stat år 1923. Utgifter: 279,030 kr.; in-
komster: 81,850 kr.

Direktör

(arvode 600 kr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare.

Överläkare (19).

Tillgren, J.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Rahm, N. G.

Läkare å röntgenavdelningen.

(1,800 kr.).

Vakant.

En *extra läkare*, en *assistentläkare* (oav-
lönad).

Obducent

(1,000 kr.).

Bergstrand, K. J. H.

Fyra *sjuksköterskor* (6), ett *laboratorie-
biträde* (6), en *nattsköterska* (2,400 kr.),
tolv *sjuksköterskebiträden* (1 b).

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring
kan avlöningen höjas med 600 kr.

Predikant

(900 kr.).

Ahlfeldt, R. A.

En *organist och försångare* (240 kr.).

Sysselman (16).

Johansson, K. E.; t. 72 20, Söder 309 60; mottagningstid: 10—12.

En *kontorsskrivare* (7).

Vaktmästare (7).

Gazelius, A. H. L.

En *vaktmästare* (6), en *tvättförestånderska* (2), en *baderska* (2), en *portvakt* (1), fyra *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *kokerska* (II a), en *sömmerska* (I d), en *första husa* (I c), fem *köksbiträden* (I b), två *städerskor* (I b).

Maria sjukhus.

Volmar Yxkullsgatan 25, Sö.; t. 15 80, 97 14, 121 50, 23 30 (kontoret).

Mottagningstid:

å kirurgiska avd. vardagar kl. 12,30—1,30, sönd och helgdagar kl. 9—10;

å medicinska avd. alla dagar kl. 9—10;

samt dessutom å polikliniken alla vardagar kl. 12,30—1,30.

Besökstid: allmänt rum alla dagar kl. 1—2.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret kl. 9—2.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

År 1874, då bristen på sjukhus i Stockholm var synnerligen stor, inköptes för stadens räknning en med en större fabriksbyggnad och ett boingshus bebyggd tomt mellan Volmar Yxkulls- och Gamla Prästgårdsgatorna för att användas till sjukhus. Härtill inreddes fabriksbyggnaden, vari med ingången av 1876 ett sjukhus på 130 sängar öppnades, vilket från och med 1878 benämndes Maria sjukhus. Genom tillbyggnader 1885, 1896 och 1917 hava dels förbättrade bostadsförhållanden vunnits för tjänstepersonalen, dels lämplig lokal kunnat inredas för sjukhusets polikliniska verksamhet. Ny ekonomibyggnad uppfördes 1906, nytt gravkapell 1907. Vid sjukhuset, som förut i huvudsak avsetts för kirurgiska fall, upprättades våren 1918 även en medicinsk avdelning samt en avdelning för utförande av röntgenundersökningar. Sängantalet är f. n. 241, därav 136 å kirurgiska och 105 å medicinska avdelningen. En på sjukhustomten uppförd upptagningsanstalt (se sid. 99), avsedd för hastigt insjuknade, införlivades år 1918 med själva sjukhuset och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Den med sjukhuset förenade kirurgiska polikliniken, som är öppen alla vardagar 12,30—1,30, hålles kostnadsfri för medellösa; mindre

bemedlade betala en krona för varje besök. För behandling av skador på grund av olycksfall i arbete gälla särskilda bestämmelser.

Instruktion. Instruktioner för kommissarien (numera sysslomannen) och predikanten vid Maria sjukhus, utfärdade av styrelsen den 3 febr. 1876.

Stat år 1923. Utgifter: 906,140 kr.; inkomster: 299,500 kr.

Direktör

(arvode 1,100 kr.).

Key, E. S. II. (se nedan).

Överläkare.

Key, E. S. H. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1924), å kirurgiska avd. (21); *Josefson*, A. R. (förordn. t. o. m. ²⁹/₃ 1924), å medicinska avd. (21); *Åkerlund*, Å. O. (förordn. t. o. m. ³⁰/₄ 1930), å röntgenavd. (18).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Gejrot, K. W., *Söderlund*, N. G., *Bager*, E. B. E., (å kirurgiska avd.); *Kåge*, G. M., *Höglund*, G. (å medicinska avd.).

Två *assistentläkare*, en å röntgenavd. (4,000 kr.) och en å medicinska avd. (savlönad).

Obducent

(1,700 kr.).

Pettersson, A.

En *operationssköterska* (7), femton *sjuksköterskor* (6), ett *laboratoriebiträde* (6), ett *fotografibiträde* å röntgenavd. (2,100 kr.), två *massörer* (1,800 kr.), fjortio två *sjuksköterskebiträden* (I b), tjugo två *sjuksköterskebiträden* (provsköterskor) (500 kr.).

Predikant och organist

(1,240 kr.).

Ankar, G. A.

Sysselman (19).

Olsson, E. V.; t. 23 30; mottagningstid: 10—12.

En *kontorsskrivare* (7), ett *extra skrivbiträde* å röntgenavd. (1,980 kr.).

Maskinist (13).

Johnsson, S. A.

Vaktmästare (7).

Öhman, J. E.; *Pettersson*, P. A.; *Wallin*, N. G.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr. Dessutom utgår till en var av de å kirurgiska polikliniken tjänstgörande underläkarna särskilt arvode med sammanlagt högst 4,000 kr. per år, varå rörligt lönetillägg icke må beräknas.

En *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (7), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *förestånderska för linneförråd och tvätt* (4), en *baderska* (2), en *portrakt* (1), en *portrakt* (1,550 kr.), fyra *eldare* (III b), en *tvättmästare* (III b), fyra *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), två *första kokerskor* (II b), en *kokerska* (II a), en *första manglerska* (II a), en *överhusa* (I d), en *kallskänka* (I d), ett *spisbiträde* (I d), tre *sömmerskor* (I d), en *husa* (I c), två *strykerskor* (I c), fyra *städerskor* (I b), fjorton *tvättbiträden* (I b), åtta *köksbiträden* (I b).

Södra barnbördshuset.

Volmar Yxkullsgatan 27, Sö.; t. 644, Söder 13277.

Mottagningstid: alla tider på dygnet.

Besöks tid: å allmänt rum varje dag kl. 1—2; å enskilt och halvskilt rum kl. 10—2 och 6—8.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

Detta barnbördshus, som är Stockholms kommuns förlösningssanstalt, har uppkommit ur de provisoriska barnbördsanstalter, vilka stadens myndigheter sett sig nödsakade att inrätta. År 1864 inrymdes en dylik provisorisk anstalt i huset nr 22 Volmar Yxkullsgatan. Samma lokal togs följande året änyo för samma ändamål i anspråk, och från denna tid blev det »provisoriska barnbördshuset» bestående. Till 1871 var det inrymt i nyssnämnda, för ändamålet förhyrda lokal, men flyttades då till huset nr 27 vid samma gata, som förvärfvats av staden år 1874 på samma gång som Maria sjukhusområde. Huset om- och tillbyggdes 1882, varefter namnet provisoriska barnbördshuset utbyttes mot södra barnbördshuset. Då emellertid ökat utrymme visade sig erforderligt, beslöt stadsfullmäktige år 1902 att i det för sjukhusändamål reserverade kv. Grünman uppföra ett nytt barnbördshus. Detta öppnades 1907. Antalet sängplatser är f. n. 111.

I samband med barnbördshuset är anordnad en statens anstalt för barnmorskeundervisning. Genom en överenskomst år 1905 har staden åtagit sig att mot ett årligt bidrag av 5,000 kr. hålla lokaler för undervisningen och bostäder åt eleverna. Enligt medgivande av stadsfullmäktige år 1904 äro anstaltens lärare och biträdande lärare, under vissa förutsättningar, samtidigt överläkare och biträdande läkare vid barnbördshuset.

Författningar. Kungl. stadga för barnmorskeundervisningen den 19 aug. 1921. Chefens för ecklesiastikdepartementet ämbetsskrivelse den 9 juni 1905 ang. anordnande av barnmorskeundervisning vid södra barnbördshuset m. m.

Stat år 1923. Utgifter: 347,510 kr.; inkomster: 175,800 kr.

Direktör och överläkare

(som barnmorskelärare avlönad av staten, direktörsarvode 600 kr.).

Alin, E. F. E.

Biträdande läkare

(avlönad av staten).

Bovin, K. E.

Underläkare

(5,700 kr.).

Gramén, K.

Obducent

(600 kr.).

Pettersson, A.

En *operationssköterska* (7), sex *barnmorskor* (6), fem *sköterskor* (6).

Prästerligt biträde

(1,500 kr.).

Ankar, G. A.

Syssloman (19).

Se Maria sjukhus.

Bokhållare (13).

Zettergren, E. R.

En *kontorsskrivare* (7).

Maskinist (13).

Se Maria sjukhus.

Vaktmästare (7).

Samuelsson, G. A.

En *biträdande maskinist* (10), en *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (gemensam med Maria sjukhus) (7), en *förestånderska för linneförråd och tvätt* (gemensam med Maria sjukhus) (4), två *eldare* (III b), en *dräng* (III a), två *sömmerskor* (I d), åtta *städerskor* (I b).

Epidemisjukhuset.

Valhallavägen, nära Roslagsgatan, uppfartsväg från Ingemarsgatan, Va.; t. 12 89, 13 99 och 60 89, Norr 222 99, Norr 293 15 (växel); Norr 4801 (kontoret).

Mottagningstid: sjuka intagas alla tider på dygnet.

Besöks tid: varje dag kl. 12,30—1.

För anhöriga finnes tillfälle att efter erhållit tillstånd i besöksrummen kl. 12,30 e. m. samtala med de patienter, vilkas tillstånd det medger. Upplysningar om patienternas tillstånd meddelas till anhöriga varje dag kl. 12,30 e. m. av sjukhusets överläkare å mottagningssalen.

¹⁾ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Telefonupplysningar angående patienterna lämnas kl. 9—10 och 6—7.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

En av kungl. maj:t tillsatt kommitté med uppgift att avgiva förslag till sjukvårdens förbättrande i huvudstaden hemställde i ett 1827 avgivet betänkande bland annat, att ett provisoriskt sjukhus skulle inrättas för att vid inträffande epidemier eller mera utbredd sjuklighet mottaga sådana sjuka, som icke kunde eller borde på andra sjukvårdsanstalter vinna inträde. Detta blev också kungl. maj:ts beslut, och för ändamålet uppläts Katarina f. d. kronobrännerieegendom vid Nya Sandbergsgatan på Södermalm. Verkställigheten för övrigt överläts åt stadens myndigheter, vilka sedan alltiämt bestritt utgifterna för och förvaltat anstalten, som togs i bruk den 22 juli 1831. Detta provisoriska sjukhus, såsom det ända till år 1878 kallades, var således Stockholms första epidemisjukhus.

Den ifrågavarande anstalten omorganiserades vid denna tidpunkt till ett vanligt sjukhus under namn av Katarina sjukhus, ehuru värden av smittsamma sjukdomar fortfarande blev en av dess viktigaste uppgifter.

Genom 1874 års hälsovårdslagstiftning (i sin helhet gällande för Stockholm fr. o. m. 1878) ställdes på kommunerna fordran på särskilda sjukhus för vård av smittsamma sjukdomar.

Uppförandet av ett sådant sjukhus blev i Stockholm länge uppskjutet på grund av svårigheten att finna en tjänlig byggnadsplats. I avvaktan härpå användes egendomen nr 82 vid Hornsgatan jämte en del av Katarina sjukhus såsom epidemisjukhus. Sedan staden i slutet av år 1888 förvärvat äganderätten till en vidsträckt, obebyggd bergplatå i den nordligaste, intill Djurgårdsområdet gränsande delen av staden, reserverades där plats för ett nytt epidemisjukhus, och år 1890 beslöts att uppföra ett sjukhus på 170 sängar. Det nya sjukhuset kunde tagas i användning den 18 sept. 1893. Åtskilliga utvidgningar hava sedan dess ägt rum, så att sjukhuset för närvarande har utrymme för 586 patienter (inberäknat tre kolerabaracker om 100 pl., som enligt beslut år 1905 uppförts vid sjukhuset).

De sjukdomar, som å epidemisjukhuset särskilt behandlas, äro förmåligast scharlakansfeber, difteri, fläcktyfus, smittkoppor, rådsot och asiatisk kolera.

Om åtgärder mot smittsamma sjukdomar samt epidemisjukvården är numera särskilt stadgat i epidemilagen den 9 juni 1919.

Vid sjukhuset meddelas av överläkaren klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater, som å sjukhuset fullgöra assistenttjänstgöring.

Instruktion m. m. Instruktion för kommissarien (numera sysslomannen) vid epidemisjukhuset, fastställd av hälsovårdsnämnden den 11

maj 1894. Avtal mellan hälsovårdsnämnden och karolinska institutet ang. klinisk undervisning i epidemiologi vid epidemisjukhuset den 5 maj 1911.

Stat år 1923. Utgifter: 842,380 kr.; inkomster: 142,100 kr.

Styrelse.

Hälsovårdsnämnden.

Kassaförvaltare.

Andersson, L. I., förste stadsläkare; Lindqvist, F. L., föreståndare (suppl.).

Direktör och överläkare (23)

(dessutom direktörsarvode 1,300 kr. och undervisningsarvode från karolinska institutet 4,000 kr.).

Hellström, T. G. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{5}$ 1924).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Lind, T. H. B.; Ströman, R. A.; Berg, Hj.

Öronläkare

(2,700 kr.).

Arnoldson, N. J.

Tio *sjuksköterskor* (7), fyrtiofyra *sjuksköterskebiträden* (1 d), en *extra sköterska*.

Predikant

(1,000 kr.).

Hansson, O. A.

Syssloman (19).

Åhlin, A. Hj. D.; t. sjukhusets växel och Norr 48 01; mottagningstid: 9—1.

Bokhållare (13).

Marchander, T. K. V.

En *extra kontorsskrivare* (2,700 kr.).

Maskinist och desinfektör (13).

Hallström, O. H.

Vaktmästare (7).

Löfqvist, C. A.; Carlsson, J. L.

En *biträdande maskinist* (10), en *snickare* (7), en *vaktmästare* (6), en *reparatör* (6), en *husmoder* (7), en *köksförestånderska* (7), en *biträdande köksförestånderska* (4), en *trätfförestånderska* (4), en *portvakt* (1), sju *eldare* (III b), fem *drängar* (III a), en *överkokerska* (II c), en *första kokerska* (II b), en *kokerska* (II a), en *första tvätter-ska* (II a), en *kallskänka* (I d), tre *spisbi-*

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

HN. träden (1 d), en strykerska (1 c), två maskintvätterskor (1 c), sju köksbiträden (1 b), fyra tvätterskor (1 b), fyra städerskor (1 b).

Söderby sjukhus.

Söderby, Uttran; t. Tumba 141 (sysslomannen), 3 14 (kontoret), 142, 1 43, 3 20, 3 23 (växel).

Mottagningstid: vardagar kl. 12—1.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

Tuberkulosjuka vårdades ursprungligen å de olika sjukhusen (vid Sabbatsberg i en särskild paviljong sedan 1899) och å däv. försörjningsinrättningens avdelning för kroppssjuka. Först med öppnandet av St Görans tuberkulospaviljong år 1902 fick staden ett särskilt tuberkulossjukhus, som emellertid var otillräckligt att samla all tuberkulovård, varför stadsfullmäktige år 1906 beslöt uppföra en anstalt för tillgodoseende av tuberkulossjukvården i Stockholm å stadens egendom Söderby i Salems socken. Sjukhuset, som började beläggas den 1 nov. 1910, är avsett att mottaga medellösa med hemortsrätt i Stockholm men även om sådant utan men för sjukhusets egentliga uppgift låter sig göra, mindre bemedlade lungotssjuka i alla stadier å 412 platser i allmänt rum samt 40 platser i enskilda och halvenskilda rum. Dessutom äger hälsovårdsnämnden rätt att i särskilda fall medgiva intagning å sjukhuset å i Stockholm bosatta men där ej hemortsberättigade personer.

Reglemente. Bestämmelser ang. förvaltningen av Söderby sjukhus, antagna av hälsovårdsnämnden den 18 mars 1910.

Stat år 1923. Utgifter: 1,085,490 kr.; inkomster 319,700 kr.

Överläkare och direktör (25)

(dessutom direktörsarvode 1,300 kr.).

Gullbring, A. G. (förordn. t. o. m. ¹/₁₀ 1926); tel. se ovan; mottagningstid: 12—1.

Biträdande överläkare (23).

Leffler, J. K. F.

Underläkare

(5,700 kr.¹), fri kost eller ersättning därför). Bäärnhilmi, R.; Odelberg-Johnson, O. G.; två vakanta.

Läkare å röntgenavdelningen

(1,500 kr.).

Överläkaren och biträdande överläkaren.

Femton sjuksköterskor (6), en sköterska å röntgenavdelningen (6), femtio sjuksköterskebiträden (1 b).

Predikant och organist

(1,560 kr.).

Uddin, K. J. R.

Syssloman (19).

Östergren, P. A.; t. Tumba 141; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (13).

Mathson, E. C. A. F.

En kontorsskrivare (7), ett extra skrivbiträde (2,160 kr.).

Maskinist (13).

Malmberg, K. L.

Vaktmästare (7).

Holmberg, H. A.; Lindell, B. J. W.

En biträdande maskinist (10), en extra biträdande maskinist (2,880 kr.), två snickare (7), en målare (7), en extra reparatör (2,400 kr.), en extra automobilförare (2,220 kr.), en trädgårdsmästare (4), en kusk (4), en nattvakt (3), en husmoder (7), en köksförestånderska (7), en tvättförestånderska (4), en arbetsförestånderska (tillika lärarinna för barnen) (4), två baderskor (2), en portvakt (1), åtta eldare (III b), åtta drängar (III a), en biträdande köksförestånderska (III a), en överkokerska (II c), tre första kokerskor (II b), ett första tvättbiträde (II a), en kallskänka (I d), fyra spisbiträden (I d), fem sömmerkor (I d), en maskintvätterska (I c), två manglerskor (I c), två strykerskor (I c), en andra kokerska (I c), tolv köksbiträden (I b), sex tvättbiträden (I b), tjugusex städerskor (I b).

Barnsjukhuset Simon och Mathilda Sachs' minne.

Årstalunden, Sö.; t. 8064, Söder 31198; Söder 31414.

Mottagningstid: vardagar kl. 10—11.

Besökstid: söndagar och onsdagar kl. 12,30—1,30.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

Genom gåvobrev av den 12 febr. 1907 donerade stårhusdelägarna efter framlidne generalkonsuln Simon Sachs och hans maka Mathilda Sachs en summa av 400,000 kronor att användas till grundande av ett sjukhus för späda barn med plats för minst 25 barn i första levnadsåret. Vid donationen voro fästade vissa villkor, bl. a. att donatorerna under sin livstid ägde att utse tre av styrelsens sju ledamöter och att kommunen upplåte tomt åt sjukhuset. En sådan upplåtelse stadfullmäktige år 1909 i Årstalunden. Sjukhuset, som öppnades den 9 mars 1911, har 46 platser för sjuka barn, 8 platser för am barn och 6 platser för medföljande digivande mödrar.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Stat år 1923. Utgifter: 172,120 kr.; inkomster: 37,800 kr. (däruv 6,000 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelse.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm., Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm. (valda av hälsovårdsnämnden); Ernberg, J. H., överläkare (vald av donatorerna); Medin, K. O., f. d. professor, ordf., Möller, C. O., generaldirektör, vice ordf. (valda av hälsovårdsnämnden); Sachs, J. E., generalkonsul, kassaförvaltare, Thiel, A. S., grosshandlare (valda av donatorerna).

Överläkare och direktör (19)
(dessutom direktörsarvode 600 kr.).

Ernberg, J. H. (förordn. t. o. m. 4/6 1924).

Underläkare
(5,700 kr.¹).

Hamilton, B. L. K:son.

Obducent
(600 kr.).

Bergstrand, K. J. H.

Tre sjuksköterskor (6), fyra sjuksköterskebiträden (I b).

Syssloman
(1,200 kr.).

Johansson, K. E. (se ovan sid. 91).

En husmoder (7), en värmelednings-skötare, tillika gårdskarll (6), en eldare (III b), en överkokerska (II c), två köksbiträden (I b), två städerskor (I b), en kvinnlig portvakt (1,100 kr.).

Barnsanatoriet Tjärnan.

Tjärnan, Kullsveden; t. Säter 11.

År 1908 bildades föreningen kronprinsessan Margaretas vårdanstalt för tuberkulösa barn, i avsikt att i Tjärnans by, cirka fem kilometer från Säter, öppna en vårdanstalt för tuberkulösa barn. Anstalten, som möjliggjordes genom behållningen från ett anordnat industriloteri och medel från »1-majblomman», öppnades i juni 1909. Den är avsedd för fattiga, tuberkulösa barn från Stockholms stad i en ålder ej överstigande 12 år och med utsikt till fullt tillfrisknande eller åtminstone betydligare förbättring. Till en början planerad för 30 barn, har anstalten utvidgats, så att den numera kan rymma 100.

Anstaltens drift har tidigare bekostats dels av enskilda medel, dels av hälsovårdsnämndens bidrag för intagna barn ävensom understöd av fattigvårdsnämnden. År 1916 erbjöd emellertid

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

föreningens styrelse Stockholms stad att fr. o. m. 1917 övertaga anstalten i befintligt skick. Detta erbjudande antogs av stadsfullmäktige den 18 dec. 1916. Hälsovårdsnämnden utsåg den 19 jan. 1917 styrelse och direktör för anstalten. Enligt hälsovårdsnämndens beslut den 7 sept. 1917 benämnes anstalten numera barnsanatoriet Tjärnan. Vårdavgiften utgör 2,50 kr. per dag.

Stat år 1923. Utgifter: 225,200 kr.; inkomster 71,400 kr. (däruv 5,000 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelsens ledamöter

(arvoden: direktören 1,620 kr., styrelseledamoten 700 kr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare, direktör (se nedan); Lindqvist, F. L., föreståndare.

Redogörare
(900 kr.).

Lundberg, I., kamrerare.

Direktör.

Andersson, L. I. (se ovan).

Läkare
(4,000 kr.).

Berg, S.; t. Säter 39; mottagningstid: tisdagar och fredagar 3—5.

En föreståndarinna (3,060 kr.), en maskinist (2,880 kr.), en befallningsman (2,880 kr.), en skomakare (2,340 kr.), en lärarinna (2,400 kr.), två sköterskor (2,160—1,920 kr.), två eldare, två barnsköterskor, en kökerska.

Sjukhuset Eira, Stockholms stads och läns sjukhus.

Rörande detta för vård av könssjuka från staden och Stockholms län avsedda sjukhus, som icke är upptaget på stadens stat och icke sorterar under hälsovårdsnämnden, se under avd. 4.

Stockholms stads vårdanstalter för sinnessjuka.

För vård av sinnessjuka, som voro i tränande behov av vård å hospital, men av brist på plats icke kunde därstädes omedelbart emottagas, inrättades 1882 en särskild avdelning med 4 platser vid Maria sjukasyl (upptagningsanstalt; jfr sid. 91). Då detta utrymme snart visade sig för knappt, anordnades 1886 i stadens egendom Jakobsberg vid Hornstull en provisorisk vårdanstalt för sinnessjuka med 26 platser.

Den 20 juni 1893 beslöt stadsfullmäktige att utvidga dåv. försörjningsinrättningens avdelning för obotligt sinnessjuka (se sid. 124) och bestämde i sammanhang därmed, att å denna anstalt även skulle få intagas under någon kortare tid kommunen tillhörande sinnessjuka, vilka voro i trängande

HN. de behov av vård å hospital men ej genast kunde där bliva intagna. Denna byggnad skulle även inrymma den sjukstuga för provisorisk vård av patienter, som avvaktade att bliva på hospitalet intagna, vilken hälsovårdsnämnden låtit inrätta vid Jakobsberg. Då emellertid utrymmet även i det nya sjukhuset å försörjningsinrättningen visade sig otillräckligt, inreddes 1898 lokaler för c:a 30 sinnessjuka i egendomen nr 71 vid Brännkyrkagatan (nu 82 Hornsgatan), och då även denna sjukavdelning blev fullt belagd, uppläts den 1 okt. 1902 en del av Katarina sjukhus och i maj 1903 (i samband med inrättandet av provisoriska sjukhuset) hela sagda anstalt till vård av sådana sinnessjuka, varigenom bereddes plats för 106 patienter. Efter vidtagande av denna åtgärd utrymdes hälsovårdsnämndens avdelning för sinnessjuka vid försörjningsinrättningen.

För att fylla det behov av ytterligare ökat utrymme för sinnessjukvården, som i slutet av år 1904 åter började göra sig gällande, gick hälsovårdsnämnden i författning om inredande till sjuklokaler av ytterligare tvenne byggnader inom egendomen nr 13 vid Södermannagatan. Denna avdelning togs i bruk den 27 jan. 1905.

Då inom kort trängsel ånyo uppstod, förhyrdes egendomen nr 34 vid Bondegatan, och efter nödiga inrednings- och reparationsarbeten öppnades här den 21 dec. 1905 en ny provisorisk avdelning för sinnessjuka å tillsammans 50 platser, vilka dock sedan kunnat något ökas.

Efter långvariga förhandlingar blev frågan om anordnande av ett särskilt sjukhus för den staden åliggande provisoriska sinnessjukvården slutgiltigt avgjort år 1905, i det stadsfullmäktige för tillgodoseende av denna sjukvård då beslöt uppföra en vårdanstalt, inrymmande 460 platser och förlagd till lägenheten Långbro inom Brännkyrka socken. 1907 och 1908 anslögo stadsfullmäktige ytterligare medel till utvidgning (för mottagande av å allmänna försörjningsinrättningen vårdade sinnessjuka). 1917 beslöts uppförandet av en ny paviljong för oroligt sjuka, vilken blev färdig att tagas i bruk i början av år 1922.¹⁾ Antalet platser vid sjukhuset utgör f. n. 730.

Sedan sjukhuset vid Långbro blivit färdigt och i slutet av år 1909 tagits i anspråk, upphörde verksamheten vid de provisoriska sinnessjukhusen, men då utrymmet vid Långbro ej räckte till, måste sjukhuset Hornsgatan 82 under år 1912, instalten vid Bondegatan år 1914 och anstalten vid Södermannagatan år 1917 åter beläggas, varjämte Katarina sjukhus ånyo börjat användas huvudsakligen för sinnessjukvård. Sjukhuset vid Södermannagatan kunde visserligen stängas år 1918, men under år 1920 blev det nödvändigt att åter taga detsamma i bruk. År 1921 öppnades dessutom ett nytt provisoriskt

sinnessjukhus vid Norrtullsgatan i en av allmänna barnhusinrättningen förhyrd byggnad och år 1923 ytterligare ett i en till sjukhuset S:t Göran hörande paviljong (se nedan).

Sjukhuset vid Långbro.

Långbro, Älvsjö; t. 32 10, 34 01, 34 12, 34 16.

Mottagningstid: för vinnande av upplysning ang. sjukas intagning kl. 12,15—1. I övrigt intagas patienter alla tider på dygnet.

Besökstid: kl. 12,30—1,30.

Expeditionstid: å sysslomanskontoret kl. 9—2.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

Reglementen m. m. Ordningsregler för sjukhuset, fastställda av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Brandordning för sjukhuset, fastställd av sjukhusets styrelse den 15 dec. 1910. Instruktion för sysslomannen vid sjukhuset, fastställd av sjukhusets styrelse den 18 maj 1911. Instruktioner för ekonomi- och sjukvårdspersonal vid sjukhuset, fastställda av sjukhusets styrelse den 3 aug. 1911.

Stat år 1923. Utgifter: 1,939,180 kr.; inkomster: 1,426,500 kr. (därav från fattigvårdsnämnden 800,000 kr.).

Direktör och överläkare (25)

(dessutom direktörsarvode 1,300 kr.).

Kinberg, O. W. (förordn. t. o. m. $\frac{4}{5}$ 1924); t. 32 10, 34 01; mottagningstid: 12,15—1.

Biträdande överläkare (23).

Åhman, G. H.; t. 34 12; mottagningstid: 12,15—1.

Biträdande läkare (20).

Eneström, Hj. E., tj. (se Katarina sjukhus);
Hubert, B. T. H.; t. 34 12.

Underläkare

(t. 34 12)

(5,700 kr.¹⁾, fri kost eller ersättning därför).

Sjöström, N. M. H.; **Wåhlén, A. E.**

En **uppsyningsman** (10), en **biträdande uppsyningsman** (9), fyra **föreståndarinnor** (8), fyra **förste skötare** (8), sju **skötare** (7), tjugufyra **översköterskor** (7), tjugen **första sköterskor** (6), tjugufyra **sköterskor** (5), tjugusex **skötare** (III a), två **skötareelever** (II c), sextiotvå **sköterskor** (II a), tio **sköterskeelever** (I c).

¹⁾ Hälsovårdsnämnden har i febr. 1923 hemställt hos stadsfullmäktige om anslag till uppförande av ytterligare en paviljong vid sjukhuset.

¹⁾ Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

Predikant
(900 kr.).

Vakant.

En organist (360 kr.).

Syssloman (20).

Svenson, S. A.; t. 3416; mottagningstid: 12—2.

Bokhållare (13).

Alström, H.

Två kontorsskrivare (7).

Maskinist (13).

Bohman, G. A.

Vaktmästare (7).

Tingström, Hj. K. O.; en vakant.

En biträdande maskinist (10), en trädgårdsmästare (8), en snickare (8), en skomakare (8), en målare (8), en skräddare (8), en murare (8), en tapetserare (8), en bokbindare (8), två automobilförare (7), en biträdande skomakare (6), en biträdande snickare (6), en biträdande skräddare (6), en biträdande målare (6), en vaktmästare (6), två reparatörer (6), ett trädgårdsbiträde (4), en nattvakt (3), två portvakter (2), en köksförestånderska (7), en husmoder (6), en arbetsförestånderska (6), en tvättförestånderska (5), åtta eldare (III b), sju drängar (III a), en överkokerska (II c), en biträdande tvättförestånderska (II c), en kokerska (II b), en källskänka (II a), ett spisbiträde (I d), tre strykerskor (I c), en månglerska (I c), en maskintvätterska (I c), nio köksbiträden (I b), nio tvätterskor (I b), sex-tion städerskor (I b).

Katarina sjukhus.

Nya Sandbergsgatan 1, Sö.; t. 26 00, 94 09 (läkareexpeditionen), Söder 333 20, Söder 295 (kontoret 10—3).

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30; telefonförfrågningar om patienter alla dagar endast kl. 1,30—2,30.

Sjukvårdsavgifter: se ovan sid. 85.

Detta sjukhus tillkom 1831 och kallades då provisoriska sjukhuset men erhöill 1877 namnet Katarina sjukhus. Staten byggde sjukhuset, som överlämnades till kommunens förvaltning och till en början användes till epidemivård, efter 1878 till vanlig sjukvård och sedermera togs i anspråk som sinnessjukanstalt. Efter öppnandet av sjukhuset vid Långbro var

Katarina sjukhus en tid kroppssjukhus men mottagas nu å anstalten, som rymmer 131 platser, personer lidande av delirium tremens (41 pl.) och sinnessjukdomar (90 pl.).

Stat år 1923. Utgifter: 354,960 kr.; inkomster: 117,500 kr.

Direktör och överläkare (18)

(dessutom direktörsarvode 600 kr.).

Vakant, t.jf. Eneström, Hj. E. (se ovan).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Boye, B. A. Hultman-.

Predikant

(400 kr.).

Ahlfeldt, R. A.

Syssloman (16)

Thorell, G. A. S.; t. 26 00, Söder 295; mottagningstid: 10—12.

En föreståndarinna (8), en kontorskrivare (7), en maskinist (7), en över-sköterska (7), en vaktmästare (6), sex skötare (7), fem första sköterskor (6), en arbetsförestånderska (6), femton sköterskor (5), tre extra skötare, en extra sköterska, en köksförestånderska (4), en portvakt (1), tre eldare (III b), en kokerska (II a), ett köksbiträde (I c), fyra köksbiträden (I b), två städerskor (I b), en första tvätterska (II c), sex tvätterskor (I b), en renhållningsarbeterska (1,200 kr.).

Provisoriska sinnessjukhuset vid Hornsgatan.

Hornsgatan 82 B, Sö.; t. 2170, Söder 339 75.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

Då utrymmet å sjukhuset vid Långbro visade sig otillräckligt, började detta provisoriska sjukhus (se ovan) hösten 1912 ånyo beläggas. Sjukhuset har 32 platser.

Överläkare

(1,000 kr.).

Eneström, Hj. E. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Rosenström, E. W.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

HN.

Redogörare

(500 kr.).

Thorell, G. A. S. (se ovan).

En *föreståndarinna* (8), en *första sköterska* (6), elva *sköterskor* (5), en *portvakt* (manlig) (2,400 kr.), två *kokerskor* (II a), två *köksbiträden* (I b), en *städerska* (I b), en *bitr. portvakt och baderska* (1,020 kr.).

**Provisoriska sinnessjukhuset vid
Bondegatan.**

*Bondegatan 56, Sö.; t. 89 17, Söder
138 80.*

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

Då utrymmet å sjukhuset vid Långbro visade sig otillräckligt, började detta provisoriska sjukhus (se ovan) att åter beläggas i början av år 1914. Sjukhuset har 61 platser.

Överläkare

(1,000 kr.).

Eneström, Hj. E. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(800 kr.).

Rosenström, E. W. (se ovan).

Redogörare

(500 kr.).

Thorell, G. A. S. (se ovan).

En *kontorsskrivare* (2,100 kr.), en *föreståndarinna* (8), två *första sköterskor* (6), nio *sköterskor* (5), en *extra sköterska* (1,860 kr.), en *gårdskar* (III a), två *kokerskor* (II a), tre *köksbiträden* (I b).

**Provisoriska sinnessjukhuset vid
Södermannagatan.**

Södermannagatan 13, Sö.; t. 212 64.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

Detta provisoriska sjukhus (se ovan) måste på grund av det otillräckliga utrymmet å sjukhuset vid Långbro under år 1917 åter tagas i anspråk för sinnessjukvård. Året därefter blev det visserligen möjligt att ånyo stänga detsamma, men den ökade tillströmningen av sinnessjukpatienter under år 1920 gjorde det ånyo nödvändigt att taga det i anspråk. Sjukhuset har 60 platser.

Överläkare

(1,000 kr.).

Eneström, Hj. E. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(600 kr.).

Rosenström, E. W. (se ovan).

Redogörare

(500 kr.).

Thorell, G. A. S. (se ovan).

En *föreståndarinna* (2,880 kr.), elva *sköterskor* (2,640—1,500 kr.), en *kokerska* (II a), en *portvakt* (köksbiträde) (I b), ett *köksbiträde* (I b).

**Provisoriska sinnessjukhuset vid
Norrtullsgatan.**

Norrtullsgatan 14, Va.; t. 812 85.

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

För att tillgodose behovet av ökat utrymme för stadens sinnessjukvård träffade hälsovårdsnämnden våren 1921 avtal med direktionen för allmänna barnhuset om förhyrande för stadens räkning av en å allmänna barnhusets område befintlig sjukhusbyggnad. Sjukhuset, som har 48 platser, öppnades i maj s. å.

Överläkare

(500 kr.).

Eneström, Hj. E. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(800 kr.).

Rosenström, E. W. (se ovan).

Redogörare

(500 kr.).

Thorell, G. A. S. (se ovan).

En *föreståndarinna* (2,580 kr.), nio *sköterskor* (2,640—1,500 kr.).

**Provisoriska sinnessjukavdelningen
vid sjukhuset S:t Görän.**

Stadshagen, C.; t. 340 08, 340 09 (sinnessjukavd.).

Besökstid: söndagar, tisdagar och torsdagar kl. 1,30—2,30.

På grund av den alltjämt stora bristen på sjukhusplatser för sinnessjuka har med hälsovårdsnämndens godkännande avtal träffats om inrättande av ytterligare ett provisoriskt sinnessjukhus i en till sjukhuset S:t Görän (se sid. 88) hörande sjukhusbyggnad. Denna, som har 41 platser, togs i bruk för det nya ändamålet den 6 febr. 1923.

Överläkare

(750 kr.).

Eneström, Hj. E. (se Katarina sjukhus).

Underläkare

(800 kr.).

Rosenström, E. W. (se ovan).

Redogörare.

Thorell, G. A. S. (se ovan).

En *föreståndarinna* (2,100 kr.), sex *sköterskor* (1,500 kr.)**Stockholms stads upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.**

Upptagningsanstalten är avsedd för tillfällig vård av sjuka personer, som av en eller annan orsak äro i behov av att snarast möjligt intagas å sjukvårdsanstalt men på grund av de i stadgarna för Stockholms stads sjukhus gällandena bestämmelser eller till äventyrs av brist på plats icke kunna till vård av dessa sjukhus omedelbart emottagas. Sjuk, som är försedd med remiss till inrättning för kroniskt sjuka eller av läkare utfärdad intyg om behov av vård å dylik inrättning, må dock icke å anstalten emottagas, så framt icke sjukdom tillstött, som kräver ofördröglig vård. För att å upptagningsanstalten intagas skall den sjuke vara dit införd av polisman eller dit remitterad av förste stadsläkaren eller fattigvårdsinspektören, och skall dylik sjuk emottagas alla tider på dygnet. Sjukhusstyrelsen äger att förordna en av underläkarna vid det sjukhus, där upptagningsanstalten är belägen, att under inseende av vederbörande överläkare bestrida läkarevården vid anstalten. Upptagningsanstalterna hava tidigare varit två, en vid Sabbatsbergs sjukhus och en vid Maria sjukhus. Den sistnämnda har emellertid under 1918 införlivats med sjukhuset ifråga och ingår numera i detsamma som en vanlig sjukavdelning.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för upptagningsanstalterna för hastigt insjuknade den 28 sept. 1901.

Stat år 1923. Utgifter: 14,920 kr.

Sabbatsbergs upptagningsanstalt för hastigt insjuknade.

Dalagatan 9 & 11, Va.; t. »Sabbatsbergs sjukhus».

Anstalten öppnades för mottagande av sjuka den 14 okt. 1901. Byggnaden, som är uppförd till en vånings höjd, innehåller ett större sjukrum för män med 8 platser, tre mindre sjukrum för kvinnor med 5 platser, 4 isoleringsrum för oroliga patienter, jämte badrum, sköterskerum m. m.

Läkare.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 87).

En *sköterska* (6), en *stüderska* (1 b).

Syssloman.

Se Sabbatsbergs sjukhus (sid. 88).

Konvalescenthem.**Isidor Dannströms konvalescenthem.**

Se under Sabbatsbergs sjukhus (sid. 87).

Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem

(Vällinge konvalescenthem).

Vällinge i Salems socken av Stockholms län; adr. Vällinge, Stockholm 2; t. Norrborg 46; expeditionstid: 11—1.

Hemmet har till ändamål att bereda underhåll och vård åt kvinnor, som efter genomgången sjukdom härav äro i behov och icke kunna i eget hem eller hos anhöriga på tillfredsställande sätt vårdas. Hemmet har tillkommit genom en av godsägaren Albert Pålson och hans hustru Hulda Pålson, född Hjertröm, till Stockholms stad överlämnad donation å 200,000 kr., vars årliga avkastning skall användas till bestridande av utgifter för å hemmet intagna personers underhåll och vård. Stadsfullmäktige hava 1905 åtagit sig att tillhandahålla lokal för hemmet, bekosta dess inredning och uppsättning samt bestrida de ytterligare utgifter för detsamma, som ej betäckas av denna donation och möjligen tillkommande donationers avkastning. Enligt donationsbrevet hava lasarettsläkare i Kalmar läns norra landstingsområde rättighet att ständigt få vid hemmet disponera över två platser.

Hemmet förvaltas av en styrelse, bestående av förste stadsläkaren, fattigvårdsinspektören och två ledamöter, utsedda en av fattigvårdsnämnden och en av hälsovårdsnämnden, samt godsägaren Albert Pålson, så länge han själv är därtill villig. De valda ledamöterna utses varje år i december månad för det kommande året. Stadgar för hemmets verksamhet fastställas av hälsovårdsnämnden på förslag av styrelsen. Vistelsen å hemmet, som har plats för 30 patienter, är kostnadsfri och får i regel ej överskrida fyra veckor. Remiss till intagning sker genom fattigvårdsinspektören.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens stadgar för Albert och Hulda Pålsons konvalescenthem den 24 aug. 1906.

Stat år 1923. Utgifter 443,000 kr.; inkomster 17,500 kr. (därav 11,000 kr. ränta å donationsmedlen).

Styrelse.

Andersson, L. I., förste stadsläkare (självskr.); **Nordfeldt, A. G.**, fattigvårdsinspektör (självskr.); **Théel, f. Roth, Elisif, fru**, stadsfullm. (vald av hälsovårdsnämnden); **Rogh, f. Fähræus, Jenny M., fru** (vald av fattigvårdsnämnden); **Pålson, S. A.**, godsägare (donator).

HN.

Föreståndarinna (6).

Wallengren, Gerda N., tjl. (se nedan), *tjf. Lundgren, Tilly G.*

En *gårdskarl* (2,160 kr.), en *kokerska*, två *köksbiträden*, två *städerskor*.

Jacques och Galathée Lamms konvalescenthem för tuberkulossjuka.

Stora Gungan, Enskede; t. Enskede 250.

I enlighet med bestämmelserna i änkefru Galathée Lamms testamente den 23 juli 1913 överlämnades till staden ett belopp av 100,000 kr. till ett konvalescenthem för behövande personer, som vid något av stadens sjukhus behandlats för tuberkulos mot villkor, att staden upplåte för ändamålet lämplig lokal och omhändertog bestyret med förvaltningen av såväl penningmedlen som hemmet. Stadsfullmäktige uppdrog den 18 okt. 1915 åt hälsovårdsnämnden att vidtaga åtgärder i testamentets syfte. Sedan nämnden låtit inreda lokaler å en staden tillhörig lägenhet i Bränkyrka och den 19 jan. 1917 utsett styrelse för hemmet, öppnades detta den 6 därpå följande februari. Hemmet har 8 platser.

Stat år 1923. Utgifter: 18,580 kr.; inkomster: 7,100 kr. (därav 5,000 kr. ränta å donationsmedlen).

Styrelse.

Andersson, L. I., förste stadsläkare, ordf.; **Sundell, C.**, prakt. läkare.

Föreståndarinna

(2,100 kr.).

Andersson, Anna A.

Ett *sköterskebiträde*.

Heijkensköldska konvalescenthemmet.

Måsnaryd, Södertälje; t. Södertälje 16 63.

På grund av testamente av översten S. L. Heijkensköld och hans maka överlämnades deras arvingar, efter vissa förhandlingar, år 1919 till Stockholms stad ett belopp av 400,000 kr., varav 350,000 kr. skulle utgöra grundplåt till ett hem för konvalescenter, benämnt »Heijkensköldska konvalescenthemmet», och 50,000 kr. »Heijkenskölds fond till vård av konvalescenter», vars avkastning skulle tillhandahållas hälsovårdsnämnden. På förslag av hälsovårdsnämnden beslöt stadsfullmäktige den 18 dec. 1922 bemyndiga nämnden att arrendera viss del av den Södertälje stad tillhöriga egendomen Måsnaryd vid sjön. Måsnaren i Västertälje socken för inrättande därstädes av det tilltänkta konvalescenthemmet. Arrendet omfattar huvudbyggnaden och några mindre byggnader jämte park, trädgård och hagmark.

Konvalescenthemmet är avsett för medellösa eller mindre bemedlade kvinnor från Stockholms stad, vilka efter utskrivning från sjukhus äro i behov av konvalescentvård, samt har plats för 30 patienter. Vårdavgiften utgår, där icke nedläggning eller befrielse beviljats, med 2 kr. per dag. Hemmet, som förvaltas av en av hälsovårdsnämnden utsedd styrelse på tre personer, skall börja sin verksamhet i april 1923.

Stat år 1923. Utgifter: 79,900 kr.; inkomster: 38,900 kr. (därav 24,880 kr. ränta å donationsmedel).

Styrelse.

Eidem, R., prakt. läkare; **Karlsson, W. E.**, borgarråd, stadsfullm., ordf.; **Théel, f. Roth**, Elisif, fru, stadsfullm.

Föreståndarinna

(2,400 kr.).

Wallengren, Gerda N. (se ovan).

En *gårdskarl*, en *kokerska*, fyra *biträden*.

Ihrfeltska barnhemmet.

Nya Torsvik nr 62, Herserud; t. Lidingö villastad 4 41.

I skrivelse till stadsfullmäktige den 27 aug. 1920 erbjöd sig vice häradshövding Fredrik Ihrfelt att utan ersättning till staden upplåta sin villafastighet Nya Torsvik nr 62 i Lidingö köping för att under benämning »Ihrfeltska barnhemmet» användas till konvalescent- och vilohem för behövande, efter sjukhusvistelse klena barn i åldern 3—11 år, tillhörande Stockholms kommun.

Stadsfullmäktige beslöt den 18 okt. 1920 att med tacksamhet mottaga donationen på de angivna villkoren samt uppdraga åt hälsovårdsnämnden att handhåva förvaltningen av barnhemmet. Hemmets styrelse består av donatorn samt två av hälsovårdsnämnden utsedda ledamöter jämte en suppleant för dessa.

Hemmet kan mottaga högst 15 barn.

Stat år 1923. Utgifter: 28,700 kr.; inkomster: 4,180 kr.

Styrelse.

Andersson, L. I., förste stadsläkare, kassaförvaltare; **Ihrfelt, S. F. W.**, vice häradshövding (donator), ordf.; **Lindqvist, F. L.**, föreståndare.

Suppleant: Ulrich, Ellen, fröken.

Föreståndarinna

(1,980 kr.).

Lindaur, Helga M.

En *kokerska* (900 kr., bostad och kost), två *biträden* (660 kr., bostad och kost).

Polikliniker.

För vård av fattiga sjuka underhåller staden sedan 1886 en poliklinik å Södermalm och sedan 1919 en å Norrmalm samt lämnar bidrag till underhållskostnaderna till polikliniken å Östermalm. Avdelningarna för behandling av könsjukdomar vid dessa polikliniker motsvara de i § 5 av lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar omförälda polikliniker.

För dessa trenne, som avgiva berättelser till hälsovårdsnämnden, redogöres här nedan.

Staden lämnar även bidrag till andra polikliniker (se å avd. 4): serafimerlasarettets, diakonissjukhusets, kronprinsessan Lovisas vårdanstalts, karolinska institutets barnpoliklinik (i allmänna barnhuset), gymnastiska centralinstitutet (för sjukgymnastisk poliklinik), tandläkareinstitutets även som vanföreståndarens poliklinik. Dessutom har staden egna polikliniker i förening med vissa sjukhus, nämligen Maria, Sabbatsbergs och sjukhuset St Göran. — Å dessa polikliniker lämna specialister i ögon-, öron-, kvinno- och barnsjukdomar etc. kostnadsfri behandling åt personer, vilkas medellöshet blivit styrkt.

Instruktioner m. m. Instruktion för läkare vid de av Stockholms stads hälsovårdsnämnd inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919, med ändring den 15 juni 1922. Lag den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar. Instruktion för läkare vid de, jämlikt gällande lag angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar den 20 juni 1918, i Stockholm inrättade polikliniker, fastställd av hälsovårdsnämnden den 24 jan. 1919. Kungl. kungörelse den 13 dec. 1918 ang. ersättning av statsmedel för läkarundersökning, läkemedel m. m. enligt § 6 i lagen den 20 juni 1918 angående åtgärder mot utbredning av könsjukdomar med ändringar den 26 sept. 1921 och 20 okt. 1922.

Stat år 1923. Utgifter: 128,495 kr.; inkomster: 2,760 kr.

Stadens poliklinik å Södermalm.

Folkungagatan 69, Sö.; t. Söder 30252.

Föreståndare

(avlönning se nedan).

Widstrand, C. A.

Barnsjukdomar.

Repslagaregatan 14, Sö.

Mottagningstid: måndagar, torsdagar och lördagar 12—1.

Läkare

(2,800 kr.).

Nordenson, A. G.; Hägg, A. D.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar och lördagar 9—10.

Läkare

(2,100 kr.).

Moberg, V. L.

Kvinnosjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—9,30.

Läkare

(2,100 kr.).

Nilsson, Ada K.

Lungsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 2—2,30.

Läkare

(2,300 kr., därav som föreståndare 200 kr.).

Widstrand, C. A.

Tandsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 8,30—9,30 f. m.

Tandläkare

(2,100 kr.).

Wessler, J. A.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(8,100 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Salén, f. af Klintberg, S. A. M. (Signe).

Assistent

(4,050 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Rossander, Gunhild.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11—11,30; tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(7,200 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Grönqvist, K. J. R.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 5—6.

Läkare
(2,800 kr.).

Lönborg, F. U.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar 1—1,30 och fredagar 12—12,30.

Läkare
(2,100 kr.).

Flodqvist, L. G.; Hæggström, A. E.

Tre sköterskor (6), två sköterskebiträden (1 c), ett extra skrivbiträde (1,200 kr.).

Stadens poliklinik å Norrmalm.

Sveavägen 98, Va.; t. Norr 330 34.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9,30—10; tisdagar och torsdagar 6,30—7; lördagar 4—4,30.

Läkare

(8,100 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Sjöquist-Rhodin, Tyra M.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7; tisdagar, torsdagar och lördagar 11—11,30.

Läkare

(7,200 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Reenstierna, J. L.

En sköterska (6), ett sköterskebiträde (1 c), ett extra skrivbiträde (900 kr.).

**Polikliniken å Östermalm
(Allmänna polikliniken).**

(Understödd av staden.)

Riddaregatan 3, Ö.; t. Österm. 15 85.

Stadens bidrag år 1923: 10,700 kr.

Föreståndare.

Lundberg, K. A. R. (se nedan, barnsjukdomar och reumatiska åkommor).

Barnsjukdomar.

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 12—12,30.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

Hudsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 12—12,30.

Läkare.

Dalén, K. L. E.

Reumatiska åkommor.

»Tallermans friinstitut.»

Mottagningstid: måndagar och torsdagar 11,30—12.

Läkare.

Lundberg, K. A. R.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (kvinnliga patienter).

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 9,30—10; måndagar, onsdagar och fredagar 6,30—7.

Läkare

(8,100 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Paykull, S. E. L. (Lilly).

Assistent

(4,050 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Magnell-Naüclér, Valborg V. E.

Urinvägarnas och könsorganens sjukdomar (manliga patienter).

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 11,30—12; tisdagar, torsdagar och lördagar 6,30—7.

Läkare

(6,300 kr.; avlöningen utgår av statsmedel).

Janzon, B. I.

En sköterska, ett sköterskebiträde, ett skrivbiträde.

Ögonsjukdomar.

Mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 4—5.

Läkare.

Uddgren, Gerda S.

Öron-, näs- och halssjukdomar.

Mottagningstid: måndagar, onsdagar och fredagar 9—10.

Läkare.

Klingspor, S. W.

Stockholms stads upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka.

Byråerna, som öppnades, den södra i december 1906 och den norra i maj 1909, hava till uppgift att åt lungotsjuka medelst råd och upplysningar till sjukdomens bekämpande och förekommande av smittas spridande och att, om den sjuke är medellös eller mindre bemedlad, lämna nödigt understöd. Byråerna stå under hälsovårdsnämndens förvaltning och överinseende, och utövar förste stadsläkaren närmaste tillsynen över deras verksamhet. Vardera byrån står under ledning av en föreståndare, som skall vara en legitimerad och i tuberkulossjukdomens diagnos, behandling och profylaxi kunnig läkare. Föreståndare ävensom biträdande läkare antagas av hälsovårdsnämnden; övrig personal antages av förste stadsläkaren på förslag av föreståndaren till det antal, hälsovårdsnämnden bestämmer.

Understöd åt sjuka, som anlita byråernas hjälp, bestämmas av ett förtroenderåd, bestående av byråns föreståndare och två personer, av vilka hälsovårdsnämnden utser en och fattigvårdsnämnden en, med iakttagande, att upplysning inhämtas från fattigvårdsnämnden, innan understöd utdelas, och att anmälan göres, då utdelning av understöd ägt rum. Ej må understöd lämnas åt sjuk, som icke äger hemortsrätt i Stockholm.

Den södra byrån har sin verksamhet förlagd till Södermalm, staden inom broarna och Brännkyrka, den norra till Norrmalm och Bromma.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens reglemente för Stockholms stads upplysnings- och understödsbyrå för tuberkulossjuka den 7 sept. 1906.

Förtroenderåd.

Winbergh, f. Dahl, Fanny H. M., fru (utsedd av hälsovårdsnämnden); **Nordfeldt**, A. G., fattigvårdsinspektör, ordf. (utsedd av fattigvårdsnämnden); **Sundell**, C. (se nedan); **Kjellin**, G. V. (se nedan).

Suppleanter: **Kullberg**, Elisabeth M. Ch., fröken, **Lindeberg**, f. Rossander, Agnes M., fru, **Lindley**, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm., **Rydén**, f. Svensson, Damaris Thomsen-, fru (utsedda av hälsovårdsnämnden) **Thörnell**, f. Weber, Gertrud, fru, stadsfullm., **Östlund**, f. Lundgren, Agda M., fru (utsedda av fattigvårdsnämnden).

Södra byrån.

Repslagaregatan 14, Sö.; t. 75 54, Söder 30929; expeditionstid: helfria tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7. Understöd utdelas tisdagar 11,30.

Stat år 1923. Utgifter: 91,820 kr.

Föreståndare
(5,500 kr.)

Sundell, C.

Biträdande läkare
(5,000 kr.)

Lindvall, A. H.

Två assistenter (7), en bokförare (1,380 kr.), en städerska (1,000 kr.), en vaktmästare (300 kr.).

Norra byrån.

Hantverkaregatan 23 C, C.; t. 330 76, Norr 226 24; expeditionstid: för Klara, Kungsholms, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Bromma församlingar: tisdagar och fredagar 9—10 samt måndagar och torsdagar 6—7; understöd utdelas tisdagar 12—1; för Matteus, Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar: måndagar och torsdagar 9—10 samt tisdagar och fredagar 6—7; understöd utdelas torsdagar 12—1.

Stat år 1923. Utgifter: 120,740 kr.

Föreståndare
(5,500 kr.)

Kjellin, G. V.

Biträdande läkare
(5,000 kr.)

Engstrand, G. N.; Naucier, R.; Sahlgren, E. J. A.

Fyra assistenter (7), ett extra kontorsbiträde (2,340 kr.), en städerska (1,000 kr.), en vaktmästare (300 kr.).

Stockholms stads ympningsväsen.

En »koppningsanstalt» öppnades i Stockholm år 1776, men kom skyddskoppymplingen till någon allmänare användning först efter 1816 års kungl. reglemente för vaccinationen i riket, som ålade de olika församlingarna skyldighet att antaga vaccinatorer. År 1855 överflyttades ansvaret för skyddskoppymplingen i Stockholm på statens därvarande vaccinedåföreståndare, men blev vaccinationsväsendets handhavande på 1880-talet överflyttat på hälsovårdsnämnden.

Grundvalen för stadens nuvarande ympningsväsen bildar lagen den 2 juni 1916, som stadgar, att varje barn skall ympas, senast under det kalenderår, då det fyller sex år. Staden indelas i sex ympningsdistrikt. För vart och ett av dessa är anställd en ympare, som under den blidare årstiden en gång i veckan på av hälsovårdsnämnden upplåtta lokaler i de skilda stadsdelarna går allmänheten till handa med kostnadsfri skyddskoppympling. Ympare skall göra anteckning om varje av honom utförd ympning i en ympningsjournal. Utdrag av denna journal skall enligt lagen före den 10 januari varje år för näst föregående år insändas till vederbörande pastorsämbete för anteckningar i församlingsboken. Enligt medicinalstyrelsens medgivande insändas emellertid i Stockholm samtliga utdragen enligt

HN. särskilda formulär till förste stadsläkaren och överlämnas sedermera till rotemännen för anteckning i mantalsböckerna.

Ympare förordnas av hälsovårdsnämnden och erhåller ersättning av statsmedel.

Lag. Lag den 2 juni 1916 angående skyddskoppypmpning.

1. ympningsdistriktet

(omfattande Storkyrkoförsamlingen).

Ympare.

Kjellberg, C. J. A.

2. ympningsdistriktet

(omfattande Klara, Adolf Fredriks, Gustav Vasa och Matteus församlingar).

Ympare.

Schmidt, F. W.

3. ympningsdistriktet

(omfattande Jakobs, Johannes, Engelbrekts, Hedvig Eleonora och Oscars församlingar).

Ympare.

Nyström, E. J.

4. ympningsdistriktet

(omfattande Maria, Katarina och Sofia församlingar).

Ympare.

Olson, E.

5. ympningsdistriktet

(omfattande Brännkyrka församling).

Ympare.

Almroth, F. A.

6. ympningsdistriktet

(omfattande Kungsholms och Bromma församlingar).

Ympare.

Ljungström, V.

Anm. Hälsovårdsnämnden bestämmer under våren tider och lokaler för de under maj—sept. månader pågående offentliga ympningsmötena. Ympning sker å andra tider dels i vederbörande läkares bostad vid de mottagningar, han håller i egenskap av distriktsläkare (se sid. 82), dels vid polikliniken å Södermalm (se sid. 101) helgfria torsdagar 1—1,30 e. m.

Besiktningsläkare för fartyg.

Jämlikt §§ 2 och 4 i kungl. kungörelsen den 30 april 1920 angående åtgärder till förekommande av pestens, kolerans, fläckfeberns, återfallsfeberns och smittkopppornas införande i riket åligger det hälsovårdsnämnden att utse besiktningsmän

(företrädesvis läkare) för besiktning av passagerare och besättningur å fartyg, som anlända från utrikes ort. Medicinalstyrelsen har den 19 juli 1920 utfärdat instruktion för besiktningsmännen i fråga.

Besiktningsläkare.

Förste stadsläkaren.

Sundhetsinspektören.

Widstrand, C. A., Bellmansgatan 6, Sö.; t. 71 54, Söder 133 38.

Allmän hälsovård.

Under rubriken allmän hälsovård i kommunens stat ingå: hälso-polisen, anstalter för födoämneskontroll, hälsovårdsnämndens laboratorium, ympningsväsendet (se ovan), bostadsinspektionen, upplysnings- och understödsbyråer för tuberkulossjuka (se ovan), desinfektionsanstalten, isoleringsanstalten, avlusningsanstalten, karantänsanstaltarna å kungl. Djurgården, samt utrotande av råttor.

Stockholms stads hälso-polis.

Vasagatan 11, C.; t. 741, 2118, 7438, Norr 5261; expeditionstid: 9—7.

Hälso-polisinrättningen avser att bereda hälsovårdsnämnden biträde vid tillsynen över ordningen i staden, vad hälsovården angår. Hälso-polisens chef närmast förste stadsläkaren är sundhetsinspektören, som antages av hälsovårdsnämnden och skall vara en i allmän hälsovård kunnig läkare. Till hälso-polisen räknas också förste och andre stadsveterinären samt föreståndaren för kontrollbyrån för importerade födoämnen, vilka hava sin huvudsakliga verksamhet vid födoämneskontrollen (se sid. 106).

Sundhetsinspektören åligger huvudsakligen: att åt hälso-polisens personal lämna nödig undervisning i allmän hälsovårdslära och annat som till dess yrke hör, att själv eller genom den övriga personalen såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar undersöka de sanitära förhållandena, att särskilt ägna sin uppmärksamhet åt infektionssjukdomarnas förhållanden i staden, att varje helgfri dag på bestämd tid infinna sig å hälsovårdsnämndens byrå och på kallelse inställa sig vid nämndens sammankomster, till vilka han även därförutan må äga tillträde. Vid förfall för förste stadsläkaren skall sundhetsinspektören vara skyldig att hans tjänsteåligganden bestrida, såvida han därtill förordnas.

Förste och andre stadsveterinären antagas av hälsovårdsnämnden och må ej idka enskild praktik inom veterinärfacket.

Förste stadsveterinärens huvudsakligaste åligganden äro: att i enlighet med gällande författningar övervaka smittsamma sjukdomar och farsoter bland husdjuren, att ägna

sorgfällig uppmärksamhet åt sådana förhållanden inom staden, som kunna menligt inverka på husdjurens sundhet, att på allt sätt söka befördra stadens försende med sunda livsmedel samt hålla tillsyn över till salu hållna födoämnen beskaffenhet, att förestå Stockholms stads karantänsanstalter för från utrikes orter sjöledest införda djur, att lämna hälsopolispersonalen nödig undervisning i stall- och födoämneshygien samt att varje helgfri dag på bestämd tid vara tillstädes å hälsovårdsnämndens byrå, på kallelse närvara vid nämndens sammanträden och bevisa slakthus- och saluhallsstyrelsens sammanträden.

Andre stadsveterinären åligger huvudsakligen: att förestå nämndens kontrollbyrå för av hälsopolisen anhållna eller av allmänheten till undersökning inlämnade, misstänkta födoämnen, att genom systematiskt ordnade eller tillfälliga inspektioner biträda vid tillsynen över till salu hållna födoämnen och över lokaler och platser, där födoämnen försälas eller till försäljning förarbetas eller förvaras, att utöva tillsyn över slakterier och korvfabriker i omgivande landskommuner, att övervaka födoämnestransporter inom staden samt att kontrollera matvaruleveranser till sjukhusen och andra stadens allmänna inrättningar.

Föreståndaren för hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för importerade födoämnen, vilken skall vara legitimerad veterinär, antages av hälsovårdsnämnden och må ej idka enskild praktik inom veterinärfacket. Honom åligger huvudsakligen: att å nämnda byrå utföra erforderliga veterinära undersökningar, att inom tullområdet och å tullnederlag verkställa undersökning av importerade födoämnen samt att biträda förste stadsveterinären i hans verksamhet.

I övrigt utgöres hälsopolisen av en kommissarie, en underinspektör, 7 förste tillsyningsmän och 22 tillsyningsmän.

Kommissarien utövar det närmaste förhållande över tillsyningsmännen och vägleder dessa vid deras arbete, övervakar, att hälsovårdsnämndens uppmaningar angående avhjälpande av sanitära olägenheter efterkommas, samt är efter förordnande åklagare i sundhetsmål.

Underinspektören är anställd som förman vid den år 1908 tillkomna *rörinspektionen* för tillsyn över rörlednings- och s. k. sanitära installationsarbeten.

Av förste tillsyningsmännen tjänstgöra två vid rörinspektionen (se ovan) och en fullgör, under sundhetsinspektörens överinseende, vad som åligger kommunen med avseende å tillsynen å efterlevnaden av lagen den 29 juni 1912 om arbetareskydd.

Tillsyningsmännen åligger huvudsakligen: att vaksamt efterspana befintliga sanitära olägenheter samt att även hava uppmärksamheten fäst på efterlevnaden av de föreskrifter rörande sundheten och snyggheten i staden, vilkas övervakande författningsenligt tillhör allmänna poli-

sen samt, om de finna något i detta avseende att anmärka, därom till kommissarien avgiva rapport.

Desinfektion i bostäder verkställas av hälsopolisen jämlikt epidemilagen den 19 juni 1919 samt lagen den 4 sept. 1914 angående vissa åtgärder mot utbredning av lungso, även som i andra fall på begäran av enskilda eller där särskilda omständigheter anses påkalla en dylik åtgärd. Desinfektörer äro hälsopolisens tillsyningsmän.

Instruktioner m. m. Hälsovårdsnämndens instruktion för Stockholms hälsopolis den 8 okt. 1880. Hälsovårdsnämndens instruktioner för förste och andre stadsveterinären i Stockholm den 1 dec. 1911 och för föreståndaren för kontrollbyrån för importerade födoämnen i Stockholm den 1 dec. 1911. Hälsovårdsföreskrifter för Stockholm ang. dels slakterier, dels handel med vissa livsförnödenheter, deras förarbetande, förvaring m. m., överståthållarämbetets kung. den 29 aug. 1908 (»matvarustadgan»), med ändring den 27 dec. 1910 (ang. mjölkhandeln). Särskilda bestämmelser ang. butikshandel med matvaror samt bestämmelser ang. transport av köttvaror, fastställda av hälsovårdsnämnden den 27 jan. 1911. Särskilda föreskrifter angående avloppsledningar för spillvatten m. m. inom hus och tomt i Stockholm, antagna av hälsovårdsnämnden den 6 dec. 1918.

Stat år 1923. Utgifter: 267,920 kr.

Sundhetsinspektör (25).

Backlund, A. R.; hälsovårdsnämndens expedition; t. 7 41, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Förste stadsveterinär (23).

Nystedt, S. P.; hälsovårdsnämndens expedition; t. 7 41, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Andre stadsveterinär (21).

Åfeldt, N. O. E. (se nedan, hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för anhållna eller inlämnade födoämnen).

Föreståndare för hälsovårdsnämndens kontrollbyrå för importerade födoämnen (21)

Jansson, J. E. (se nedan, nämnda byrå).

Kommissarie (17).

Österberg, B. A.; t. 7 41, 74 38; mottagningstid: 1—2.

Underinspektör (15).

Magnusson, R. E.; t. 7 41, 74 38, Norr 284 70; mottagningstid: 2—4.

Förste tillsyningsmän (12)

Regné, C. O. F.; Lagerman, A. F.; Rune, F.; Wahl, J. A.; Dahl, G. E., Andersson, A. (för rörinspektionen); Johannesson, C. J. E. (för kommunala yrkesinspektionen).

Tjugutva tillsyningsmän (10) samt extra tillsyningsmän i mån av behov.

HN. Anstalter för födoämneskontroll.

I enlighet med hälsovårdsstadgan samt andra författningar och hälsovårdsföreskrifter åligger det hälsovårdsnämnden, förutom att hålla tillsyn över alla i staden till salu hållna födoämnen och dryckesvaror, att övervaka, det endast enligt lagen ang. köttbesiktning och slakthus besiktigt och stämplat, färskt kött till salu hålles, och att dylikt kött ej efter undersökningen blivit skämt eller på annat sätt skadat.

Dessutom skall nämnden enligt förordningen ang. kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett handhava undersökning och stämpling av sådana varor samt därjämte enligt hälsovårdsstadgan utöva kontroll över andra från utlandet till eller över Stockholm importerade födoämnen.

Nämnden har sålunda att övervaka *dels* beskaffenheten i sanitärt hänseende av varje födoämne, som till staden införs eller där saluhålles eller till annan överlämnas eller ock som för avsalu tillverkas eller förvaras, då det anträffas å allmän saluplats, i lägenhet, avsedd för dess försäljning eller yrkesmässiga beredning eller för allmän spising eller utskänkning, ävensom i de till sådan lägenhet hörande upplag eller förvaringsrum, av vad beskaffenhet de vara må, ävensom om födoämnet anträffas vid hamn, järnvägsstation eller annat dylikt ställe under förhållanden, som utvisa, att det är avsett att försälas till människoföda, *dels* att allmänna saluplatser och lägenheter för sådana födoämners förvaring, beredning, försäljning och servering med till samma lägenheter hörande upplagsrum, av vad slag de vara må, äro så inredda och underhållna, att de motsvara bestämmelserna i hälsovårdsstadgan och i för Stockholm gällande särskilda hälsovårdsföreskrifter.

Därjämte äger nämnden, då så anses nödigt, att taga prov för undersökning av födoämne, avsett till försäljning, vare sig detta förefinnes å ställe inom hälsovårdsområdet eller å sådant ställe utom detsamma, varifrån det plägar till försäljning dit införas, samt att utöva inspektion av slakterier och korvfabriker i omgivande landskommuner.

För denna sin kontroll av födoämnen har nämnden inrättat dels en kontrollbyrå för av hälsopolisen anhållna eller av allmänheten inlämnade födoämnen, dels en kontrollbyrå för importerade födoämnen jämte ett mjölkhygieniskt laboratorium i och för undersökning av beskaffenheten av i staden salubjuden mjölk.

Författningar. Hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 med senare ändr. Giftstadgan den 7 dec. 1906 med senare ändr. Lag den 13 okt. 1913 ang. köttbesiktning och slakthus. K. förordning den 29 juni 1907 ang. förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen. K. förordning den 30 sept. 1921 ang. kontroll vid införsel till riket av köttvaror och djurfett, med ändring den 21 juni 1922. Medicinalstyrelsens kung. den 6 mars

1922 med föreskrifter ang. veterinärundersökning vid införsel till riket av köttvaror och djurfett, med ändring den 17 okt. 1922. Taxa å avgifter för i Stockholm verkställd undersökning och stämpling av till riket införda köttvaror och djurfett, fastställd av medicinalstyrelsen den 20 mars 1923. Taxa å avgifter för undersökning av importerade födoämnen (med undantag av köttvaror och djurfett) samt för undersökning av inlämnade mjölkprov, antagen av hälsovårdsnämnden den 24 nov. 1920.

Stat år 1923. Utgifter: 119,940 kr.; inkomster: 60,800 kr.

Kontrollbyrån för anhållna eller inlämnade födoämnen.

Olovsgatan 6, C.; t. 754, Norr 67 00; expeditionstid: 9—4.

Föreståndare.

Åfeldt, N. O. E., andre stadsveterinär (se ovan under hälsopolisen); mottagningstid: 1—2.

Vaktmästare

(3,120 kr.).

Johansson, K. A.

Kontrollbyrån för importerade födoämnen och mjölkhygieniska laboratoriet.

Söder Mälarstrand 4, Sö.; t. 7 55, Söder 336 29; expeditionstid: 9—4 (kassan 12—2).

Undersökningen av importerade födoämnen verkställs under ordinarie tultid, och skall anmälan därom göras mellan kl. 9 och 10 f. m.

Föreståndare (21)

Jansson, J. E., veterinär (se ovan under hälsopolisen); mottagningstid: 1—2.

Biträdande veterinär.

Englesson, P. R., besiktningsveterinär (19) vid slakthuset (se sid. 212).

Kemist

(4,800 kr.).

Sundberg, T. (se nedan).

Tre *mikroskopister* (6), två *vaktmästare* (3,120—2,820 kr.). Dessutom extra *veterinärer*, *mikroskopister* och *stämplare* i mån av behov mot av hälsovårdsnämnden fastställd eller i varje särskilt fall bestämd timavlöning.

Kontroll av ladugårdar, från vilka försäljes »kontrollerad mjölk».

Utan hälsovårdsnämndens tillstånd får mjölk icke säljas under benämning »barnmjölk», »kontrollmjölk» eller annan beteckning, som angiver antingen en särskilt sund beskaffenhet hos mjölken eller ock att den varit föremål för särskild kontroll. Sådant tillstånd meddelas endast under villkor, dels att läkare och veterinär, som av hälsovårdsnämnden antagits för ut-

öfvande af tillsyn å produktionen af kontrollerad mjölk, efter verkställd besiktning af ladugården intygat, att de sanitära förhållandena inom och omkring ladugården med därtill hörande inrättningar samt hälsotillståndet hos den med mjölken sysselsatta personal och de hygieniska förhållandena, under vilka densamma lever, äro fullt tillfredsställande, ävensom att ladugården med avseende på såväl inredning som skötsel tillfredsställer hygienens fordringar och att samtliga de i ladugården uppställda djur äro friska, och dels att anordningar, som af hälsövarðsämnden kunna godkännas, äro vidtagna för mjölkens behandling inom Stockholm.

Har dylikt tillstånd meddelats, skall ladugården stå under tillsyn af läkare och veterinär, som af hälsövarðsämnden för detta ändamål antagits. För tillstånd att sälja mjölk såsom barnmjölk erfordras dessutom, att ladugårdsbesättningen icke visat tecken till tuberkulos.

Kostnaden för kontrollen skall af ladugårdens ägare eller innehavare gäldas enligt af hälsövarðsämnden fastställd taxa.

Instruktioner m. m. Instruktion för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker af kontrollerad mjölk, fastställd af hälsövarðsämnden den 30 juni 1905. Program för ladugårdar, från vilka försäljes kontrollerad mjölk, af hälsövarðsämnden fastställt den 30 juni 1905. Taxa för kontrollläkare och kontrollveterinär för ladugårdar, från vilka försäljning sker af kontrollerad mjölk, af hälsövarðsämnden fastställd den 9 april 1920.

Kontrollläkare.

Andersson, L. I., förste stadsläkare.

Kontrollveterinär.

Stenström, O. E.

Hälsövarðsämndens laboratorium.

Stat år 1923. Utgifter: 84,300 kr.; inkomster: 6,500 kr.

Fysikalisk-kemiska afdelningen.

Oxtorgsgatan 18 (ing. fr. gården), C.; t. 15 38, Norr 87 72; expeditionstid: 1—3.

Hälsövarðsämndens fysikalisk-kemiska laboratorium började sin verksamhet år 1883. Anstalten förestås af hälsövarðsämndens ingenjör. Av ingenjören utföras tekniskt-hygieniska undersökningar i samband med nämndens verksamhet, såsom beträffande vattenavlopp, bostäder och samlingslokaler, fabriker och näringar m. m., kemiska undersökningar angående till salu hållna födoämnen, dryckesvaror och njutningsmedel samt i öfrigt analyser och tekniska undersökningar, som påkallas särskilt genom hälsopolisens verksamhet.

Den 1 juli 1910 inrättades en underavdelning för kemisk undersökning af importerade födoämnen.

Instruktioner. Hälsövarðsämndens in-

struktioner för hälsövarðsämndens ingenjör den 16 febr. 1894 och för assistenten vid nämndens kemiska laboratorium den 7 juni 1922.

Ingenjör (21).

Sondén, K. G. A.

Assistent

(avlönning se ovan under kontrollbyrån för an- hållna och importerade födoämnen).

Sundberg, T. (se ovan).

Ett laboratoriebiträde (2) samt tillfälliga biträden i mån af behov.

Bakteriologiska afdelningen.

Hötorget 14, C.; t. 15 02, Norr 52 62; laboratoriet öppet: vardagar 9—3, 5—7, söndagar 9—12.

Hälsövarðsämndens bakteriologiska laboratorium började sin verksamhet 1901. Å laboratoriet utföras bakteriologiska undersökningar rörande till nämndens verksamhet hörande frågor ävensom utredningar i hälsövarðsärenden, för vilkas bedömande bakteriologisk sakkunskap erfordras, samt undersökningar i diagnostiskt syfte (för i Stockholm muntalsskrivna personer kostnadsfritt, eljest enligt taxa) af de prov, som för dylikt ändamål från de praktiserande läkarna i staden (eller landsorten) till laboratoriet insändas.

Instruktion. Hälsövarðsämndens instruktion för föreståndaren vid nämndens bakteriologiska laboratorium den 12 april 1901.

Bakteriolog

(kvarstår å 1911 års lönestat: grupp 13; dessutom personligt lönetillägg 1,200 kr.).

Levin, E. I.

En vaktmästare (7), ett laboratoriebiträde (2) samt tillfälliga biträden i mån af behov.

Botaniska afdelningen.

Oxtorgsgatan 18, C.; t. 301 29, Norr 87 72; öppen måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar 9—4.

Hälsövarðsämndens laboratoriums botaniska afdelning trädde i verksamhet den 1 juli 1907 och omfattar mikroskopisk undersökning af födoämnen, njutningsmedel, vatten m. m.

Botanist och mikroskopiker

(3,900 kr.).

Huss, H. A.

Stockholms stads desinfektionsanstalt.

Gottlandsgatan 52, Sö., (intagning för desinfektering); Östgötagatan 56, Sö., (avhämtning af kläder); t. 7 56; expeditionstid: 8—7.

Desinfektionsanstalten grundades år 1882 och inrymdes i lokal vid Hornsgatan 82. Den hade

HN. till en början allenast en desinfektionsugn och fyra rum för härbärgerande av friska personer, vilkas bostäder med anledning av där inträffade fall av smittsamma sjukdomar undergingo desinfektion. På sommaren 1906 flyttades desinfektionsanstalten till sin nuvarande lokal, där trenne ugnar och en gryta finnas uppsatta.

Beträffande desinfektion i bostäder se ovan under hälsopolisen (sid. 105).

Stat år 1923. Utgifter: 27,660 kr.

Redogörare

(300 kr.).

Olsson, E. V.

Vaktmästare (6).

Pettersson, C. A. E.; en vakant.

Stockholms stads isoleringsanstalt.

Brännkyrkagatan 62, Sö.; t. 9779; expeditionstid: hela dygnet.

Isoleringsanstaltens ändamål är att härbärgera och ställa under observation personer från smittade hem. Den inrymdes till en början (1882) i samma lokal som desinfektionsanstalten, Hornsgatan 82, såsom en särskild isoleringsavdelning, men är sedan år 1905 inrymd i Brännkyrkagatan 62. Anstalten rymmer, förutom kök, förrådsrum, bostad för förestånderskan, expeditjonsrum samt tvenne badavdelningar, en för män och en för kvinnor, elva rum med olika ingångar samt en särskild avdelning på tre sovrum och matrum, avsedd att vid utrymmande av någon större lägenhet bereda tillflykt även åt en större familj. Å hela anstalten kan samtidigt intagas ett fyrtiotal personer. Tillsynen över anstalten utövas av sundhetsinspektören.

Stat år 1923. Utgifter: 10,980 kr.

Redogörare.

(Se ovan under desinfektionsanstalten.)

Olsson, E. V.

Förestånderska (2).

Rune, f. Magnusson, E. (Elin).

Stockholms stads avlusningsanstalt.

Ropsten; t. Värtan 35.

På grund av den starkt ökade utbredning, som fläckfebern under de senare åren erhållit inom Ryssland och närgränsande länder och med hänsyn till den härav orsakade stora risken för införande i Sverige av denna farosot, beslöt stadsfullmäktige den 31 mars 1919 på hemställan av medicinalstyrelsen att gå i författning om inrättande genom hälsovårdsnämndens försorg av en avlusningsanstalt, med uppgift att ombesörja

besiktning och avlusning av personer och fartyg, kommande från fläckfebersmittat område. Anstalten, till vilken staten bidrog med $\frac{2}{3}$ av anläggningskostnaderna, förlades till Ropsten och blev färdig att tagas i bruk i början av år 1920. Den har en beräknad kapacitet av 200 personer per dag, inklusive kläder och reseffekter.

Stat år 1923. Utgifter: 22,340 kr.

Personal.

En maskinist (3,300 kr.), två sköterskor.

Stockholms stads karantänsstallar.

F. d. järnvägen å Djurgården, Ö.Dj.

Sedan k. kungörelsen den 1 maj 1885 föreskrivit, att införsel sjöledes av nötboskap och andra kreatur icke finge ske annorstädes än i de städer, som ha för djuren inrättade karantänslokaler, gick överståthållarämbetet i författning om anordnande av dylik lokal. Denna ersattes på våren 1893 med ett på stadens bekostnad efter rationella principer inrättat mindre karantänstall, som fick sin plats inom f. d. järnvägen på Djurgården. Stallet har plats för tolv större djur. Sedan genom k. kungörelsen den 18 maj 1894 skärpta karantänsbestämmelser införts, uppfördes på hälsovårdsnämndens initiativ ännu ett dylikt stall under våren 1896, beläget icke långt från det förra. Huvudstadens karantänstanstalter för kreatur stå enligt stadsfullmäktiges beslut den 16 sept. 1898 under hälsovårdsnämndens överinseende och förvaltning. Närmaste inseendet över dessa anstalter tillkommer den av medicinalstyrelsen förordnade karantänsveterinären eller vid förfall för honom en karantänsveterinärssuppleant.

Reglemente. Hälsovårdsnämndens ordningsregler för karantänstanstalter för sjöledes från utrikes ort införda djur den 14 sept. 1921.

Stat år 1923. Utgifter: 8,000 kr.; inkomster: 8,000 kr.

Avlöningar m. m. Djurimportörerna betala efter av hälsovårdsnämnden fastställd taxa.

Karantänsveterinär.

Nystedt, S. P., förste stadsveterinär.

Karantänsveterinärssuppleanter.

Åfeldt, N. O. E., andre stadsveterinär; Jansson, J. E., föreståndare för kontrollbyrån för importerade födoämnen.

En karaktänsvakt samt skötare.

Stockholms stads bostadsinspektion.

Vasagatan 11, C.; t. 741, 2118, 7438, Norr 4640; expeditionstid: 1—2.

År 1906 beslöt stadsfullmäktige på initiativ av en utav stadsfullmäktige år 1903 tillsatt bo-

stadskommitté, att en bostadsinspektion skulle inrättas i huvudstaden under hälsovårdsnämndens inseende.

I hälsovårdsstadgan den 19 juni 1919 har sedermera stadgats, att genom hälsovårdsnämndens försorg skall anordnas återkommande besiktning av byggnader, som inrymma boningsrum, ävensom boningsrum i allmänhet (bostadsinspektion), därvid särskild hänsyn skall ägnas beskaffenheten och skötseln av sådana bostäder, där missförhållanden i sanitärt hänseende mest kunna befarias. Den ovannämnda, tidigare inrättade bostadsinspektionen avser att i enlighet med hälsovårdsnämndens närmare föreskrifter biträda nämnden vid denna tillsyn. Det åligger i sådant avseende bostadsinspektionens personal att övervaka, att uthyrda bostäder och till desamma hörande utrymmen, såsom kök, avträden, förstugor, trappor, källare, vindar samt andra i nära förbindelse med bostaden stående utrymmen, befinna sig i ett sunt och snyggt skick, ävensom att verka för att bostäderna av invånarna användas på ett sätt, som överensstämmer med sundhetens fordringar. Bostadsinspektionens personal har därvid särskilt att övervaka efterlevnaden av föreskrifterna i hälsovårdsstadgan och andra gällande författningar eller ordningsföreskrifter rörande bostädernas i huvudstaden sundhet och snygghet, såvida icke deras övervakande enligt lag tillkommer annan myndighet. Dock skall det även i sistnämnda fall vara bostadsinspektionens skyldighet att söka uppmärksamma förhandenvarande brister och därom meddela vederbörande myndighet underrättelse.

Bostadsinspektionen avsynar, ur sundhetssynpunkt, nyuppförda byggnader och större ombyggnader, upptager och företager utredning över klagomål i fråga om dåliga lägenheter samt undersöker såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar bostädernas sanitära förhållanden och tillser därvid, att bostäder icke till följd av olämpligt byggnadssätt, bristande underhåll, överbefolkning eller dålig skötsel äro hälsovådliga. Finnes något att i detta hänseende anmärka söker bostadsinspektionen genom råd och anvisningar ernå nödig rättelse eller anmäler förhållandet genom förste stadsläkaren till hälsovårdsnämnden.

Författningar. Hälsovårdsstadga den 19 juni 1919 med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Hälsovårdsnämndens instruktion för bostadsinspektionen den 25 febr. 1910.

Stat år 1923. Utgifter: 45,200 kr.

Bostadsinspektör (23).

Herrlin, K. M. (se sid. 80).

Förste assistent (12).

Thedin, C. A.

Assistenter (8).

Hökerberg, Manda E.; Flodin, E. J. O. (Elsa); Österberg, A. K. (Karin); Ahlén, Ebba B.; Eriksson, C. Dagmar K.

Stockholms stads fosterbarnsinspektion.

*Hälsovårdsnämndens expedition, Vasa-
gatan 11, C; t. Norr 280 89;
expeditionstid: 1—3.*

Enligt lagen den 6 juni 1902 om fosterbarns vård åligger det hälsovårdsnämnden att inom sitt verksamhetsområde ägna särskild omsorg åt fosterbarn till skydd för deras hälsa, att för detta ändamål dels tillse, att icke fosterbarns vård utövas av personer eller på ställen, som äro olämpliga därför, dels ock övervaka fosterbarnens behandling. Åt en fosterbarnsinspektör har årligen sedan 1903 lämnats i uppdrag att i de fall, då nämndens eget ingripande icke fordrades, fullgöra de enligt lagen nämnden åliggande skyldigheter i avseende å denna vård med åliggande för honom att mottaga anmälningar från barnuppföstrare och fullgöra den undersökning, sådan anmälan förutsätter, samt att övervaka och handleda de biträden, som kunde bli ytterligare anställda för tillsynen av barnen. För utövande av sagda tillsyn äro numera anställda sex inspektriser, däruv en på extra stat. Distrikten äro: 1. Maria förs., 2. Katarina, Sofia och Nikolai förs., 3. Kungsholmen och de delar av Gustav Vasa och Matteus förs., som ligga norr om Odengatan och väster om Norrtullsgatan från Odengatan norrut räknat, 4. Återstoden av Norrmalm samt Östermalm, 5. Brännkyrka förs. Provisoriskt har nordligaste delen av 5 distriktet sammanlagits med Bromma till ett ytterligare distrikt (se statistiska avd.). Inspektrisen för 1 distr. sköter dessutom expeditionen.

Stat år 1923. Utgifter: 36,400 kr.

Fosterbarnsinspektör

(1,300 kr.).

Herrlin, K. M., bostadsinspektör.

Fosterbarnsinspektriser

(inspektrisen i 1 distr.: lönegrupp 8; övriga: lönegrupp 7).

Harling, Eva L. M. (1 distr.); Ellstam, f. Harling, Ester R. (2 distr.); Swartz, Ida E. Ch. (3 distr.); de la Croix, A. K. (Karin) (4 distr.); Johansson, A. K. (Stina) (5 distr.).

Extra fosterbarnsinspektris

(2,100 kr.).

Norén, Jane, tj., tjf. Israelsson, f. Bylander, Maria U. E. (för Bromma och nordligaste delen av Brännkyrka församling).

HN. Stockholms stads sjuk- och djurtransportväsen.

Till slutet av år 1913 verkställde brandkåren huvudsakligen transporten till sjukhus av personer utsatta för olycksfall och hyrverksaktiebolaget Frey av sjuka personer i övrigt. Fr. o. m. år 1914 övertog brandkåren båda dessa slag av transporter och förfogar för detta ändamål f. n. över sex sjuktransportautomobiler. Ehorn en del av här nedan omnämnda fordon ej stå under inseeende av hälsovårdsnämnden, har emellertid för överskådlighetens skull på ett ställe sammanförts uppgifter om samtliga i huvudstaden befintliga fortskaffningsmedel för sjuka personer eller för sjuka eller döda djur.

1) *Sjukvagnar*, avsedda för transport av personer, som på grund av häftig blödning, till följd av olyckshändelse eller av annan orsak äro i *synnerligt* behov av *skyndsam* behandling å sjukhus, eller vilkas transporterande i vanligt åkdon provas medföra skada eller väsentligt ökat lidande.

Sådan vagn kan med här nedan angivna undantag kostnadsfritt erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan på telefon (namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel.

Ersättning för sjuktransport erlagges:

med 5 kronor

vid transport från sjukhus till järnvägsstation eller bostad inom staden och vid transport av å plats inom staden hastigt insjuknad eller skadad person till hemmet — dock att transport för medellös person är kostnadsfri — samt vid transport från kaj eller järnvägsstation av sjuk eller skadad, utom Stockholm mantalsskriven person, som lätledes eller med bantåg anländer till staden;

med 20 kronor

vid transport från plats utom Stockholm till sjukhus eller annan plats inom staden, då för transporten åtgår en tid, icke överstigande 45 minuter; vid längre tid med 30 kr. för första timmen och 15 kr. för varje ny påbörjad timme.

Vid rekvisition skall om möjligt uppgivas:

a) den rekvirerandes namn och yrke; b) den sjukas eller skadades namn; c) sjukdomens eller skadans beskaffenhet; d) lägenheten eller platsen, varifrån transporten skall ske; samt e) det sjukhus, vartill transporten skall ske.

Sjukvagn må icke anlitas utan att *verkligt* behov föreligger; missbruk härav kan medföra, att det ändamål, för vilket den är avsedd, icke kan uppfyllas.

2) *Epidemivagnar*, avsedda att användas för transport av sjuka, som lida av eller misstänkas lida av kolera, smittkoppor, fläckfeber, scharlakansfeber, difteri (och croup) samt mässling, då sjukdomen är med difteri (croup) kom-

plicerad. — Endast om sistnämnda förhållande är å sjukhusremissen angivet, utlämnas vagn för mässlingsjukas transporterande.

Epidemivagn kan rekvireras alla tider på dygnet antingen genom närmaste polisstation, om tydligt skreven sjukhusremiss där företes, innehållande uppgift på den sjukas namn och sjukdom (svensk benämning), eller av läkare personligen genom telefonbud till epidemisjukhuset (endast t. 12 89 — vaktmästaren).

I senare fallet skall läkaren uppgiva: a) sitt eget namn; b) den sjukas namn; c) dennes bostad; och d) dennes sjukdom.

Sjukhusremissen åtföljer i varje fall den sjuke till sjukhuset. Transporten är kostnadsfri.

3) *Djurtransportvagnar*. På framställning av svenska allmänna djurskyddsföreningen medgav drätselnämnden i januari 1901, att tvenne av den nämnda föreningen till allmänt begagnande upplåtna vagnar, särskilt konstruerade för transport av döda eller sjuka hästar och andra större djur, skulle få uppställas i Stockholms renhållningsverks kaserner samt kunna genom bud eller telefon rekquireras enligt närmare fastställda föreskrifter. Då det emellertid visade sig, att vagnarna vid flera tillfällen icke kunnat inställas med önskvärd snabbhet samt att vid telefonisk rekvisition icke alltid vakt kunde finnas tillståndes å renhållningsverkets kaserner för att mottaga densamma, överflyttades, efter framställning från överståthållarämbetet till drätselnämnden, uppdraget i fråga fr. o. m. år 1905 till brandkåren, som förfogade över ständig vaktpersonal och lämpligare hästar. Vagnarna uppställdes den ena å Johannes, den andra å Katarina brandstation. Sedan brandkårens automobilisering under år 1916 genomförts och samtliga hästar uttrangerats, uthyras numera dessa vagnar till enskilda personer för körning med egna hästar. Under år 1915 har en kombinerad djurtransport- och olycksfallsautomobil anskaffats och uppställt å Katarina brandstation och under år 1916 en å Johannes brandstation och kunna rekquireras på samma sätt som sjukvagn (se ovan).

Kungörelse om dessa transporter har utfärdats av överståthållarämbetet senast den 12 febr. 1921 med följande föreskrifter:

Vagnarna få användas:

1:o för transport av hästar eller andra större djur, som nedfallit döda å allmän plats eller på grund av sjukdom eller av annan anledning icke kunna från sådan plats bortledas, till veterinärhögskolan eller, på begäran av djurets ägare eller innehavare, till enskilt stall eller förvaringsrum, därest detsamma är beläget inom huvudstadens område;

2:o för transport av sjuka hästar eller andra större djur från och till enskild plats, som är belägen inom huvudstadens område; samt

3:o för transport av hästar eller andra större djur vare sig sjuka eller friska i andra fall än ovan nämnda, då överenskommelse därom träffas för varje särskilt fall med branchefen.

Sådan vagn kan erhållas alla tider av dygnet antingen genom anmälan per telefon (namnanrop: *brandkåren*) eller genom bud till närmaste brand- eller polisstation samt genom patrullerande poliskonstapel.

Det åligger ägare eller innehavare av djur, som, på sätt i det föregående nämnts, blivit transporterade, att härför utgiva ersättning:

- a) för det i 1:o omförmälda fall med 10 kr.
- b) för det i 2:o omförmälda fall:
 - 1) då transporten sker mellan kl. 6 f. m. och kl. 10 e. m. med 15 kr.
 - 2) då transporten sker under övriga delen av dygnet med 20 kr.
- c) för de i 3:o avsedda fall efter överenskommande med brandchefen.

För upptagning av djur ur vattendrag, byggnadsgrunder, gropar o. d. erlägges, utöver gottgörelsen för förekommande transport, särskild ersättning efter överenskommande med brandchefen.

Betalning för transport m. m. uppbäres av brandkåren.

Reglementen m. m. Överståthållarämbetets order den 24 sept. 1903 ang. sjukbårar å polisstationerna. Hälsovårdsnämndens tillkännagivande ang. transport av sjuka och skadade inom huvudstaden den 12 dec. 1913. Överståthållarämbetets kungörelse ang. transport av djur den 12 febr. 1921.

Utrotandet av råttor.

Hälsopolisen, Vasagatan 11, C.; t. 741, 7438, Norr 5261; expeditionstid: 9—7.

I syfte att motverka smittospridning och skadegörelse genom råttor i huvudstaden hava sedan 1901 anslag ställts till hälsovårdsnämndens förfogande för åtgärder till utrotande av dessa djur. Under åren 1901—1907 användes anslaget till premier för inom staden dödade råttor (febr.—juli 1901 10 öre, sedan 5 öre per djur). Då emellertid antalet inlämnade råttor efterhand avtog, så att den åsyftade effekten i viss mån förfelades, övergick man i stället, fr. o. m. april 1908, till systematisk utläggning av det bakteriella råttedödningsmedlet ratin. Genom hälsovårdsnämndens tillsyningsmän har detta i egendom inom staden utlagts kvartersvis, så att hela staden efter hand genomgåtts. Allmänheten äger ock att vända sig till sundhetsinspektören med begäran om utläggande av ratin inom egendom, som äro i högre grad hemsökta av råttor. Emellertid har även detta medel minskat i effektivitet (sannolikt genom en småningom skeende immunisering av rättstammen mot ifrågavarande bakterier), varför man ansett lämpligt att ånyo pröva premieringssystemet, vilket efter därtill beviljat anslag av stadsfullmäktige återupptogs på hösten 1917. För 1923 har för detta ändamål anslagits 10,000 kr. Premierna utgå med 10 öre för varje dödad råtta, som enligt avgiven förklaring fångats i Stockholm. Inlämning kan ske vid hälsovårdsnämndens kontrollbyråer för födoämnen (se sid. 106) samt vid de tre renhållningsstationerna (se sid. 206).

Stockholms stads fattigvårdsnämnd och i samband därmed stående institutioner.

Fattigvårdsnämnden.

Stora Nygatan 2 A och B, St.; t. »fattigvårdsnämnden»; sessionstid: i allmänhet andra tisdagen i månaden, vanligen kl. 6,30 e. m.

I äldsta tider funnos i huvudstaden inga andra fattigvårdsinrättningar än hospitalen, som tillika voro sjukhus. Sådana voro t. ex. det s. k. »helgeandshuset» från 1260-talet, »S:t Orians hospital» från 1288, »Själågård» m. fl. Den frivilliga fattigvården stod under ledning av de andliga (samfund och gillen såsom »Vårfrugillet», »Sancta Gertruds gille» etc.). En naturlig följd av indragningen av de andligas gods efter riksdagen i Västerås 1527 blev därför ordnandet av fattigvården. Genom ett kungl. brev av 1531 centraliserades huvudstadens fattigvård under borgmästare och råd, och genom ett annat brev av 1551 förordnades om byggandet av Danvikens hospital, en inrättning, som under två hundra år var stadens enda vårdanstalt för såväl kropps- som sinnessjuka personer samt fattiga åldringar. För barn inrättades 1624 »allmänna barnhuset», på samma gång uppfostringsanstalt för fattiga barn och tukthus. Ur den på 1600-talet inrättade »husfattigkassan» utdelades allmosor åt fattiga utom inrättningarna; vidare anslagos till de fattiga inkomsten av kollekt, avgifter vid bouppteckningar, testamenten etc. Under 1740-talet inrättades fattighus för de olika församlingarna, underhållna utom med gåvor och donationer även med särskilda avgifter av husägarna i respektive församlingar. År 1773 öppnades det »södra frivilliga arbetshuset» (sedermåra 1855 ombildat till arbetsinrättning, den s. k. »Dihlströmska inrättningen», se sid. 124 och 126), där tillfälle till arbetsförtjänst lämnades och materialier tillhandahöllös av kommunen; för Jakobs församling öppnades 1797 »frivilliga arbetshuset på norr», som ännu finnes kvar. En 1807 utfärdad kungl. stadga sökte centralisera fattigvården och göra staden i fattigvårdshänseende till en kommun under direktion av en överdirektör med kungl. fullmakt. Detta försök misslyckades emellertid. Genom 1813 års förordning sökte man finna en medelväg mellan de båda principerna: centralisation och de territoriella församlingarnas självstyrelse. I denna fattigvårdslagstiftning gjordes en väsentlig förbättring genom utfärdandet av stadgan angående fattigvården i Stockholms stad av den 1 april 1843, varmed ett stort steg togs i riktning mot

centralisation i förvaltningen. Den bättre ordning, som härigenom infördes, visade snart sin frukt, bland annat i upprättandet av förbättrade fattigvårdsanstalter. Då Stockholm erhöi sin nya kommunalförordning 1862, infördes i fråga om fattigvården fullständig centralisation i fattigvårdsförvaltningen. Sedan dess är fattigvården en stadens gemensamma angelägenhet. Fattigvårdsstyrelser inom de särskilda församlingarna finnas ännu, men dessa lyda under den för hela staden gemensamma fattigvårdsnämnden, som är överstyrelse för Stockholms stads hela offentliga fattigvård.

Fattigvårdsnämnden, vars nu gällande instruktion fastställdes den 19 mars 1920, har att på tjänligaste sätt ordna och besörja den allmänna fattigvården jämte därmed sammanhängande angelägenheter. Nämnden består av, förutom ordförande och vice ordförande, som utses av stadskollegiet, sju andra ledamöter, vilka jämte sju suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Fattigvårdsinspektören, polismästaren och förste stadsläkaren äga närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna men icke i besluten. Ordförande skall vara det borgarråd, vars föredragningsskyldighet i stadskollegiet omfattar fattigvårdsärendena, och vice ordförande en av kollegiets övriga ledamöter. Överståthållaren förer ordet i nämnden, då han är tillstädes. Nämnden sammanträder minst en gång i månaden.

Nämnden äger åt särskilda delegerade överlämna att i fråga om understöds beviljande, intagning å stadens fattigvårdsanstalter m. m. (se nedan) med nämndens rätt besluta i enlighet med fattigvårdsreglementet för Stockholms stad samt de särskilda föreskrifter, som av nämnden meddelas.

Hos nämnden är anställd en fattigvårdsinspektör, som är chef för fattigvårdsnämndens byrå och ansvarig för dess behöriga skötsel. Honom åligger att ägna sorgfälligt uppmärksamhet åt allt, som rör den allmänna fattigvården i huvudstaden, verka för dess följdriktiga handhavande och sunda utveckling, hos fattigvårdsnämnden och de under densamma lydande styrelser göra de framställningar, vilka till vinande härav påkallas, samt bringa nämndens beslut till verkställighet, där ej detta tillkommer annan. Fattigvårdsinspektören skall ock på begäran tillhandagå huvudstadens enskilda barmhärtighetsinrättningar med erforderliga upplysningar och råd. Vid fattigvårdsnämndens sam-

manträden skall inspektören närvara, och äger han därvid rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. Fattigvårdsinspektören bör också, om möjligt, övertära underlydande styrelser sammanträden, och har han därvid samma befogenhet som ovan nämnts. Frågor rörande understöds beviljande, som tillhöra nämndens eller delegerades handläggning, skola beredas och föredragas av inspektören, vilken det ock åligger att på nämndens anmodan avgiva utlåtanden i övriga frågor, som anses böra till honom hänskjutas. I fråga om utövandet av kontroll och ledning av den primära undersökningen rörande hjälpsökandes behov och personliga förhållanden äger inspektören överinseende likasom ock över användningen av det årsanslag, som fr. o. m. 1899 ställts till fattigvårdsnämndens förfogande till ersättning åt särskilt anställda biträden vid undersökningen av ifrågasatta understöd. Fattigvårdsinspektören skall ock ombesörja, att över stadens samtliga understödstagare register föres, så inrättat, att därav med lätthet kan vinnas upplysning om arten och beloppet av det understöd, som varje understödstagare beviljats. Han har till närmaste medhjälpare en biträdande inspektör.

Lagar m. m. Lag om fattigvården den 14 juni 1918 med ändringar den 13 juni 1919, 26 mars 1920, 20 maj 1921 och 9 juni 1922. Lag ang. kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag den 14 juni 1918. Lag den 2 maj 1919 ang. lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka. Instruktion för Stockholms stads fattigvårdsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 17 maj och fastställt av överståthållarämbetet den 12 juni 1920.

Stat år 1923. Utgifter: 14,577,500 kr.; inkomster: 4,521,900 kr. (därav 137,671 kr. bidrag och ersättning av statsmedel).

Fattigvårdsnämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm.

Vice ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Kinmanson, H. S., byrådirektör, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Anderson, K. O., korrekturläsare, stadsfullm.

*Eklund, J. M., målarmästare.

*af Klintberg, Gertrud M. K., föreståndarinna.

*Lindqvist, F. L., föreståndare.

Månsson, Gertrud K., fröken, stadsfullm.

*Rundquist, C. A., rådman.

Wedberg, Ebba Ch., fröken.

Suppleanter.

*Alfvén, K. A., prakt. läkare.

Carlberg, Hilda A., fröken.

Fellenius, K. G. G., tf. taxeringskommissarie.

Lindbergh, N. E., disponent, stadsfullm.

Hallström, K. L. F., snickare.

*Lindley, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm.

*Wallin, J. A., roteuppbördsman.

Kassaförvaltare.

Rundquist, C. A.; Eklund, J. M. (suppl.).

Fattigvårdsinspektör.

Nordfeldt, A. G. (se nedan).

Sekreterare.

Tham, K. G. K. M. (se nedan).

Fattigvårdsnämndens delegerade.

Delegerade för beviljande av understöd
Se nedan.

Delegerade för granskning av ansökningar om understöd från enskilda föreningar och uppfostringsanstalter.

Alfvén, K. A.; Lindley, f. Jonsson, Elin J.; Nordfeldt, A. G., fattigvårdsinspektör.

Fattigvårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1922 års räkenskaper och förvaltning).

Andersson, E. O., kassör.

Andersson, P., folkskollärare, stadsfullm.

Berndtson, C. F., chaufför, stadsfullm.

Erdmann, F. D., revisor.

Forsell, J. A. S:son, expeditjonsföreståndare.

Karlson, G. H., sekreterare hos svenska stadsförbundet.

Masreliez, Anna M. E., fröken.

Westerlund, P. A. H., ombudsman.

Zetterlund, C. R., kontorschef.

Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd.

Stora Nygatan 2 B, St.; t. »fattigvårdsnämnden»; sessionstid: sektion A: i regel onsdagar kl. 2 e. m.; sektion B: varannan fredag kl. 1 e. m.

Fattigvårdsnämnden har åt särskilda delegerade överlämnat att i fråga om understöds beviljande med nämndens rätt besluta i enlighet med reglementet för fattigvården i Stockholms stad samt de särskilda föreskrifter, som av nämnden meddelas.

Fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd, vilka utses bland nämndens ledamöter och suppleanter för ett år i sänder, arbeta på två sektioner, vardera bestående av ordförande, vice ordförande och en tredje ledamot samt tre suppleanter.

FvN.

Sektion A handlägger understödsärenden med fattigvårds karaktär och har i sådant avseende efter prövning av de hjälpökandes behov och i övrigt förekommande omständigheter:

att dels på förslag av vederbörande fattigvårdsstyrelse bevilja understöd att utgå för en gång eller för viss kortare tid, dels och efter anmälan godkänna av fattigvårdsstyrelse i tränande fall utan föregående hemställan utbetalade understöd eller eljest vidtagna åtgärder;

att å kommunens ålderdomshem till vård och åtnjutande av det underhåll, varom fattigvårdsnämnden särskilt förordnar, intaga sådana nödställda, som i följd av ålder, bräcklighet eller annan fortfarande anledning äro i behov av varaktig hjälp och som genom hedrande vandel gjort sig förtjänta att å sådant hem intagas;

att till intagning å arbetsinrättningen remittera i någon mån arbetsföra män, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen böra vårdas å kommunens andra fattigvårdsanstalter ävensom nödställda, kommunen tillhörande, arbetsföra män, vilka sakna stadigt hemvist och önska bliva å inrättningen intagna;

att till intagning å St Eriks sjuk- och vårdhem remittera sådana nödställda personer, som i följd av kroppslig eller andlig svaghet, ihållande sjuklighet eller andra dylika omständigheter äro i behov av hjälp och icke böra å sjukvårdsinrättning eller ålderdomshem intagas;

att till stadens asyler för husvilla remittera medellösa eller mindre bemedlade familjefäder, kvinnor och barn, som äro i avsknad av bostad;

att till fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå remittera minderåriga såväl som äldre behövande personer, vilka anses i och för erhållande av mera varaktig vård böra utackorderas företrädesvis i landsorten, samt i särskilda fall sådana minderåriga, dock ej sjuka, som äro i behov av tillfällig vård, samt sådana sjuka behövande, som tarva vård å specialanstalter, ej tillhörande fattigvårdsnämnden;

att till intagning å stadens spädbarnshem remittera nödställda späda barn jämte deras mödrar, till barnhärberget av fattigvårdsnämnden omhändertagna yngre barn, som äro i behov av tillfällig vård, och till uppfostningsanstalten för flickor behövande värnlösa flickor, i regel ej under 7 år;

att i övrigt till andra anstalter, där plats står till nämndens förfogande, remittera sådana nödställda, för vilka lämplig vård där kan erhållas;

att, om här ovan anvisade utvägar ej äro tillfyllest för avhjälpande av förefintligt behov, vidtagna å åtgärder, som kunna finnas erforderliga.

Dessutom öger delegerades sektion A att utfärda arbetsföreläggande för sådana personer, som jämlikt bestämmelserna i § 71 i lag om fattigvården skola fullgöra dem anvisat arbete.

Sektion B handlägger understödsärenden utan fattigvårds karaktär och har i

sådant avseende efter prövning av de hjälpökandes behov och i övrigt förekommande omständigheter:

att på förslag av vederbörande fattigvårdsstyrelse i överensstämmelse med lagen om kommunala pensionstillskott och sjukvårdsbidrag bevilja pensionstillskott att utgå för en gång eller för viss kortare tid;

att likaledes i överensstämmelse med ovan nämnda lag bevilja sjukvårdsbidrag;

att i överensstämmelse med lagen om lindring i de mindre bemedlades kostnader för vård av sinnessjuka, sinnesslöa och fallandesjuka avgiva förslag till fattigvårdsnämnden om beredande av lindring i kostnaderna för sådan vård samt

att i enlighet med stadsfullmäktiges beslut den 30 juni och 22 dec. 1921 samt 18 dec. 1922 på förslag av vederbörande fattigvårdsstyrelse meddela understöd åt med anledning av den nuvarande ekonomiska krisen hjälpbehövande personer (den s. k. rabatteringsverksamheten¹).

Fattigvårdsinspektören verkställer delegerades beslut samt äger, under tiden mellan delegerades sammanträden, å delegerades vägnar vidtaga åtgärder i ärenden, som ej tåla uppskov.

Reglemente. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 17 maj och fastställt av överståthållarämbetet den 12 juni 1920.

Delegerade.

Sektion A:
af **Klintberg**, Gertrud M. K., ordf.; **Eklund**, J. M., vice ordf.; **Månsson**, Gertrud K.
Suppleanter: **Anderson**, K. O.; **Lindley**, f. Jonsson, Elin J.; **Hallström**, K. L. F.

Sektion B:
Wedberg, Ebba Ch., ordf.; **Anderson**, K. O., vice ordf.; **Lindley**, f. Jonsson, Elin J.
Suppleanter: **Wallin**, J. A.; af **Klintberg**, Gertrud M. K.; **Lindbergh**, N. E.

Protokollsförare.

Registratören hos fattigvårdsnämnden.

Fattigvårdsnämndens upphandlingskommission.

Fattigvårdsnämnden har tillsatt en upphandlingskommission, vilken äger att infordra ge-

¹) Denna verksamhet, för vilken kostnaderna fr. o. m. den 1 juli 1921 helt och hållet bestridas med av stadsfullmäktige anvisade medel, och som från samma tidpunkt är helt inordnad under fattigvårdsnämnden, utgör en fortsättning på den ursprungligen av livsmedelsnämnden och sedan av stadens dyrtidskommitté med bidrag av statsmedel (dyrtidsanslaget) bedrivna rabatteringsverksamheten å livsmedel. Den kommer att helt avvecklas till den 1 juli 1923.

mensamt anbud å vissa förnödenheter till ålderdomshemmen, arbetsinrättningen och St Eriks sjuk- och vårdhem, varjämte den ombesörjer inköp av skodon för fattigvårdsstyrelserna och utackorderingsbyrå.

Kommissionen består av fem ledamöter och fem suppleanter, valda bland fattigvårdsnämndens och ovan uppräknade anstalters styrelser ledamöter. Fattigvårdsnämndens ledamot är ordförande. Kommissionen antager biträde och protokollsförare.

Instruktion. Fattigvårdsnämndens reglemente för kommissionen den 17 juni 1907, med ändringar den 11 febr. 1908 och 13 febr. 1917.

Ledamöter.

af **Klintberg**, Gertrud M. K., föreståndarinna (för fattigvårdsnämnden), ordf.; **Rossander**, f. Forsgrén, H. Wendela, professorska, **Andersson**, K. O., korrekturläsare, stadsfullm. (för ålderdomshemmen); **Petri**, Hj. M., syssloman (för St Eriks sjuk- och vårdhem); **Andrén**, J. C., specierhandlare (för arbetsinr.).

Suppleanter: **Eklund**, J. M., målarmästare (för fattigvårdsnämnden), vice ordf.; **Broman**, H. V., syssloman, **Weidenhielm**, C. A., syssloman (för ålderdomshemmen); **Lindley**, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm. (för St Eriks sjuk- och vårdhem); **Nilsson**, C. R., föreståndare (för arbetsinr.).

Biträde och protokollsförare.

Brusén, N. G., syssloman.

Fattigvårdsnämndens expedition.

Stora Nygatan 2 A och B, St.; t. »fattigvårdsnämnden»; expeditionstid: 10—2.

Instruktioner. Stadsfullmäktiges instruktion för fattigvårdsinspektören den 8 nov. 1898 med ändring den 31 mars 1919. Fattigvårdsnämndens instruktioner för biträdande inspektören den 25 febr. 1919, för ombudsmannen, för vissa befattningshavare vid ombudsmannaexpeditionen, för kamreraren och för vissa andra befattningshavare vid expeditionen den 30 mars 1920, för föreståndaren för pensionsbyrån (aktuarien för pensionsärenden) den 21 juni 1921, för inventeringsmannen den 23 april 1907 samt för de vid utredningsbyrån (numera remissexpeditionen) anställda tillsyningsmännen den 7 jan. 1902.

Stat år 1923. Utgifter: 601,820 kr.; inkomster: 2,000 kr.

Fattigvårdsinspektör (26).

Nordfeldt, A. G. (förordnad t. o. m. d. $\frac{12}{5}$ 1929); t. »fattigvårdsnämnden»; mottagningstid: fattigvårdsinspektören och biträdande inspektören hava mottagningstid för allmänheten 10—2,

då endera av dem alltid kan träffas, fattigvårdsinspektören alltid 12—2.

Biträdande inspektör (22).

Öström, J. N. H.; mottagningstid: se ovan under fattigvårdsinspektören.

Sekreterare

(3,600 kr.).

Tham, K. G. K. M.; mottagningstid: tisdagar, torsdagar och lördagar 10—1.

Ombudsman (22).

(gemensam med hälsovårdsnämnden; av avlöningen utgå 5,600 kr. från fattigvårdsnämnden).

Hellichius, N. M.; mottagningstid: 10—12.

Ombudsmannens juridiska biträde

(3,000 kr.).

Sandström, K. G. A.

Bokhållare å ombudsmansexpeditionen.

Carlson, B. A. B. (18); **Johansson**, O. A., **Lindquist**, C. G. A. (13).

Kamrerare (20).

Berg, L. H.; mottagningstid: 1—3.

Föreståndare för nämndens registerbyrå (registrator) (19).

Nilson, A.

Bokhållare vid registret (13).

Östlihn, E. P. N.; **Bäckström**, Anna Ch.; **Marcus**, Nanny A. (se nodan); **Alderin**, E. R. M., tj., tjf. **Helin**, M. S.; **Peterson**, Greta L.

Föreståndare för nämndens pensionsbyrå (aktuarie för pensionsärenden) (18)

(gemensam med hälsovårdsnämnden; av avlöningen utgå 4,000 kr. från fattigvårdsnämnden).

Zetterlund, G. E.; mottagningstid: 12—2.

Tre kontorsskrivare (9), fem kontorsskrivare (7), åtta e. o. tjänstemän (3,000—1,800 kr.), sex extra skrivbiträden (2,100—1,500 kr.), en inventeringsman (1,500 kr.).

Förste vaktmästare (7).

Nyström, K. E.

Två vaktmästare (6), en extra vaktmästare (1,500 kr.), tre vaktmästarbiträden (1,200—900 kr.).

FvN.

Remissexpeditionen.

Stora Nygatan 2 B, n. b., St.; t. »fattigvårdsnämnden»; expeditionstid: 10—2.

Föreståndare.

Marcus, Nanny A. (se ovan).

Fem besökare (10), tjugufyra extra tillsyningsmän (3,900—2,100 kr.).

Dyrtidsbyrå.

Stora Nygatan 2 B, 3 tr., St.; t. »fattigvårdsnämnden».

Dyrtidsbyrån handhar stadens rabatteringsverksamhet å livsmedel m. m. för mindre bemedlade och utgör å detta avseende verkställande organ åt fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd, sektion B (jfr ovan sid. 114). Byråns verksamhet kommer att upphöra den 1 juli 1923.

Instruktion. Instruktion för tjänstemannen vid fattigvårdsnämndens dyrtidsbyrå, antagen av fattigvårdsnämnden den 23 aug. 1921.

Stat år 1923. Anslag till fattigvårdsnämndens dyrtidslindrande verksamhet: 55,000 kr.

Kontorsskrivare

(3,600 kr.).

Nilsson, C. R., tjl. (se sid. 87), tjl. Karlsson, Vera K.

Kurator¹⁾

(3,600 kr.).

Lovén, N. V.; mottagning: å fattigvårdsnämndens expedition måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar 10—11; t. »fattigvårdsnämnden»; dessutom å Rosenlunds ålderdomshem måndagar 1—2, å Sabbatsbergs ålderdomshem tisdagar 1—2, å S:t Eriks sjuk- och vårdhem onsdagar 1—2 samt å arbetsinrättningen torsdagar 1—2.

Fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå.

Fleminggatan 22, C.; t. 330 10, Norr 54 24; expeditionstid: 11—3, helgdagsaftnar 11—2.

Sedan år 1889 inom fattigvårdsnämnden väckts förslag om vidtagande av bättre åtgärder för kontrollen å de utackorderades vård än de dittills anlitade och frågan härom hänskjutits till utredning av några av nämndens ledamöter,

¹⁾ Med uppgift att biträda å fattigvårdsanstalterna intagna understödstagare med bevakande av deras privata angelägenheter.

inkommo dessa med ett omfattande förslag rörande organisationen av utackorderingsväsendet. I överensstämmelse med detta förslag inrättades år 1891 den nuvarande utackorderingsbyrån. Denna har till ändamål att å lämpliga fosterhem, företrädesvis i landsorten, bereda god vård och uppföstran åt minderåriga, som av fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd till byrån remitteras. Fr. o. m. år 1907 tar byrån även befattning med utackordering av vuxna sjuka sinnesslöa och orkeslösa personer. Byrån skall även utöva tillsyn å de utackorderades vård. I förening med byrån finnes ett barnhem (Fleminggatan 22) för inhyssande av barnen, tills plats hinner åt dem anskaffas. Förutom till barnhemmet Lillsjönäs och Sättra barnkoloni, som stå under utackorderingsbyråns förvaltning, förekommer även utackordering av barn mot avgift till andra hem av mera privat natur, nämligen Degarö tuberkulohem vid Malsta, Norrgårdens tuberkulohem och Kungsberga vanförestalt å Svartsjölandet samt reservhemmet vid Nöttestå å Enhörna. Slutligen har utackorderingsbyrån fr. o. m. den 1 april 1920 förhyrt den i enskild ägo befintliga sinnesslöanstalten Karlslund vid Väsby, varest ett 60-tal sinnesslöa barn kunna beredas anstaltsvård.

Byråns angelägenheter handhavas av en styrelse, bestående av sju ledamöter och fyra suppleanter, årligen utsedda av fattigvårdsnämnden. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Styrelsen väljer för varje år inom sig ordförande, vice ordförande och kassaförvaltare. Styrelsen tillsätter tjänstepersonal vid utackorderingsbyrån och vid barnhemmen samt antager dessutom annan nödig personal, varibland för varje utackorderingsområde i landsorten lokalombud, som skola uppsöka och föreslå hem, lämpliga för mottagandet av fosterbarn, samt handhava tillsynen över barnen inom distrikten. Lokalombudens verksamhet ävensom fosterhemmen inspekteras av barnavårdsinspektörerna.

Instruktion. Fattigvårdsnämndens instruktion för styrelsen över Stockholms stads fattigvårdsnämndens utackorderingsbyrå och dess barnhem den 30 mars 1920. Styrelsens instruktioner för: föreståndaren för utackorderingsbyrån den 21 febr. 1902, barnavårdsinspektörerna den 21 febr. 1902 och lokalombuden den 21 febr. 1902. Styrelsens reglemente för utackorderingsbyråns barnhem den 21 febr. 1902. Reglemente för Sättra barnkoloni å Adelsö den 26 maj 1915. Instruktion för lärarinnan vid Sättra barnkoloni den 26 maj 1915.

Styrelse.

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.; Kjellin, G. V., prakt. läkare; Lidman, C., andre folkskolinspektör, stadsfullm.; Månsson, Gertrud K., fröken, stadsfullm., vice kassaförvaltare; Ringholm, K. E., direktör, vice ordf.; Rossander, f. Forsgrén, H. Wendela,

professorska, inspektris för barnhemmen (se nedan); **Wassberg**, A., f. d. överlärare, ordf. **Suppleanter:** **Fristedt**, J. Maria, folkskollärarinna; **Gustafson**, f. Pettersson, Ruth V. M., fru, stadsfullm.; **Lindberg**, A. V., kamrerare, kassaförvaltare; **Sandström**, K. G. A., jur. kand., notarie.

Utackorderingsbyrån.

Stat år 1923. Utgifter: 1,386,500 kr.; inkomster: 187,840 kr.

Förste inspektör (20).

Kihlqvist, J. L.

Inspektörer.

Suwe, N. G. (14); Lindhagen, Anna J. J. (12).

Föreståndare (14).

Hård af Segerstad, A. Helmi M.

Kassör och redogörare (11).

Pehrsson, Magnhild W. E.

Registrator (9).

Berglund, A. L. Ragnhild.

Två kontorsskrivare (7), ett kontorsbiträde (5), ett skrivbiträde (4), en vaktmästare (7).

Barnhemmet, Flemingatan 22.

Telefoner m. m.: se ovan.

Barnhemmet har plats för 62 barn.

Stat år 1923. Utgifter: 68,550 kr.; inkomster: 13,750 kr.

Föreståndarinna (7).

Vedelin, Ellen B.

En biträdande föreståndarinna (3).

Läkare

(800 kr.).

Kjellin, G. V.

Tandläkare

(1,200 kr.).

Stene, N. A.

En värmeledningsskötare (6), en köksförestånderska (II c), elva kvinnliga biträden (fyra I d, ett I c och sex I b).

Barnhemmet Lillsjönäs.

(F. d. Brännkyrka barnhem.)

Lillsjönäs, Ulvsunda; t. Ulvsunda 14.

Efter inkorporeringen av Brännkyrka övertog utackorderingsbyrån förvaltningen av Brännkyrka barnhem vid Älvsjö. Då den av barnhemmet disponerade byggnaden i Brännkyrka var föga lämplig för sitt ändamål, förflyttades hemmet under år 1920 till Lillsjönäs gård i Bromma. Barnhemmet har plats för 40 barn.

Stat år 1923. Utgifter: 38,875 kr.; inkomster: 5,475 kr.

Föreståndarinna (6).

Borg, Tyra E. M. (fr. o. m. $\frac{1}{6}$ 1923).

Läkare

(400 kr.).

Vakant.

Två barnsköterskor (I b), en kokerska (I d).

Sättra barnkoloni.

Sättra, Adelsö, Sthlm 2; t. Adelsö 3.

År 1911 inrättades av fattigvårdsnämnden vid Sättra gård å Adelsö en koloni för sjukliga och klena barn, vilka ej lämna sig för omedelbar utackordering i enskilda hem. Kolonien omfattar 6 hem och kan mottaga 100 barn. Skolan vid kolonien lyder under folkskolektionen.

Stat år 1923. Utgifter: 157,285 kr.; inkomster: 22,865 kr.

Föreståndarinna (7).

Wallin, A. W. Minny.

Läkare

(1,200 kr.).

Berglund, F. E.

En småskollärarinna (1,680 kr., bostad och värme), sex vårdarinnor (3), en kokerska (II a), tretton kvinnliga biträden (I c).

Församlingarnas fattigvårdsstyrelser.

Inom var och en av huvudstadens territorialförsamlingar finnes särskild fattigvårdsstyrelse (med undantag för Jakobs och Johannes, som hava gemensam fattigvårdsstyrelse enligt fattigvårdsnämndens beslut den 15 oktober 1907), vars ledamöter och suppleanter årligen utses av fattigvårdsnämnden till det antal, som nämnden för varje fattigvårdsstyrelse bestämmer. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Resp. församlings kyrkoherde var förut självskrivnen ledamot i fattigvårdsstyrelse, men enligt 1920 års instruktion för fattigvårdsnämnden äger han numera endast rätt att deltaga i förhandlingarna. Fattigvårdsinspektören bör, om möjligt, övervara fattigvårdsstyrelsernas sammanträden och äger därvid rätt att deltaga i överläggningarna men ej i besluten. För varje år väljer styrelse inom sig ordförande, verkställande direktör och kassavårdare; dock kunna två av dessa befattningar hos samma person förenas. Styrelse tillkommer att utöva den närmaste och omedelbara tillsynen över och omvärnaden om de fattiga inom församlingen samt, där sådant är för styrelsen medgivet, själv vidtaga eller i annat fall hos fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd föreslå de åtgärder, som av behovet påkallas.

De undersökningar, som erfordras för vinande av tillförlitlig upplysning rörande hjälpsökande, hava tidigare verkställts av särskilt anställda besökare och tillsyningsmän (se under

FvN. fattigvårdsnämndens expedition). Från och med år 1922 tillämpas dock inom huvudstadens samtliga fattigvårdsstyrelser ett blandat tjänstemanna- och vårdarsystem. I sådant avseende är varje församling uppdelad i distrikt, vart och ett med en av fattigvårdsstyrelsens ledamöter eller suppleanter som föreståndare. Inkommande ansökningar om understöd undersökas därvid såväl av distriktsföreståndaren som av den avlönade besökaren eller tillsyningsmannen. Efter eget beprövande må fattigvårdsstyrelsen meddela hjälpbehövande nödortfögt understöd i mat och ved, så ock åt barn inom skolåldern, som i anseende till brist på kläder eller skodon förhindras att bevista folkskola, låta anskaffa oundgängligen nödig beklädnad. Kan nöden ej på nu angivna sätt afhjälpas eller prövas den behövande lämpligare böra på annat sätt understödjas, skall styrelsen hos fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd göra hemställan om den åtgärd, som styrelsen kan finna ändamålsenligast. Är nöden trängande, må styrelsen lämna tillfälligt understöd i penningar eller vidtaga annan åtgärd för tiden intill dess delegerade hunnit i ärendet besluta. Penningunderstöd, som fattigvårdsnämndens delegerade beviljat, utdelas i närvaro av minst en bland styrelsens ledamöter samt styrelsens redogörare. Fattigvårdsstyrelsen ombesörjer jämväl förvaltningen och den rätta användningen av alla till församlingens enskilda fattigvård anslagna donationer och övriga tillgångar. Styrelsen har ordinarie sammankomst minst en gång i varje månad. Verkställande direktören åligger att tillse och vaka över verkställigheten av styrelsens beslut.

Med fattigvårdsnämndens tillstånd åger fattigvårdsstyrelse att med diakonissanstalten i Stockholm träffa avtal om anställande av diakonissa till biträde. Diakonissan har till huvudsaklig verksamhet att övervaka, att tilldelat understöd behörigen användes samt i sådant syfte vara verkställande direktören behjälplig. Diakonissor äro f. n. anställda hos samtliga fattigvårdsstyrelser med undantag för Jakob och Johannes samt Bromma, där i stället kvinnliga biträden, fattigvårdssystrar, äro anställda. I Brännkyrka församling finnes en diakonissa och en fattigvårdssyster. De två fattigvårdssystrar, som finnas i Bromma församling, äro gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna (jfr sid. 84).

Reglemente m. m. Reglemente för fattigvården i Stockholms stad, antaget av stadsfullmäktige den 17 maj och fastställt av överståthållarämbetet den 12 juni 1920. Grunder för understödsfrågors behandling av församlingarnas fattigvårdsstyrelser, antagna av fattigvårdsnämnden den 11 febr. 1919. Instruktion för de biträdande tjänstemännen hos fattigvårdsstyrelserna i Stockholm, föredragen inför verkställande direktörerna den 30 mars 1903. Instruktion för diakonissor i fattigvårdens tjänst, föredragen inför verkställande direktörerna den 13 dec. 1900.

Stat år 1923. Utgifter: 2,412,579 kr.; inkomster: 839,495 kr.

Avlöningar m. m. Verkst. direktör: till skrivbiträde 1,000—500 kr. Redogörare och protokollsförare: 1,800—1,200 kr. Vaktmästare: 450—350 kr. Diakonissa: fattigvårdsstyrelse erlägger årligen till diakonissanstalten för varje diakonissa 1,000 kr. samt utbetalar till diakonissan högst 1,280 kr. i kostpenningar jämte rörligt tillägg härå, varjämte styrelsen bekostar bostad och bränsle samt lämnar bidrag till spårvägsresor. Fyra fattigvårdssystrar: lönegrupp 6. Till fattigvårdssystrarna i Bromma utgår halva avlöningen från hälsovårdsnämnden (jfr sid. 84).

Storkyrkoförsamlingens fattigvårdsstyrelse.

Stortorget 1 (ingång Köpmangatan 26), St.; t. 70 71, Norr 33 81; expeditionstid: tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Axelsson, Lilly M., fröken, vice verkst. dir.; **Eklund, J. M.**, målarmästare, vice ordf. och verkst. dir.; **Henrikson, P.**, boktryckare, kassavårdare; **Mörner, A. K.**, komminister; **Nilsson, C. R.**, hamnarbetare; **Thurnell, K. J. A. J.**son, stuveriförman; **Widner, N.**, pastor primarius, ordf.

Suppleanter: **Jordman, E.**, övermaskinist; **Thour, f. Andersson, Alma M.**, fru; **Winberg, K. A.**, förste vaktmästare, vice kassavårdare; **Johansson, B. G.**, roteman.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Carlson, B. A. B., bokhållare.

Diakonissa

(gemensam med Klara fattigvårdsstyrelse).

Hansen, Olga L. A.; mottagning: Köpmangatan 26, St., måndagar, tisdagar, torsdagar och fredagar 9—10; Klara östra kyrkogata 3, C., onsdagar och lördagar 9—10; Skomakaregatan 30, St.; t. Norr 138 43 (bostaden).

En vaktmästare.

Klara församlings fattigvårdsstyrelse.

Klara östra kyrkogata 3, C.; t. 131 64, Norr 18 90; expeditionstid: onsdagar och lördagar 9—10.

Ledamöter.

Andersson, B. J. F., ingenjör, ordf.; **Blom, A. P. R.**, byggnadsingenjör, vice ordf.; **Dahlström, J. F. A.**, maskinist, kassavårdare; **Horney, H. Amanda**, fru; **Löfgren, K. W.**, reparatör, vice kassavårdare; **Nyholm, H.**, direktör, vice verkst. dir.; **Thulin, E. L.**, direktör, verkst. dir.

Suppleanter: Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru, stadsfullm.; Sellmann, f. Öhrwall, Elsa, fru; Larsson, Hilma M., föreståndarinna; Törnberg, A. O. Oson, förste reparatör.

Redogörare och protokollsförare.

Björkman, E. G. I., tjänsteman i riksbanken.

Diakonissor.

Hansen, Olga L. A. (gemensam med Storkyrkoförsamlingen); träffas å expeditionen på expeditionstid, se ovan.

Hansson, Ingeborg (församlingsdiakonissa), mottagning: tisdagar, torsdagar och lördagar 9—11, Klara östra kyrkogata 8, C., t. Norr 111 50; En vaktmästare.

Kungsholms församlings fattigvårdsstyrelse.

Garvaregatan 2, C.; t. Kungsh. 41; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9,30—10,30.

Ledamöter.

Björkman, O. F. E., direktör, verkst. dir.; Eén, O. B. L., verkställare; Etzler, C. L. Johnson, predikant; Geijer, B. O., f. d. grosshandlare, kassavårdare; Hermansson, K. T. E., vaktmästare; Karlsson, A. F., järnarbetare, ordf.; Kihlberg, A. R., järnvägstjänsteman; Larsson, f. Karlsson, Jenny A. F., fru, stadsfullm.; Olsson, N. M., skomakeriärdare, vice verkst. dir.; Seedoff, A. M. A., fabriksförvaltare, vice kassavårdare; Simson, C. G:son, tillsyningsman.

Suppleanter: Liljenstolpe, A. L. M. A. (Annie), fröken; Nyberg, J. S., skräddare, vice ordf.; Ström, f. Hånes, Hildegard A., fru, trikåstickerska; Sjöholm, Svea, prokurist; Brattström, A. J., grosshandlare; Johansson, H., skrädderiärdare.

Redogörare och protokollsförare.

Lindeberg, A., civilassessor.

Diakonissor

(träffas å expeditionen vardagar utom lördagar 9—10; se ovan).

Björklund, Ida S.; Nilson, Ester A. K.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Adolf Fredriks församlings fattigvårdsstyrelse.

Vallingatan 24, C.; t. Norr 242 37; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Ledamöter.

Andersson, O. A., posttjänsteman; Berggren, A., målarmästare; Carlsson, C. G., fabrikör; Eriksson, E. H., disponent, kassavårdare; Lagergren, C. H., grosshandlare, ordf.; Lindley,

f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm., vice verkst. dir.; Sjöström, f. Viktorsson, A. Maria C., fru; Westerberg, C. G. A., disponent, verkst. dir.

Suppleanter: Thårén, C. G. A:son, roteuppbördsman, vice kassavårdare; Johansson, E. A. V., justerare; Bexelius, Dagmar, fröken; Johansson, A. T., montör.

Redogörare och protokollsförare.

Ekmán, A., krigsråd.

Skrivbiträde och diakonissa.

Forsberg, Anna M.; träffas å expeditionen (se ovan) vardagar utom onsdagar 9—10.

En vaktmästare.

Gustav Vasa församlings fattigvårdsstyrelse.

Västmannagatan 63, Va.; t. 53 92, Norr 53 92; expeditionstid: måndagar och torsdagar 9—10.

Ledamöter.

Fredrikson, K. G. A., tillsyningsman; Hallström, K. L. P., snickare, verkst. dir.; Hansen, f. Söderström, Anna W., fru; Liljencrantz, f. Tamm, Märta, friherrinna; Lindberg, G. E., f. d. hamnfogdeinspektör, vice kassavårdare; Lindholm, E. M., disponent, vice verkst. dir. och kassavårdare; Månsson, Gertrud, K., fröken, stadsfullm., vice ordf.; Sjögren, P., fabrikör, ordf.

Suppleanter: Lindberg, N. O., intendent; Löfgren, A., sekreterare; Arfwedson, Lilly M., skolkökslärarinna; Andrén, O., överlärare.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Hagberg, C. E., agronom.

Diakonissor

(gemensamma för fattigvårdsstyrelsen och församlingen; mottagning: Västmannagatan 63, Va.; t. Norr 9 56, Norr 24 07; tisdagar, fredagar och lördagar 9—11).

Norrbom, Karin M.; Johansson, Ruth H. G.

En vaktmästare.

Mattens församlings fattigvårdsstyrelse.

Västmannagatan 92, Va.; t. 115 11, Norr 336 35; expeditionstid: tisdagar 6,30—7,30 e. m. och fredagar 8,30—9,30 f. m.

Ledamöter.

Alexandersson, Ingrid M., lärarinna; Carlsson, J. A., handlande; Hällqvist, K. N. A., kontorsföreståndare, vice ordf.; Jakobsson, U. G. W., roteman, ordf.; Karlén, f. Ullman, Anna M. L.,

FvN.

fru; Nilsson, O., direktör, stadsfullm., vice verkst. dir.: Söderholm, A. H., järnvägs-tjänsteman, kassavårdare; Wallin, H. E., tjänsteman, vice kassavårdare; Östlund, f. Lundgren, Agda M., fru.

Suppleanter: Danielsson, f. Ahlstrand, H. M. (Stina), fru, verkst. dir.; Ingemårdsson, F. W., förgyllare; Landberg, Frida, fröken; Lindahl, f. Svensson, Frida J., fru; Dahlander, Signe, fröken.

Redogörare och protokollsförare.

Jacobson, T. A., intendent.

Diakonissa.

Djurson, E. L. (Lisa), mottagning: Västmannagatan 92, Va.; t. Norr 336 36; måndagar, torsdagar och lördagar 9—10.

En skrivbiträde, en vaktmästare.

Jakobs och Johannes församlingars fattigvårdsstyrelse.

Regeringsgatan 74 B, 1 tr. ö. g., C.; t. 27 29; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Ledamöter.

Andersson, K. L., elektriker; Brandt, J. T. I., f. d. kapten, vice ordf. och verkst. dir.; Hellberg, J., maskinsnickare; Israelson, Maria, fröken; Lignell, E., komminister, vice kassavårdare; Lundevall, A. E., grosshandlare; Sifvert, A. V., järnkramhandlare, vice verkst. dir. och kassavårdare; Wassberg, A., f. d. överlärare, ordf.; Åberg, f. Christoffersson, Emelie M., fru.

Suppleanter: Naumburg, P. G., civilingenjör; Jacobsson, Signe F., fröken; Enström, Ellen F., fröken; Lundborg, N., förrädsarbetare; Jonsson, G. A., pastoratsadjunkt.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Petterson, A. Bertha M., fröken.

Fattigvårdssystem (6).

Nilsson, Alma, träffas å expeditionen (se ovan) vardagar, utom lördagar, 9—10 f. m.

En vaktmästare.

Engelbrekts församlingars fattigvårdsstyrelse.

Valhallavägen 61, Ö.; t. 780 16; expeditionstid: måndagar och torsdagar 9—10.

Ledamöter.

Andersson, E. V., förrädsstyrelse, stadsfullm.; Branzell, A., överlärare; von Hermansson, Anna K., fröken, verkst. dir.; Johansson, A., verkställare, vice kassavårdare; Lind, G. H., trädgårdsdirektör, ordf.; Lindhagen, L. T., kyrkoherde, vice ordf.; Wickström, C. T., cementarbetare; Åkerman, G. A., kansliråd.

Suppleanter: Holmgren, K. G., kamrerare, vice verkst. dir. och kassavårdare; Fürstenberg, f. Jakobsson, Mary B., fru; Andersson, B. E., sjukbesökare, Themptander, S. J. O., advokat.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Nilson, A., registrator.

Diakonissa.

Mellin, Jetty H. E.; träffas å expeditionen (se ovan) vardagar utom lördagar 9—10.

En vaktmästare.

Hedvig Eleonora församlingars fattigvårdsstyrelse.

Kommendörsgatan 30, Ö. Dj., (ingång för hjälpsökande från Artillerigatan 29 § 31); t. 777 73; expeditionstid: tisdagar och fredagar 4—5.

Ledamöter.

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.; von Hedenberg, R. E. H., revisor, verkst. dir.; Hedman, C. E., möbelsnickare; Hultdt, Ellen C., fröken; Johnson, E. R., generalkonsul, vice ordf.; Larsson, C. F., direktör; Ohlsson, A. A., civilingenjör, ordf. och kassavårdare; Palmqvist, S. H., bokhållare, vice verkst. dir.; Wissnell, E. F., revisor, vice kassavårdare.

Suppleanter: Andersson, f. Larsson, Matilda, fru; Carlberg, Hilda A., fröken; Carlstedt, P., verkställare; Cederquist, C. J., direktör; Möller, K., kamrerare.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Bergendahl, A., f. d. kontorschef.

Diakonissa.

Nisbeth, Amelie A.; träffas å expeditionen (se ovan) vardagar, utom lördagar, 9—10.

En vaktmästare.

Oscars församlingars fattigvårdsstyrelse.

Banérsgatan 25, Ö. Dj.; t. Norr 230 25; expeditionstid: tisdagar och fredagar 9—10.

Ledamöter.

Barthelson, f. Werner, I. J. Maria, änkefru; Bengtson, H. G. V., kyrkoherde, ordf.; Eklund, J. L., fabriker, vice ordf.; Gezelius, A., apotekare, stadsfullm.; Jonsson, K. J., snickeriarbetare; Rosengren, Karolina M., f. d. folkskollärarinna, vice verkst. dir.; Sjögren, G. M., grosshandlare, kassavårdare; Wedberg, Ebba Ch., fröken, verkst. dir.

Suppleanter: **Alexanderson**, A. Sophie-Louise, lärarinna; **Sandberg**, O. T., musikdirektör; **Leijonhufvud**, E. Elisabeth, fröken; **Andersson**, A. F., skomakare.

Redogörare och protokollsförare.
Berg, L. H., kamrerare.

Diakonissa.

Ahlstedt, Anna E.; träffas å expeditionen (se ovan) vardagar 9—10.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Katarina församlings fattigvårdsstyrelse.

Götgatan 38, Sö.; t. Söder 138 13; expeditionstid: tisdagar och lördagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Andersson, E. T., bryggeriarbetare, stadsfullm.; **Blomberg**, A. W., grosshandlare, ordf.; **Hedström**, N. W., grosshandlare, vice verkst. dir.; **Johansson**, C. M., tjänsteman; **Johansson**, J. A., f. d. restauratör, vice kassavårdare; **Lindqvist**, Elin E. S., fröken; **Lundin**, H., telefonreparatör; **Piehl**, C. G. F., direktör, verkst. dir.; **Söderström**, A. F., skeppsstuvare, kassavårdare.

Suppleanter: **Lund**, K. (Stina), fröken; **Bohlin**, J. A. S., kontorschef; **Ringström**, H. G. N., glasmästare; **Johansson**, O., cigarrarbetare; **Hillström**, J. A. A., utkörare.

Redogörare och protokollsförare.
Moëll, J. O. H. N., riksbankskassör.

Diakonissa.

Andersson, A. L. (Lisen); träffas å expeditionen (se ovan) måndagar, tisdagar, torsdagar och lördagar 8,30—9,30 f. m.; t. Söder 138 51.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Sofia församlings fattigvårdsstyrelse.

Bondegatan 74, Sö.; t. Söder 334 25; expeditionstid: tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Hallgren, L. G., järnkramhandlare, ordf. och kassavårdare; **Johansson**, W., filare; **Liljebäck**, E. S., tapetserare; **Ljunberg**, P. G. L., handelsarbetare; **Löfgren**, f. Swanberg, Anna, änkefru, vice kassavårdare; **Thelander**, F. A. V., disponent, verkst. dir.; **Wihlander**, A. G., överlärare, vice ordf. och vice verkst. dir.

Suppleanter: **Pettersson**, C. A., handlande; **Loström**, f. Frykman, E. Signe Ch., fru; **Claesson**, O. F., folkskollärare; **Pålsson**, E. A. V., möbelsnickare, stadsfullm.

Redogörare och protokollsförare.
Björkman, C. A. J., fastighetssekreterare.

Diakonissa.

Löfgren, Maria C.; träffas å expeditionen (se ovan) måndagar och torsdagar 9—10 samt tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ett skrivbiträde, en vaktmästare.

Maria församlings fattigvårdsstyrelse.

Krummakaregatan 22, Sö.; t. 55 83, Söder 318 52; expeditionstid: tisdagar 8,30—9,30 f. m. och torsdagar 6,30—7,30 e. m.

Ledamöter.

Andersson, K. E., filare, vice kassavårdare; **Eriksson**, K. A., typograf; **Masreliez**, Anna M. E., fröken; **Nilsson**, G. E. E., handlande, vice ordf.; **Skoglund**, P. E., direktör, vice verkst. dir.; **Wassén**, C., disponent, ordf.; **Wickberg**, T. W., tulltjänsteman; **Widtskiöld**, J., kamrerare, verkst. dir.; **Öhrström**, J. A., fabrikör, kassavårdare.

Suppleanter: **Svensson**, A., bageriföreståndare; **Granstedt**, G. A., bankkamrerare; **Andersson**, Signe V., föreståndarinna; **Möller**, J. E., direktör; **Rosenquist**, K. G. V., typograf.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Blanck, O. M., tf. appbördsassistent.

Diakonissor

(träffas å expeditionen, se ovan, vardagar 8,30—9,30 f. m.).

Wållgren, Anna K.; **Pihlblad**, Hedvig J.

En vaktmästare.

Brännkyrka församlings fattigvårdsstyrelse.

Kommunalhuset, Liljeholmen; t. Liljeholmen 51; expeditionstid: tisdagar och fredagar 8,30—9,30.

Ledamöter.

Ekstam, A., arrendator, kassavårdare och vice verkst. dir.; **Ericsson**, A., stationsinspektör; **Hinderson**, L. H. son, ingenjör; **Kardell**, J. A., järnarbetare; **Lindskog**, H. J., kyrkoherde, vice ordf.; **Lundh**, J. A., folkskollärare; **Mild**, C. A., direktör; **Miliander**, f. Johansson, Anna Ch., fru; **Rågfeldt**, f. Olsson, Wilhelmina, fru; **Sandeborg**, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; **Wallin**, J. A., roteuppbördsman, verkst. dir. och vice kassavårdare.

Suppleanter: **Hultman**, I. M., handlande; **Johansson**, F. O. A., förrådsföreståndare; **Lindholm**, E. E., instrumentmakare; **Sandberg**, T., sjukgymnast; **Viman**, Anna M., arbetsstugeföreståndarinna; **Jacobson**, G. A., mejeriföreståndare.

FvN. Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Lindquist, C. G. A., bokhållare.

Diakonissa.

Nylander, Anna V. (Liljeholmsdistriktet); träffas å expeditionen (se ovan) vardagar 8,30—9,30 f. m.; bostad: kommunalhuset Liljeholmen; t. Liljeholmen 92.

Fattigvårdssyster (6).

Breden, Ingeborg Ch. (Älvsjödistriktet); träffas å expeditionen (se ovan) vardagar 8,30—9,30 f. m.; bostad: Parkgatan 4, Tellusborg; t. Aspudden 20.

En vaktmästare.

Bromma församlings fattigvårdsstyrelse.

Ulvunda slott, Ulvunda; t. Ulvunda 158; expeditionstid: tisdagar 6—7 e. m. och fredagar 9—10 f. m.

Ledamöter.

Andersson, J. A., vaktmästare, vice verkst. dir. och vice kassavårdare; Bergqvist, J. A., folkskollärare, ordf.; Borgström, f. Holmgren, Elin, fru; Collin, N., direktör; Ericsson, P. E., lagerchef, verkst. dir. och kassavårdare; Eriksson, A. G., järnarbetare; Ingelsson, H. J. F., järnarbetare; Wickman, f. Johansson, Laura K., fru; Winberg, E. G., stenhuggare, vice ordf.

Suppleanter: Wandel, B. E. L., förman; Vedin, O. A., murare; Viklund, E. O., amanuens; Lundberg, E. O., typograf; Wretling, f. Lundberg, Tekla A., fru.

Redogörare, protokollsförare och skrivbiträde.

Marcus, Nanny A., bokhållare.

Fattigvårdssystrar (6)

(gemensamma för hälsovårds- och fattigvårdsnämnderna).

Tengman, Ingeborg (östra distr.); träffas å expeditionen (se ovan) vardagar 9—10.

Klefbäck, Sigrid M. (västra distr.); träffas i bostaden, Bällsta villastad, Sundbyberg, vardagar utom fredagar 9—10; t. Bromma 42.

En vaktmästare.

Stockholms stads ålderdomshem.

Ålderdomshemmen hava till ändamål att till vård och underhåll emottaga sådana till Stockholms kommun hörande nödställda, som i följd av hög ålder, bräcklighet eller annan fortfarande anledning äro i behov av ständig hjälp och genom hedrande vandell gjort sig förtjänta att intagas å sådant hem. Ålderdomshemmen hava sedan 1913 års ingång gemensam styrelse, bestående av högst sju ledamöter, vilka jämte suppleanter till det antal, fattigvårdsnämnden bestämmer, årligen utses av fattigvårdsnämnden. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. För varje år väljer styrelsen inom sig ordförande, vice ordförande och kassaförvaltare. Styrelsen har till sitt biträde för vart och ett av hemmen en syssloman, tillika kamrerare och föreståndare. Styrelsen antager dessutom andra erforderliga biträden. Intagning å hemmen sker till följd av remiss från fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Sabbatsbergs ålderdomshem samt Rosenlunds ålderdomshem med Oscars och Sofias guldrörlöppshem för åldriga makar den 30 mars 1920.

Styrelse.

Anderson, K. O., korrekturläsare, stadsfullm.; Eklund, J. M., målarmästare, vice ordf. och kassavårdare vid Sabbatsbergs ålderdomshem; Hagberg, E. H.; typograf, vice kassavårdare vid Sabbatsbergs ålderdomshem; Petersson, E. A., sockerbruksarbetare, kassavårdare vid Rosenlunds ålderdomshem; Piehl, C. G. F., direktör, vice kassavårdare vid Rosenlunds ålderdomshem; Rossander, f. Forsgren, H. Wendela, professorska; Widtskiöld, J., kamrerare, ordf.

Suppleanter: Östlund, f. Lundgren, Agda M., fru; Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru, stadsfullm.; Eriksson, K. A., typograf; Skålander, O. A., ombudsman, stadsfullm..

Protokollsförare

(600 kr.).

Almgren, G. E., sekreterare i arméförvaltningen.

Sabbatsbergs ålderdomshem.

Torsgatan 32, Va.; t. 86 06, Norr 71 40; expeditionstid: 9—4.

Sedan år 1737 beslut fattats om uppförande av fattighus för de olika församlingarnas fattiga och en fond bildats för ändamålet, inköptes år 1751 ett från Rörstrand avskendrat område, benämnt Sabbatsberg, och dit förlades till en början ett fattighus för Storkyrkoförsamlingen. Efter hand uppyggs där fattighus även för övriga församlingar. År 1859 beslöt dåvarande stadsnämnden en centralisering av anstaltsvården. De norra församlingarnas fattiga började successivt överföras till Sabbatsberg. En särskild styrelse utsågs för denna anstalt år 1865 och efter diverse nybyggnader öppnades den nya »Sabbatsbergs fattighusinrättning» den 10 juni 1872. Benämningen å anstalten ändrades 1898 till Sabbatsbergs ålderdomshem. Hemmet har f. n. 840 platser.

Vid Sabbatsberg fanns redan 1764 en brunnsinrättning, och 1807 inrättades i samband därmed ett brunnslasarett. Dessa institutioner, som emellertid icke äro av kommunal natur, finnas ännu kvar.

Instruktion. Styrelsens instruktion för sysslomannen och predikanten den 6 nov. 1865.

Stat år 1923. Utgifter: 607,110 kr.; inkomster: 495,310 kr.

Syssloman och kamrerare (19).

Weidenhielm, C. A.; träffas säkrast 10—12.

En kontorsskrivare (7).

Predikant (17)

(tjänstgör även vid Sabbatsbergs sjukhus, därifrån halva avlöningen utgår).

Wolfbrandt, E. G.

En organist och försångare (500 kr.).

Läkare

(1,800 kr.).

Schager, K. V. F.

En maskinist (8), en förråds-mästare (8), två värmeledningsskötare (6), en vaktmästare (6), en portvakt (3), två sjukvårdsförestånderskor (7), en köksförestånderska (6), två biträdande sjukvårdsförestånderskor (4), två biträdande köksförestånderskor (4), fjorton sköterskor (3), en baderska (2), åtta sköterskor (1 d), fem kokerskebiträden (fyra 1 d, en 1 b), en tvätterska (1 d).

Rosenlunds ålderdomshem.

Skånegatan 1, Sö.; t. 12 09, Söder 311 06; expeditionstid: 8,30—3,30 (lördagar 8,30—3).

Den år 1859 beslutade centralisationen av fattigvårdsanstalterna (se ovan under Sabbatsbergs ålderdomshem) genomfördes för de södra församlingarnas del först långt senare. Det bedrögliga tillstånd, i vilket de södra fattighusen befunno sig, föranledde väl år 1874 ett fattigvårdsnämndens beslut om upprättande av ett nytt fattighus på söder, men först 1888 kom ett dylikt till stånd i och med uppförandet i kv. Vattenpasset av Södermalms fattighus, var-efter Maria och Katarina fattighus indrogos.

Rosenlunds ålderdomshem, som anstalten år 1898 började benämnas, har efter en större tillbyggnad, avslutad år 1906, numera plats för omkring 1,130 personer.

Instruktioner. Styrelsens instruktioner för sysslomannen den 1 mars 1889, för predikanten den 14 juni 1888 och för läkaren den 13 nov. 1901.

Stat år 1923 (för Rosenlunds ålderdomshem och guldbrölloppshemmet). Utgifter: 919,745 kr.; inkomster: 629,650 kr.

Syssloman och kamrerare (19).

Broman, H. V.; träffas säkrast 9—11.

Kontorsskrivare (11).

Pehrsson, C. H.

En kontorsskrivare (7).

Predikant

(1,680 kr.).

Nilsson, N. U.

En organist och försångare (500 kr.).

Läkare

(2,400 kr.).

Nylin, E. W. A.

En maskinist (10), en förråds-mästare (9), två vaktmästare (7), en hantverkare (7), två värmeledningsskötare (6), tre sjukvårdsförestånderskor (7), en köksförestånderska (6), en tvättförestånderska (4), tre biträdande sjukvårdsförestånderskor (4), två biträdande köksförestånderskor (4), fjorton sköterskor (3), en baderska (2), sjutton sköterskor (1 d), tio köksbiträden (två 1 d och åtta 1 b).

Oscars och Sofias guldbrölloppshem för åldriga makar (»guldbrölloppshemmet»).

Skånegatan 1, Sö.; t. Söder 73 09.

Med anledning av den förestående femtioårsdagen av konung Oscar II:s och drottning Sofias förmälning beslöt stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att till beredande av ett hem för fattiga, åldriga makar anslå ett belopp av 200,000 kr. samt anhålla hos deras majestäter, att ifrågavarande hem finge bära namnet »Oscars och Sofias guldbrölloppshem för åldriga makar», ävensom att uppdraga åt fattigvårdsnämnden att uppgöra närmare förslag till hemmets åstadkommande. Framställningen i namnfrågan bifölls, och den 20 februari 1911 beslöt stadsfullmäktige hemmets förläggande till kv. Vinkeln i omedelbar närhet av Rosenlunds ålderdomshem samt anslog, vad som utöver förut fonderade medel behövdes att utfylla den till 410,500 kr. beräknade byggnadskostnaden. Hemmet, som har plats för 80 par åldringar, öppnades den 1 oktober 1913.

Reglemente. Se ovan sid. 122.

Stat år 1923. Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

Syssloman och kamrerare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

Läkare.

Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

En värmeledningsskötare (6), en sjukvårdsförestånderska (7), en biträdande sjukvårdsförestånderska (4), två sköterskor (3), en sköterska (1 d).

FVN. Ålderdomshemmet vid Älvsjö.

T. Älvsjö 45.

Detta hem har förut tillhört dåvarande allmänna försörjningsinrättningen, numera S:t Eriks sjuk- och vårdhem, (såsom filial VII) men överflyttades år 1920 till styrelsens för ålderdomshemmen förvaltning (närmast under Rosenlunds ålderdomshem). Det avser att vara ett ålderdomshem av mindre typ för orkeslösa gamla, huvudsakligen från Brännkyrka. Hemmet har 22 platser.

Stat år 1923. Se ovan under Rosenlunds ålderdomshem.

Syssloman och kamrerare.

Se under Rosenlunds ålderdomshem.

En läkare (400 kr.), en föreståndarinna (5), två kvinnliga biträden (1 d).

S:t Eriks sjuk- och vårdhem.

(F. d. Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning.)

Fleminggatan 22, C.; expeditionen: t. 316 67, 336 03, Norr 69 79; 8,30—4 (lördagar och helgdagsaftnar 8,30—3); ang. särskilda avdelningar och filialer se nedan.

S:t Eriks sjuk- och vårdhem (t. o. m. år 1921 benämnt Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning) daterar sin uppkomst från tiden närmast efter den nya kommunalförordningens införande (1862). Vid denna tid hade huvudstaden två s. k. arbets- och försörjningsinrättningar, den ena å Norr (>Grubbens gårde> å Kungsholmen), den andra å Söder (den s. k. >Dihlströmska inrättningen>). Redan år 1864 ombildades dessa, den förre till försörjningsinrättning, den senare till arbetsinrättning. Till försörjningsinrättningen överflyttades 1878 de militärhjon, som efter upplösningen av den provisoriska militärförsörjningsinrättningen i Stockholm 1851 övertagits och dittills vårdats i en särskild anstalt Stockholms stads militärförsörjningsinrättning. De överflyttades sedermera till arbetsinrättningen.

S:t Eriks sjuk- och vårdhem har till ändamål att emottaga och vårda sådana nödställda, vilka icke lämpligen kunna vårdas eller understödjas i sina hem och ej heller lämpligen kunna utackorderas. Även må, där förhållandena sådant medgiva, å hemmet intagas sådana personer, vilkas vård och underhåll helt eller delvis bekostas av dem själva eller av annan. Å anstalten tillredas dessutom de matportioner, som av kommunen genom fattigvårdsstyrelserna utfdelas till behövande å Kungsholmen, Norr- och Öster-

malm. Hemmets vård är anförtrord å en styrelse bestående av högst sju ledamöter, vilka jämte suppleanter till det antal, fattigvårdsnämnden bestämmer, ärligen utses av fattigvårdsnämnden. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Styrelsen väljer inom sig för varje år ordförande och vice ordförande samt kassaförvaltare. Styrelsen antager syssloman och övrig nödig personal; överläkarna antagas dock av fattigvårdsnämnden. Sysslomannen är hemmets föreståndare samt äger att utöva den styrelsen tillkommande tillsynen över de å hemmet intagna. Intagning sker allenast efter remiss av fattigvårdsnämndens delegerade efter beviljande av understöd.

Den vid S:t Eriks sjuk- och vårdhem befintliga arbetsavdelningen för kvinnor har fr. o. m. år 1919 använts såsom provisoriskt arbetshem (för kvinnor) jämlikt § 33 i nya fattigvårdslagen. I början av år 1923 har emellertid fattigvårdsnämnden i enlighet med av stadsfullmäktige lämnat bemyndigande träffat avtal med kristliga föreningen av unga kvinnor angående upplåtande till arbetshem för kvinnor av den föreningen tillhöriga småbrukskolonien Emaus i Norrtälje. Enligt avtalet skall anstaltens drift fortfarande handhavas av kristliga föreningen av unga kvinnor, under det att staden för disponerandet av de tillgängliga platserna (12) skall betala visst belopp till driftkostnadernas täckande. Det nya arbetshemmet har ännu (mars 1923) ej trätt i verksamhet. (Ang. arbetshem för män se nedan under arbetsinrättningen.)

S:t Eriks sjuk- och vårdhem (*huvudavdelningen*) är beläget å Kungsholmen, Fleminggatan 22, och upptager med tillhörande gårdar och planteringar större delen av kvarteret Tegelslagaren mellan nämnda gata och Klaraviken. Antalet platser å hemmet uppgår till omkring 1,600. Huvudavdelningen är fördelad i tre underavdelningar, lasaretsavdelningen (1,009 platser), sinnessjukavdelningen (387 platser) och försörjningsavdelningen (205 platser). S:t Eriks sjukhem är huvudstadens största sjukvårdsinrättning.

Utom huvudavdelningen har S:t Eriks sjuk- och vårdhem sju *filialer*, hörande till försörjningsavdelningen, nämligen filial I vid Kungsholmsgatan 39 (87 platser för kvinnor), filial II vid Lilla Gräbergsgatan 1 (40 platser), filial III Bondegatan 40 (114 platser), filial IV Bondegatan 23 (188 platser), filial V Tjärhovsgatan 28 (97 platser för män), filial VI Årsta (65 platser) samt filial VIII Bromma (40 platser). Filialen VII vid Älvsjö överflyttades år 1920 till ålderdomshemmen (se föreg. spalt). Filialen vid Tjärhovsgatan, som förut varit nattasyl för husvilla, och filialerna vid Bondegatan 40 och Lilla Gräbergsgatan äro nya, daterande sig från åren 1906 och 1907. Filialen vid Årsta daterar sig från Brännkyrka kommuns införlivande med Stockholms stad fr. o. m. år 1913 och filialen i Bromma från

kommunens inkorporerande med 1916 års ingång. Å filialen Bondegatan 23 intagas nu, sedan asylen Brännkyrkagatan 11 upphört, även husvilla kvinnor, som remitterats till S:t Eriks sjuk- och vårdhem.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för [Stockholms stads allmänna försörjningsinrättning] den 30 mars 1920. Instruktion och ordningsregler för tjänstemän och betjänte den 16 nov. 1898.

Stat år 1923. Utgifter: 2,743,650 kr.; inkomster: 1,401,450 kr.

Styrelse.

Andersson, J. A., vaktmästare; Jakobsson, U. G. W., roteman, kassaförvaltare; Krikortz, S. E., prakt. läkare; Lindley, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm.; Lindqvist, F. L., föreståndare, vice ordf.; Lybeck, J. A., kammar-rättsråd, ordf.; Seedoff, A. M. A., fabriks-förvaltare.

Suppleanter: Thél, f. Roth, Elisif, fru, stadsfullm.; Tengdahl, f. Erwall, Alma M., fru; Hermansson, K. T. E., vaktmästare; Kihlberg, A. R., järnvägstjänsteman.

Protokollsförare

(800 kr.).

Östlund, N. H., aktuarie.

Syssloman och föreståndare (21).

Petri, H. M.; t. 336 03, 316 67, Norr 69 79; mottagningstid: 9—11.

Predikant (19).

Etzler, C. L. Johnson.

En organist och försångare (600 kr.).

Kassör (15).

Malmström, A.

Förrådsbokhållare (14).

Rydborg, O. J.

Bokhållare (13).

Holst, K. F.; Valdén, G. F., tjl., tjf. Fors, K. T. R.; Grill, C.; Boman, G. S.

Två kontorsskrivare (7).

Maskinist (13).

Larsson, V.

Fyra biträdande maskinister (10), en trädgårdsmästare (10), tolv vaktmästare (7), en automobilförare (7), en tillsyningsman (2,400 kr.), en tvätt- och arbetsförestånderska (7), två köksförestånderskor (7), två underförestånderskor (4), fyra eldare (III b), två drängar (III a), en underförestånderska (II c), en första kokerska (II a), en andra kokerska (I d), sex arbetsbiträden (tre I d och tre I c), nitton köksbiträden (fyra I c och femton I b).

Lasarettssavdelningen.

Fleminggatan 22, C.; tel. se nedan.

Besökstid: vardagar 1—2 och söndagar 1—3.

Lasarettssavdelningen har 1,009 platser.

Västra lasarettssavdelningen.

T. 314 75, Norr 64 84.

Överläkare (21).

Lindbom, E. O.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Westergren, A.; Julin, E. V.; Zetterquist, A.

Extra läkare

(5,000 kr.).

Edholm, E.

Obducent

(3,500 kr.).

Reutervall, O. G. M.

Läkare vid röntgenavdelningen

(2,000 kr.).

Vestermark, N. J. H.

En översköterska (7), en operationssköterska (7), tjugufem sjuksköterskor (6), två laboratoriebiträden (2), en baderska (2), femtioåtta sjuksköterskebiträden (I b), två baderskebiträden (I b).

Östra lasarettssavdelningen.

T. 309 56, Norr 98 35; 309 92 (norra sjuk-avd.).

Överläkare (21).

Wikner, R. P. E.

Underläkare

(5,700 kr.¹).

Grahn, K. E.; Malmgren, G. W. K.

Extra läkare

(3,500 kr.).

Kahlmeter, T. G., tjl. (se sid. 88), tjf. Lindvall, A. H.

En översköterska (7), nitton sjuksköterskor (6), ett laboratoriebiträde (5), femtio sjuksköterskebiträden (I b).

Sinnessjukavdelningen.

Fleminggatan 22, C.; t. 336 91, Norr 96 91.

Besökstid: onsdagar och söndagar 1—2.

Sjukhuset rymmer f. n. 387 platser (jfr Stockholms stads vårdanstalter för sinnessjuka sid. 95).

Överläkare (21).

Bystedt, I.

Biträdande läkare

(3,500 kr.; dessutom personligt tillägg 2,200 kr.).

Markström, E. U. E.

¹) Efter ett års väl vitsordad tjänstgöring kan avlöningen höjas med 600 kr.

FvN.

Två *förestånderskor* (8), tre *översköterskor* (7), elva *skötare* (7), fyrtiosju *sköterskor* (5), tre *extra sköterskor* (2,500 kr.).

Filial I.

Kungsholmsgatan 69, C.; t. Kungsh. 52.

Filialen har 87 platser för kvinnor.

Vaktmästare (6).

Vakant.

Ett *biträde* (I c).

Filial II.

Lilla Gråbergsgatan 1, Va.; t. 120 31.

Filialen har 40 platser för kvinnor.

Läkare
(500 kr.).

Svensson, F. L.

Vaktmästare (6).

Vasteson, Magda S.

Filial III.

Bondegatan 40, Sö.; t. Söder 348 40.

Filialen har 114 platser.

Läkare.

Se nedan filial IV.

Vaktmästare (6).

Wasteson, Maria E.

Fyra *biträden* (I b).

Filial IV.

Bondegatan 23, Sö.; t. 113 30.

Filialen har 188 platser.

Läkare
(1,400 kr.).

Olson, E.

Förestånderska (6).

Dahl, Wilhelmina.

En *vaktmästare* (7), två *sjuksköterskor* (6), en *dräng* (III a), två *arbetsbiträden* (ett II c och ett I c), fem *sjuksköterskebiträden* (I b).

Filial V.

Tjärhovsgatan 28, Sö.; t. 55 92, Söder 33 40.

Filialen har 97 platser för män.

Läkare
(1,400 kr.).

Klingberg, A. F.

Förestånderska (6).

Jonson, Gerda M.

En *vaktmästare* (7), en *sjuksköterska* (6), en *köksförestånderska* (3), en *dräng* (III a), en *kokerska* (I c), fyra *sjuksköterskebiträden* (I b), ett *köksbiträde* (I b), en *städerska* (I b).

Filial VI.

Årsta, Liljeholmen; t. Liljeholmen 20.

Filialen har 65 platser.

Förestånderska (6).

Widmark, Ellen.

En *vaktmästare* (7), en *dräng* (III a), ett *biträde* åt *förestånderskan* (II a), en *kokerska* (I c), ett *köksbiträde* (I b).

Ang. förutv. *filial VII* se sid. 124.

Filial VIII.

Åkeshov, Bromma; t. Ulvsunda 59.

Filialen har 40 platser.

Förestånderska (6).

Törn, Adèle I. E.

Två *biträden* (I b).

Stockholms stads arbetsinrättning.

Maria Ban- och Volmar Yxkullsgatorna, Sö.; t. 37 30, 244 86, Söder 332 57, Söder 137 25; expeditionstid: 8—5 (juni—aug. 8—3).

Stockholms stads arbetsinrättning daterar sig från tiden närmast efter den nya kommunalförordningens tillkomst. Det år 1773 upprättade »södra frivilliga arbetshuset» (se ovan sid. 112) övergick år 1844 i »Stockholms stads allmänna arbetshus». Redan år 1864 ombildades detta till arbetsinrättning. Det nuvarande reglementet är av fattigvårdsnämnden fastställt den 15 februari 1886. Sedan den 1 augusti 1905 disponerar arbetsinrättningen nya, ändamålsenliga lokaler vid Maria Ban- och Volmar Yxkullsgatorna å Södermalm, rymmande 1,432 personer.

Å arbetsinrättningen må intagas dels i någon män arbetsföra män, vilka äro i behov av anstaltsvård, men ej lämpligen böra vårdas å kommunens andra fattigvårdsanstalter, dels nödställda, kommunen tillhörande arbetsföra personer, som sakna stadigt hemvist och önska att intagas å inrättningen, eller vilka, efter det de blivit intagna å S:t Eriks sjuk- och vårdhem, av denna anstalts styrelse provas böra till arbetsinrättningen överflyttas, dels slutligen även välfrejdade, avskedade militärer, som tillhört manskapet vid värvad trupp samt inom kommunen befinnas vara i behov av fattigvård; skoland dessa utgöra en särskild avdelning, kallad militäravdelningen. Intagning å inrättningen sker allenast efter remiss från fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd. Vidare

gäller fr. o. m. år 1919 och tillsvidare en avdelning inom arbetsinrättningen såsom arbets-hem (för män) jämlikt § 33 i nya fattigvårdslagen (jfr ovan sid. 124). Från upptagningsanstalterna utskrivna alkoholister remitteras till arbetsinrättningen, för så vitt icke särskilt komplicerade fall nödvändiggöra erhållande av sjukhusvård. De förstnämnda intagas genom fattigvårdsnämndens ombudsmans försorg efter remiss från fattigvårdsnämndens delegerade, och äger ombudsmannen här för anlita polishand-räckning. Sådan intagen person får ej kvarhållas längre än högst ett år. Med övriga personer åter skola skriftliga avtal upprättas. De, som blivit intagna på grund av att de gjort sig förfallna till bettleri eller lösdriveri, få ej utskrivas förrän grundad anledning finnes att antaga, att de skola försörja sig på ärligt sätt utanför anstalten.

En annan sida av arbetsinrättningens verksamhet är den, att fattiga, som hava bostad men ej kunna där förrätta arbete, å vardagar mot tillgodonjutande av skäligen betalning få verkställa arbete å inrättningen.

Det vid inrättningen utförda arbetet är av mångahanda slag, förnämligast vedsågning, utearbete, bakning, tvätt, mangling, skomakeri, skräderi, snickeri m. m. Även tillredes mat för de av allmänna fattigvården bespisade inom Storkyrko-, Maria, Katarina, Sofia och Brännkyrka församlingar samt bröd för samtliga församlingars fattiga.

Endast män mottagas å inrättningen. Där mottagas ej personer, som på grund av kroppss- eller sinnessjukdom kräva särskild vård och tillsyn, ej heller den, som ej fyllt 18 år.

Inrättningens vård är anförtrödd åt en styrelse bestående av högst sju ledamöter, vilka jämte suppleanter till det antal, fattigvårdsnämnden bestämmer, årligen utses av fattigvårdsnämnden. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Styrelsen väljer inom sig varje år ordförande och vice ordförande samt kassaförvaltare. Styrelsen antager syssloman samt övrig nödig personal utom erforderliga tjänstebiträden för köks- och tvättavdelningarna samt för stallet, vilka antagas av sysslomannen. Sysslomannen är inrättningens föreståndare samt utövar den styrelsen tillkommande tillsynen över de å inrättningen intagna. Utan sysslomannens tillstånd få å inrättningen intagna personer icke avlägsna sig därifrån.

Reglemente m. m. Fattigvårdsnämndens reglemente för Stockholms stads arbetsinrättning den 30 mars 1920. Instruktion för tjänstemän och betjänte den 14 dec. 1905.

Stat år 1923. Utgifter: 1,080,400 kr.; inkomster: 728,500 kr.

Styrelse.

Andrén, J. C., specierhandlare, kassaförvaltare; **Blomdahl, P. A.**, byggmästare; **Lybeck, J. A.**, kammarrättsråd, ordf.; **Magnusson, f.**

Eriksson, Elin, fru; **Nilsson, C. R.**, föreståndare, vice ordf.; **Wassén, C.**, disponent; **Åhrberg, F. A. L.**, typograf.

Suppleanter: **Larsson, J. L.**, förman; **Samuelsson, A. E.**, tillsyningsman; **Nordgren, f.** Johansson, Anna V., fru; **Möller, J. E.**, direktör.

Protokollsförare

(500 kr.).

Moureau, N. C., förste kansli-sekreterare.

Syssloman och föreståndare (21).

Brusén, N. G.: t. 37 30, Söder 332 57; mot-tagnings-tid: 8—9,30, 11—12.

Assistent (16).

Vakant.

Läkare

(2,400 kr.).

Edrén, F. G.

Predikant

(1,400 kr.).

Welinder, N. J.

En *organist och försångare* (500 kr.).

Kassör (15).

Pettersson, A.

Förrådsbokhållare (14).

Kullberg, O.

Bokhållare (13).

Lindeberg, A. A. R., tjl., *tjff.* **Johansson, V. E.;** **Malm, J. A. F.;** **Ahlner, K. G.**

Två *extra skrivbiträden* (1,980 kr.).

Maskinist (13).

Melander, S. F.

Tre *biträdande maskinister* (10), fyra *arbetsföreståndare* (9), två *arbetsförmän* (8), tolv *vaktmästare* (7), två *sjuksköterskor* (6), en *köksförestånderska* (6), en *tvättförestånderska* (6), en *underförestånderska* vid köksavdelningen (3), fyra *drängar* (III a), två *kvinnliga biträden för sjukvården* (II b), fyra *tvättbiträden* (ett II b, ett II a och två I c), sex *köksbiträden* (ett I d, ett I c och fyra I b).

Stockholms stads uppfostringsanstalt för flickor.

Barnängstvärgatan 7 B, Sö.; t. 12 37.

Uppfostringsanstalten för flickor, som öppnades 1870 och ännu är kvar i sin gamla lokal vid Barnängstvärgatan, har till ändamål att uppfostra behövande, värnlösa flickor mellan sju och aderton år, om vilka det åligger Stockholms kommun att taga vård, och utbilda dem före-

FvN.

trädesvis till dugliga tjänarinnor. Fattigvårdsnämnden utser årligen dess styrelse, som består av högst sju ordinarie ledamöter och suppleanter till det antal, nämnden bestämmer; minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Dessa välja inom sig ordförande samt antaga föreståndarinna och övrig personal vid anstalten. Intagning sker endast efter remiss från fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd. Numera erhålla flickorna undervisning i stadens folkskolor. Anstalten har plats för 50 flickor.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för uppfostringsanstalten för flickor den 30 mars 1920.

Stat år 1923. Utgifter: 53,625 kr.; inkomster: 6,250 kr.

Styrelse.

Barkman, L. B., barnavårdskonsulent, ordf.; **Neumüller, O. E.**, direktör; **Nordgren, f. Johansson, Anna V.**, fru; **Rossander, f. Forsgrén, H. Wendela**, professorska, inspektis; **Wassén, f. Pettersson, Amy K.**, fru, vice inspektis.

Suppleanter: **Magnusson, f. Eriksson, Elin**, fru; **Höglin, Anna**, föreståndarinna; **Östman-Sundstrand, L. Elisabeth**, fru, stadsfullm.

Redogörare och protokollsförare samt kassaförvaltare

(600 kr.).

Brodin, N. A., stadsbokhållare.

Läkare

(500 kr.).

Bergendal, E. K. W.

Föreståndarinna (7).

Holmgren, Anna A.

En skolkökslärarinna (6), en slöjdlärarinna (4), två vårdarinnor (2), en trädgårdsmästare och värmeledningsskötare (6).

Stockholms stads barnhärbarge, spädbarnshem och asyler för husvilla.

Expedition: *Stora Nygatan 2 A, St.; t. 54 85; expeditionstid: 9—4, lördagar 9—3.*

För barnhärbarget, spädbarnshemmet och asylerna för husvilla utser fattigvårdsnämnden årligen en styrelse, bestående av högst sju ledamöter, jämte suppleanter till det antal, fattigvårdsnämnden bestämmer. Minst en ledamot och en suppleant skall vara kvinna. Styrelsen väljer inom sig ordförande, vice ordförande och kassaförvaltare samt antager till sitt biträde vid uppsikten och vården om anstalterna en kamrerare, som tillika är protokollsförare, ävensom övrig för anstalterna erforderlig personal.

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för Stockholms stads barnhärbarge, spädbarnshem och asyler för husvilla jämte tillhörande natthärbarge den 30 mars 1920.

Styrelse.

Anderson, K. O., korrekturläsare, stadsfullm. kassaförvaltare; **Fürstenberg, A.**, prakt. läkare, ordf.; **Johansson, E. G.**, ombudsman, stadsfullm.; **Nilsson, C. R.**, föreståndare, vice ordf. och vice kassaförvaltare; **Törnell, f. Weber, Gertrud, fru**, stadsfullm.

Suppleanter: **Bastholm, J. B.**, inkassare; **Bagge, f. Sandberg, E. Gertrud C.**, fru; **Lindberg, f. Gustafson, Ida K.**, fru.

Kamrerare

(7,020 kr.).

Widtskiöld, J.; träffas säkrast 9—12.

En kontorsskrivare (7).

Stockholms stads barnhärbarge.

Fjällgatan 29, Sö.; t. Söder 133 39.

Barnhärbarget, som daterar sig från 1902, har till ändamål att bereda tillfällig vård åt yngre barn, som av fattigvårdsnämnden omhändertagits. Härbarget är avsett för 30 barn. Å barnhärbarget intaget barn bör i allmänhet ej kvarstanna längre tid än tre månader.

Stat år 1923. Utgifter: 33,000 kr.; inkomster: 8,000 kr.

Läkare

(500 kr.).

Nordenson, A. G.

Föreståndarinna (6).

Karlberg, E. K. (Connie).

En första sköterska (2), en kokerska (II b), två sköterskor (I b).

Stockholms stads spädbarnshem.

Folkungagatan 119, Sö.; t. 54 07.

Stadsfullmäktige beslöt den 6 juni 1910 bemyndiga fattigvårdsnämnden att inrätta en spädbarnsanstalt med plats för 33 mödrar och 40 barn. Arbetet inom hemmet utföres av mödrarna, som få lära sig både att sköta sina barn samt att sköta alla i ett hem förekommande sysslor. Vård å spädbarnshemmet bör i regel ej lämnas för längre tid än ett år.

Stat år 1923. Utgifter: 52,240 kr.; inkomster: 9,540 kr.

Läkare

(1,000 kr.).

Belfrage, C. E.

Föreståndarinna (7).**Söderberg, Kerstin J.**En *arbetsledarinna* (4), en *köksföreståndarinna* (3).**Stockholms stads asyl för husvilla.**

En ny form av fattigvård uppkom år 1899 med inrättandet av asyl för husvilla. Dessa asylerna hava till ändamål att bereda tillfälligt skydd åt medellösa eller mindre bemedlade familjefäder, kvinnor och barn, som (särskilt vid flyttningstider) äro i saknad av bostad, företädesvis sådana, som tillhöra Stockholms kommun. Intagning sker efter remiss av fattigvårdsnämndens delegerade för beviljande av understöd eller, å deras vägnar, av fattigvårdsinspektören. För ett sedan november 1905 existerande natthärbärge (se nedan) gälla särskilda bestämmelser. Tiden för husvill persons vistelse å asyl må i regel icke överstiga fyra veckor. I allmänhet må ingen ånyo intagas, förrän tre månader förlutit, sedan den behövande från asylens utskrivits.

Beträffande värme- och läsestugor se avd. 4. Stat år 1923. Utgifter: 252,910 kr.; inkomster: 70,010 kr.

Läkare för asylerna

(arvode för båda sammanlagt 3,600 kr.).

Hultkvist, G. E. (för de södra asylerna); **Muhl, A. M. (Greta)** (för barnasylen vid Sabbatsbergsvägen).

Barnasylen vid Sabbatsbergsvägen, Va.*T. 57 02, Vasa 18 35.*

Asylen är avsedd för gossar, som icke fyllt 12 år, och flickor, som icke fyllt 16 år, ävensom för mödrar, som åtföljas av barn under 3 år. Den rymmer 112 personer.

Föreståndarinna (7).**Christiansen, Ellen M.**

En *vaktmästare* (7), en *värmelednings-skötare* (6), en *biträdande föreståndarinna* (6), en *köksföreståndarinna* (3), fem *barnsköterskor* (2), två *kokerskebiträden* (1 d), två *barnsköterskor* (1 b).

Barnasylen vid Åsögatan, Sö.*T. 58 66, Söder 17 04.*

Asylen, som är avsedd för samma kategorier som asylerna vid Sabbatsbergsvägen, rymmer 86 personer. (Se nedan »Landsasylen».)

Föreståndarinna (7).**Eriksson, Frida Ch. Z.**

En *vaktmästare* (7), en *värmelednings-skötare* (6), en *biträdande föreståndarinna*

(6), en *köksföreståndarinna* (3), fem *barnsköterskor* (2), två *kokerskebiträden* (1 d), två *barnsköterskor* (1 b).

EVN.

Asylen vid Åsögatan, Sö., för fattiga barnaföderskor, ej tillhörande Stockholms kommun. (Landsasylen.)

T. 58 66, Söder 17 04.

Asylen, som den 1 oktober 1906 flyttats till den under dåv. styrelsen för Stockholms stads asyl för husvilla lydande barnasylen vid Åsögatan (från Prästgårdsgatan), rymmer 13 mödrar med barn och har till ändamål att lämna fattigvård åt sådana, annan kommun tillhörande, behövande barnaföderskor, vilka efter utskrivning från barnbördshus äro ur stånd att genast försörja sig och sina barn.

Personal.

Densamma som för barnasylen vid Åsögatan.

Nattasylen för män, Östgötagatan 61 & 63, Sö.*T. 54 08, Söder 15 41.*

Asylen, som är avsedd för män och för gossar, som fyllt 12 år, rymmer 32 personer.

Föreståndare (8)**Person, E. R. L.**

En *vaktmästare* (7), en *husmoder* (4), en *badmästare* (III b), en *vaktmästare* (III b), ett *kvinnligt biträde* (1 d).

Natthärbärgat vid Östgötagatan 61 & 63, Sö.*T. 54 08, Söder 15 41.*

Sedan dåv. styrelsen över asylerna för husvilla från och med år 1905 indragit ett förut till frälsningsarméns härbärgeverksamhet utgående anslag, gick styrelsen samma år i författning om inrättande av ett härbärge i samband med dåvarande asyl vid Tjärhovsgatan, numera vid Östgötagatan. Inträde för natten vinnes, utan särskild remiss och utan avgift, av husvilla, medellösa eller mindre bemedlade män, dock för en tid av högst fem nätter i månaden. I ersättning för logi och frukost åligger det arbetsför logerare att i en med härbärgat förenad vedgård säga och hugga ett visst mått ved eller att inom härbärgat utföra annat motsvarande arbete. Natthärbärgat hålles i regel öppet endast under den kallare årstiden. Härbärgat rymmer 80 personer.

Personal.

Densamma som för nattasylen vid Östgötagatan 61 & 63.

FvN. Jacques och Galathée Lamms hem för behövande blinda.

Nybrogatan 23, Ö.; t. Norr 405 74.

I enlighet med bestämmelserna i änkefru Galathée Lamms testamente av den 23 juli 1913 överlämnades till staden ett belopp av 100,000 kr. att användas till ett hem för behövande blinda mot villkor bl. a. att staden uppläte för ändamålet lämpad lokal och omhändertog bestyret med förvaltningen av såväl hemmet som penningmedlen. Stadsfullmäktige uppdrogo den 18 okt. 1915 förvaltningen av medlen åt drätselnämndens första avdelning med skyldighet för avdelningen att årligen ställa disponibel avkastning till fattigvårdsnämndens förfogande för åtgärder i testamentets syfte. I slutet av år 1917 ha ytterligare tillkommit av fröken Agnes Lamm doneerade 10,000 kr., att användas och förvaltas på enahanda sätt som den föregående donationen.

Sedan fattigvårdsnämnden den 20 juni 1916 utsett styrelse för hemmet och lokal förhyrts, började verksamheten i december månad s. å.

Hemmets angelägenheter handhas av en styrelse, bestående av en ordförande och två andra ledamöter jämte tvenne suppleanter, årligen utsedda av fattigvårdsnämnden. Ansökan om inträde i hemmet inlämnas till anstaltens styrelse och skall vara åtföljd av läkareintyg, rotemannintyg om medellöshet samt prästbevis. Den å hemmet åtnjutna vården är ej att hänföra till fattigvårdsunderstöd.

Hemmet är t. v. avsett uteslutande för män och har f. n. 9 pensionärer.

Reglemente. Reglemente för Jacques och Galathée Lamms hem för behövande blinda, fastställt av fattigvårdsnämnden den 20 juni 1916.

Stat år 1923. Utgifter: 14,500 kr.; inkomster: 6,000 kr. (ränta å donationsmedel).

Styrelse.

Lamm, C. R., ingenjör; Wassberg, A., f. d. överlärare, ordf.; Wedberg, Ebba Ch., fröken, kassaförvaltare.

Suppleanter: Nordfeldt, A. G., fattigvårdsinspektör, vice kassaförvaltare; Hallin, C. H. E., byråchef.

Protokollsförare

(150 kr.).

Nilson, A., registrator.

Föreståndarinna

(900 kr., bostad och kost).

Linck, Karin Ch.

En *tjänarinna* (720 kr. inkl. rörl. tillägg, bostad och kost).

Sinnesslöanstalten Åkeshov.

Åkeshov; postadress: Fleminggatan 22, C.; t. Ulvsunda 102.

I skrivelse till stadsfullmäktige den 18 jan. 1916 framhöll fattigvårdsnämnden på förslag av styrelsen för däv. allmänna försörjningsinrättningen behovet av en särskild anstalt för de å inrättningens olika sinnessjukavdelningar vårdade sinnesslöa, varigenom också en synnerligen önskvärd ökning av utrymmet å dessa avdelningar kunde vinnas. Nämnden föreslog därför anordnande av en anstalt för vård av obildbara sinnesslöa uti huvudbyggnaden å den staden tillhöriga egendomen Åkeshov i Bromma, där tidigare en vårdanstalt för epileptiska, sinnesslöa barn, det s. k. Margaretahemmet, varit inrymt. Anstalten skulle anordnas enligt de grunder, som funnos angivna i kungl. kungörelsen den 8 okt. 1915 om statsbidrag åt anstalter för obildbara sinnesslöa¹⁾. Förslaget bifölls av stadsfullmäktige den 17 april 1916. Efter en del reparationsarbeten å egendomen öppnades anstalten i januari 1917.

Anstalten, som är av kungl. maj:t för sitt ändamål godkänd, står under medicinalstyrelsens överinseende och under närmaste tillsyn av överinspektören för sinnessjukvården i riket. Statsbidrag utgår halvårsvis med högst 200 kr. för en var av det antal obildbara sinnesslöa, som i medeltal för dag under nästföregående halvår vårdats å anstalten.

Styrelsen för anstalten består av tre ledamöter med två suppleanter och utses årligen av fattigvårdsnämnden. Anstalten har 50 platser för män.

Reglemente. Reglemente för sinnesslöanstalten Åkeshov, fastställt av fattigvårdsnämnden den 30 mars 1920.

Stat år 1923. Utgifter: 72,680 kr.; inkomster: 29,780 kr. (därav 18,000 kr. statsbidrag).

Styrelse.

Krikortz, S. E., prakt. läkare; Lindley, f. Jonsson, Elin J., fru, stadsfullm.; Petri, Hj. M., sysselman, ordf. (se nedan).

Suppleanter: Jakobsson, U. G. W., roteman, kassaförvaltare; Ström, f. Hånsen, Hildegard A., fru, vice kassaförvaltare.

Styrelsens verkställande ledamot, tillika föreståndare.

Petri, Hj. M. (se ovan); telefoner och mottagningstid: se under St: Eriks sjuk- och vårdhem sid. 125.

Läkare

(1,400 kr.).

Bystedt, I.

¹⁾ Numera upphävd och ersatt av kung. den 24 okt. 1919 med ändr. 9 nov. 1922.

Redogörare och protokollsförare
(700 kr.).

Malmström, A., kassör (se under S:t Eriks sjuk- och vårdhem).

Föreståndarinna (8).

Gustafsson, H. E. (Nora).

En *skötare* (7), fyra *sköterskor* (5), en *hushållerska* och *kokerska* (III a), ett *biträde* åt *föreståndarinnan* (II c), två *köksbiträden* (I c).

Spädbarnshemmet P. L. Eurenii minne.

Skånegatan 118, Sö.; t. Söder 31 19.

Genom testamente av vice häradshövdingen P. L. Eurenii erhöill Stockholms stad vid hans död en donation på 250,000 kr. för inrättande av ett *hittebarnshus* i Stockholm. Sedan i av stadsfullmäktige infordrade yttranden den meningen uttalats, att det icke gärna kunde ifrågakomma att upprätta ett hittebarnshus i dess ursprungliga bemärkelse, utan att testators tanke i verkligheten torde hava varit att möjliggöra en anstalt för vården av späda barn, angående vilkens ordnande staden skulle äga frihet att själv träffa närmare bestämmelser, beslöto stadsfullmäktige år 1910 att med tacksambet mottaga donationen. På förslag av fattigvårdsnämnden beslöto stadsfullmäktige år 1921 att med anlitande av donationens avkastning övertaga ett svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå i Stockholm tillhörigt spädbarnshemmet, vilket efter övertagandet skulle benämnas *spädbarnshemmet P. L. Eurenii minne*.

Spädbarnshemmet förvaltas av en styrelse, bestående av sju för två år valda ledamöter, av vilka en utses av fattigvårdsnämnden och sex av styrelsen för svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå i Stockholm. För ledamöterna skola finnas fem suppleanter, en utsedd av fattigvårdsnämnden och fyra av styrelsen för barnavårdsbyrån. Styrelsen utser inom sig ordförande, vice ordförande, sekreterare och kassaförvaltare samt dessutom ett arbetsutskott, bestående av minst tre personer, med uppdrag att närmare övervaka verksamheten inom hemmet. Styrelsen antager läkare ävensom övrig erforderlig personal, utfärdar instruktioner m. m. samt övervakar, att personalen fullgör sina åligganden. Den årliga utgifts- och inkomststaten fastställs av fattigvårdsnämnden.

Spädbarnshemmets ändamål är att till vård mottaga klena, späda barn, vilkas mödrar antingen icke kunna amma dem eller av särskild anledning, t. ex. förekomst av tuberkulos, så icke böra göra, samt rekonescenter, som ej kunna erhålla behövlig omvårdnad i enskilt hem. Plats finnes för högst 30 barn. Intagning av barn sker efter beslut av styrelsen, som jämväl bestämmer avgifterna för vård å hemmet. Ansö-

kan om intagning göres hos barnavårdsbyrån, Triewaldsgränd 3, St., kl. 10—12 varje helgfri dag utom lördagar.

Reglemente. Reglemente för spädbarnshemmet P. L. Eurenii minne, antaget av stadsfullmäktige den 5 dec. 1921.

Stat år 1923. Utgifter: 43,320 kr.; inkomster: 29,320 kr.; brist att täckas av ränta å donationsmedlen: 14,000 kr.

Styrelse.

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm., vice ordf. (utsedd av fattigvårdsnämnden); **Barkman, L. B.**, barnavårdskonsulent, sekreterare, **Bentzel, Maggie**, bitr. föreståndarinna, **Fürstenberg, f. Jacobsson, Mary B.**, fru, kassaförvaltare, **Heineman, I. D.**, distriktsläkare (se nedan), **Jundell, I.**, professor, ordf., **Stenbeck, f. Ekelund, E. Dagmar**, fru (utsedda av styrelsen för svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå).

Suppleanter: **Nordfeldt, A. G.**, fattigvårdsinspektör (utsedd av fattigvårdsnämnden); **Bohman, H. H.**, civilassessor, **Oldberg, Greta**, fröken, **Sylvén, Ester M.**, barnavårdsman, **Wedberg, Ebba Ch.**, fröken (utsedda av styrelsen för svenska fattigvårdsförbundets barnavårdsbyrå).

Läkare

(500 kr.).

Heineman, I. D. (se ovan).

Föreståndarinna

(1,800 kr., bostad, kost och tvätt).

Österberg, Ellen Ch.

En *sköterska* (1,500 kr., bostad, kost och tvätt), en *kokerska* (900 kr., bostad, kost och tvätt), tre *ammor*. Vid hemmet emottagas samtidigt 12 betalande elever.

**Arbetarbostadsfonden till minne av
den 9 februari 1853.**

Denna fond bildades av bidrag, som nämnda år, i anledning av konung Oscar I:s återställande till hälsan efter en långvarig sjukdom samt födelsen av kronprins Carls son Carl, subskriberades för att användas till uppförande av sunda och tjänliga bostäder åt arbetare. Fonden förvaltas av en styrelse bestående av sex personer, vilka utses för livstid av Stockholms stads fattigvårdsnämnd. Styrelsen väljer inom sig ordförande.

Styrelsen åligger att till förverkligande av det med fondens bildande avsedda ändamål använda de medel, som nu redan finnas och framdeles komma att till fonden inflyta samt i sådant avseende vidtaga alla erforderliga åtgärder. Styrelsen skall senast den 15 maj varje år till fattigvårdsnämnden avgiva berättelse över fondens förvaltning under det sist förlutna året.

FVN

Fondens värdehandlingar och medel skola överlämnas till samt förvaras hos och vårdas av fattigvårdsnämnden med skyldighet för dess redogörare att senast den 15 april varje år till styrelsen lämna uppgift på de fonden tillhöriga, under nämndens vård ställda värdehandlingar och medel samt å den behållna avkastningen därav under sist förflutna året.

Fondens kapital, som vid början av dess verksamhet var 16,668 rdr banco, hade vid 1922 års slut växt till 713,865: 93 kr.

Fondens fastigheter äro taxerade till 1,727,000 kr. och belägna i kvarteren Hösten (adress: Folkungagatan 82), Sommaren (adress: Danviksgatan 2), Apelträdet (adress: Markvardsgatan 14) samt Lampan (6 st., adresser: Ploggatan 3, Bondegatan 71 och Duvnäsgratan 16, Duv-

näsgratan 14, Duvnäsgratan 12, Duvnäsgratan 8, 10 och Åsögratan 100, 102).

Reglemente. Fattigvårdsnämndens reglemente för styrelsen för arbetarbostadsfonden till minne av den 9 februari 1853, fastställt den 7 mars 1904.

Styrelse.

Backman, C. A., direktör; **Funch, J.**, grosshandlare; **Lindqvist, F. L.**, föreståndare; **Lundbergh, G. H.**, grosshandlare, ordf.; **Magnusson, A. E.**, byggmästare, stadsfullm.; **Ringholm, K. E.**, direktör.

Protokollsfröare.

Berg, L. H., kamrerare.

Stockholms stads arbetsförmedling.

Arbetsförmedlingen.

Huvudkontoret: Regeringsgatan 107, C.; manliga avdelningen t. 42 15, 218 23, Norr 14 46, Norr 42 15; kvinnliga avdelningen t. 40 47, 212 65, Norr 14 47, Norr 14 76, Norr 40 47; expeditionstid: manl. avd. 7—4; kvinnl. avd. 9—4 (lördagar och helgdagsaftnar 7—2, resp. 9—2).

Fackarbetsanvisningar: för måleri- samt bleck- och plåtslageriyrkena: Regeringsgatan 86, C.; t. 56 64, Norr 56 64; expeditionstid: bleck- och plåtslagare 8—10, målare 10—3; för bageriyrket: Beridarebansgatan 27, C.; t. 85 49, Norr 50 45; expeditionstid 6—10 f. m. och 1—3 e. m.; för sjömansyrket: Skeppsbron 44, St.; t. 62 84, Norr 27 83; expeditionstid 9—5.

Filialkontoret: Högbergsgatan 37, Sö.; manliga avdelningen t. 34 83, Söder 334 83; kvinnliga avdelningen t. 30 74, Söder 330 74; expeditionstid: lika med huvudkontoret.

Åren 1732—35 fanns i Stockholm en offentlig arbetsförmedlingsanstalt, det av kungl. maj:t privilegierade adresskontoret, och under denna tid var all privat platsansökning förbjuden.

Frågan om en kommunens arbetsförmedlingsanstalt framfördes år 1901 dels i en av föreningen »Studenter och arbetare» till stadsfullmäktige avlämnad framställning, vari hemställdes om utredning i saken, dels i en hos fullmäktige samma år väckt motion i ärendet. Sedan en kommitté utrett frågan, beslöt stadsfullmäktige 1904, i huvudsaklig överensstämmelse med dess förslag, att upprätta *Stockholms stads arbetsförmedling*, som den 22 september 1905 trädde i verksamhet.

Den 21 december 1910 beslöt stadsfullmäktige att inrätta ett filialkontor i Södermalm, direkt sorterande under huvudkontoret, vars föreståndare således skall övervaka arbetet vid filialen. Kontoret öppnades den 2 maj 1911.

Arbetsförmedlingen, som står under kontroll av staten genom dess arbetsförmedlingsinspektör, har till uppgift att till arbetsgivares och arbetares tjänst förmedla allt slags arbete. Anstalten avser sålunda att förmedla anställning, bland annat, av: yrkesarbetare och lärlingar inom industri och hantverk, byggnads-, transport-, jordbruks- och grovarbetare, tjänstefolk, handels- och kontorspersonal. Sedan Stockholms läns arbetsförmedling, som tillkom år 1914, förlagt sitt huvudkontor till Stockholm, har med länets arbetsförmedling viss överenskommelse träffats för att så vitt

möjligt förekomma dubbelanmälningar. Denna överenskommelse går i huvudsak ut därpå, att länsanstaltens huvudkontor i Stockholm förmedlar anställning uteslutande inom jordbruk och skogshushållning med binärningar och att för stadens anstalt däremot förbehålles förmedlingen inom övriga näringsgrenar. Arbetsförmedlingen omfattar såväl män som kvinnor.

Anstaltens angelägenheter handhas av en styrelse, som väljes av stadsfullmäktige och består av en ordförande med en suppleant samt tio ledamöter med sex suppleanter. Av styrelsens ledamöter och suppleanter skola fem ledamöter samt tre suppleanter, därav resp. en kvinna, vara arbetsgivare och fem ledamöter samt tre suppleanter, därav likaledes resp. en kvinna, vara arbetare. Ordföranden och ledamöterna ävensom suppleanterna väljas för två år i sänder. Förslagsrätt tillkommer arbetsgivare och arbetare, som hos stadskollegiet äga föreslå personer, som de anse lämpliga såsom ledamöter eller suppleanter i styrelsen. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet styrelsens arbetsområde faller, äger närvara vid styrelsens sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet. Enahanda befogenhet tillkommer direktören för arbetsförmedlingen. För den årliga revisionen av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige två revisorer med lika många suppleanter.

All arbetsförmedling sker i regel avgiftsfritt. Arbetsgivare, ej tillhörande Stockholms kommun, vilka anlita anstalten, skola dock ersätta därav föranledda direkta kostnader. Arbetsförmedlingen fortgår oberoende av arbetsinställelser (strejker eller lockout). Anstalten upprättar i varje månad en statistisk rapport över sin verksamhet under den föregående månaden. Månadsrapporterna sammanfattas vid årets slut i anstaltens årsredogörelse. Med arbetsförmedlingsanstaltarna i Uppsala och Södermanlands län har överenskommelse träffats därom, att Stockholms stad och nämnda län skola utgöra ett särskilt arbetsförmedlingsdistrikt och att Stockholmsanstalten såsom distriktskontor skall, med ledning av från huvudkontoren i Uppsala och Eskilstuna bekomna uppgifter, sammanställa och expediera en för distriktet gemensam veckorapport — distriktslista — över sådana sökande och lediga platser, som kunna lämna sig för interlokal förmedling. Denna veckorapport utväxlas med andra distriktskontors och insändes till socialstyrelsen, där den inarbetas i den s. k. »riksvakanslistan».

År 1917 togs ett första steg till förmedlingsarbetets uppdelning på fackarbetsanvisningar. Då

A. inrättades nämligen, efter med representanter för vederbörande arbetsgivare- och arbetareorganisationer förda underhandlingar, en särskild avdelning för måleriyrket. År 1918 öppnades en avdelning för bleck- och plåtslagare, fr. o. m. år 1919 en för bageriyrket och den 1 april 1920 en för sjömansyrket. — Jämlikt kungl. kung. den 30 juni 1916 utgår statsbidrag till denna verksamhetsgren.

Författningar. K. kung. den 30 juni 1916 ang. understöd av statsmedel till befrämjande och organiserande av den offentliga arbetsförmedlingen i riket, med ändring den 16 maj 1918. Instruktion för styrelsen över Stockholms stads arbetsförmedling, av kungl. maj:t fastställd den 19 mars 1920. Styrelsens arbetsordning för arbetsförmedlingen den 31 juli 1905, med ändring den 22 dec. 1906.

Stat år 1923. Utgifter: 213,700 kr. (därav för filialkontoret 49,750 kr.); inkomster: 30,000 kr. (beräknat statsbidrag).

Statsbidraget utgår till täckande av vissa med verksamheten förenade kostnader samt avlöning åt personal vid fackarbetsförmedlingen.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande.

Eriksson, K., försäkringsdirektör.

Ordförandens suppleant.

Junker, S. G., civilassessor.

Arbetsgivarrepresentanter.

*Bergin, J. Wilhelmina, innehavarinna av spegelfabrik.

Hjorth, J. E., direktör.

*Jespersson, S., snickarmästare.

Schumacher, C. V., direktör.

*Wållgren, E. F., ingenjör.

Arbetsarrepresentanter.

*Grönwall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

*Hagman, E. O., tf. byråassistent.

*Kämpe, K. A., byggnadssnickare.

Nyberg, A. V., maskinarbetare.

Söderström, G. A. E., ombudsman, stadsfullm.

Suppleanter.

Lyberg, H. V., bageriiddkare.

*Grafström, f. Boklund, Thyra, föreståndarinna.

*Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm.

Kumlander, K. F., statistikförare.

*Ström, f. Hånes, Hildegard A., trikåstickerska.

*Söderberg, P., ombudsman.

Protokollsförare och sekreterare

(500 kr.).

Järte, O. E. F., byråchef.

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1922 års räkenskaper och förvaltning).

Lund, C. J., skrädderiiddkare, stadsfullm.

Nordgren, F. L., förtroendeman.

Suppleanter:

Karlson, E. A., snickarmästare.

Lundberg, O. T. V., tf. centraluppbördsman.

Direktör (20).

Gruftman, S.; t. 42 97, Norr 70 20.

Huvudkontoret.

Manliga avdelningen.

Förste assistent (15).

Ödmann, B. O.

Andre assistenter (13).

Schön, A. F.; Olsson, B. F.; Sabel, K. G.

Föreståndare för fackarbetsanvisningarna

(4,200 kr.).

Hallberg, J. M. (avd. för bageriyrket); Pettersson, K. G. A., stadsfullm. (avd. för måleri- samt bleck- och plåtslageriyrkena); Strömberg, C. A. C. V. (avd. för sjömansyrket).

Kvinnliga avdelningen.

Första assistent (13).

Wagner, f. Arnoldson, E. Hermione.

Andra assistenter (11).

Hagman, f. de Brun, Gerda C.; Olson, Sigrid Ch.

Hjorth, f. Leijman, Signe M. E.

Förste vaktmästare (7).

Eriksson, C. F.

En vaktmästare (6), ett vaktmästarbiträde (1,140 kr.) samt extra expeditiionsbiträden i mån av behov.

Filialkontoret.

Manliga avdelningen.

Förste assistent (15).

Svenson, H. E.

Andre assistent (13).

Hellman, J. A.

Kvinnliga avdelningen.

Första assistent (13).

Lindqvist, f. Rydell, Elin M.

Andra assistent (11).

Richert, f. Hesselius, Gunel S. M.

En vaktmästare (6) samt extra expeditiionsbiträden i mån av behov.

Stockholms stads rättshjälpsanstalt.

Rättshjälpsanstalten.

Rådhuset, C.; t. 340 00, 340 27, Norr 64 27, Norr 83 30, Kungsh. 47 89; expeditionstid för allmänheten: 9—4 samt dessutom tisdagar (om nästpåföljande dag ej är helgdag) 7—8 e. m.; mottagningstider för anstaltens jurister: 9—10, 30, 2—3 samt dessutom tisdagar 7—8 e. m.

I en år 1883 väckt motion hemställdes om anslag till avlöande av tvenne fattigsakförare samt om uppdrag åt beredningsutskottet att framlägga förslag till frågans närmare ordnande. Anslaget beviljades fr. o. m. år 1884. I avvaktan på slutligt ordnande av frågan ställdes medlen till mantalsnämndens förfogande. Nämnden antog fattigsakförare och utfärdade instruktion för dem.

År 1906 väcktes motion om omorganisation av fattigsakförareinstitutionen, vilken motion resulterade i tillsättande av en kommitté för frågans utredning. Denna avgav i slutet av år 1909 sitt betänkande. Den 27 februari 1913 beslöt stadsfullmäktige därefter inrättande av ett stadens rättshjälpskontor under särskild styrelse; kontoret började sin verksamhet den 1 oktober s. å.

I anslutning till den vid 1919 års riksdag genomförda rättsskyddsreformen beslöt stadsfullmäktige den 17 dec. 1919 att ombilda rättshjälpskontoret till en offentlig rättshjälpsanstalt under benämning *Stockholms stads rättshjälpsanstalt*. Sedan kungl. maj:t den 31 dec. 1919 fastställt reglemente för anstalten, trädde densamma i verksamhet den 1 jan. 1920.

Rättshjälpsanstalten har till uppgift att inom Stockholm i rättsliga angelägenheter tillhandagå mindre bemedlade och i sådant avseende, bland annat, lämna råd och upplysningar samt hjälp med upprättande av handlingar, så ock biträde vid tvisters biläggande genom förlikning samt vid utförande av talan i rättegång, anhängiggjord vid domstol inom anstaltens verksamhetsområde. Rättshjälpen lämnas kostnadsfritt, dock kan sökande av vad honom genom anstaltens bistånd tillvinnes förpliktas lämna ersättning för erhållen hjälp. Anstalten bör söka åstadkomma förlikning mellan parterna, där sådan lämpligen bör komma till stånd. Framställning om rätttegång, som finnes vara uppenbart ogrundad eller gagnlös, skall avvisas.

Anstalten står under ledning av en styrelse, bestående av ordförande och fyra ledamöter. Ordföranden och suppleant för honom förordnas av överståthållarämbetet för fyra år i sänder. Övriga fyra ledamöter jämte två suppleanter för dem utses av stadsfullmäktige för en tid av två år. Anstaltens årliga räkenskaper och förvaltning granskas av tre revisorer, av vilka en utses av överståthållarämbetet och två av stadsfullmäktige, samtliga för en tid av två år. Anstaltens verksamhet utövas under styrelsens överinscende genom en föreståndare med biträde av erforderlig personal. Föreståndaren skall hava avlagt de för utövande av domarämbete föreskrivna kunskapsprov samt förvärvat nödig praktisk erfarenhet genom verksamhet vid underdomstol eller å advokatkontor. Föreståndaren må icke innehåva eller utöva annan avlönad allmän eller enskild tjänst eller idka enskild advokatverksamhet. Ej heller må ärende, som inkommit till anstalten, av något dess biträde övertagas som enskilt uppdrag.

Reglemente m. m. Kungl. kung. ang. understöd av statsmedel till offentliga rättshjälpsanstalter den 12 sept. 1919. Reglemente för Stockholms stads rättshjälpsanstalt, fastställt av kungl. maj:t den 31 dec. 1919.

Stat år 1923. Utgifter: 151,400 kr.; inkomster: 110,700 kr. (därav statsbidrag 55,500 kr.).

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av överståthållarämbetet).

af Ugglas, P. M., frih., hovrättsråd.

Suppleant för ordföranden

(utsedd av överståthållarämbetet).

von Koch, N. R., hovrättsråd.

Övriga ledamöter.

*Hernblom, A. G., rådman.

Lindhagen, Anna J. J., barnavårdsinspektör.

Wiberg, E. A., förtroendeman.

Wikström, E. E., tf. krigshovrättsråd.

Suppleanter.

*Staël von Holstein, Ch. Mathilda, advokat.

Hagelin, G. L., bokbindarmästare.

Ra.

Sekreterare.

Silow, S. A. H. (se nedan).

Styrelsens revisorer

(för granskning av 1922 och 1923 års räkenskaper och förvaltning).

Lind, F. A., rådman (utsedd av överståthållarämbetet).

Masreliez, G. V., revisionssekreterare, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Skålander, O. A., ombudsman, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Suppleanter:

Boalt, A., notarie vid överståthållarämbetets kansli (utsedd av överståthållarämbetet).

Björkman, C. A. J., fastighetssekreterare (utsedd av stadsfullm.).

Grönwall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm. (utsedd av stadsfullm.).

Föreståndare
(12,900 kr.).

Silow, S. A. H.; mottagningstid: se ovan.

Biträdande jurister

(resp. 10,200, 7,500 och 6,900 kr.).

Bergendal, E. F.; Hanse, J. E. E.; Branting-Westerstahl, Sonja; Braune, E. G.

Extra biträdande jurist
(5,700 kr.).

Zetterquist, A. F.

Kontorsskrivare (11).

Hagström, Karin B. E.; Johnson, N. S.; Thorling, Hildur S.

Kontorsskrivare och kassör (11):

Paul, f. Johnsson, Amélie S. L.

Fyra *extra kontorsskrivare* (2,880—2,400 kr.), tre *extra kontorsbiträden* (1,800—1,680 kr.), fyra *kontorsbud* (1,500—1,000 kr.).

Stockholms stads nykterhetsnämnd

och i samband därmed stående institutioner.

Nykterhetsnämnden.

*Bergsgatan 36, C.; t. 319 96, Norr 48 47.
Expeditionstid: 10—12 samt torsdagar
6—7.*

Lagen den 30 juni 1913 angående behandling av alkoholister, som trädde i kraft den 1 aug. 1916, stadgar, att person, som är hemfallen åt dryckenskap och i följd därav befinnes vara farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller utsätta hustru eller barn, som han är skyldig försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller ligga fattigvården eller sin familj till last, må, sedan konungens befallningshavande, i den ordning lagen föreskriver, förordnat härom, intagas å allmän anstalt för alkoholister. Förordnande om intagning å alkoholistanstalt må även meddelas beträffande personer, som äro hemfallna åt dryckenskap och under de två senast förflutna åren upprepade gånger blivit dömda till ansvar för fylleri. Allmän anstalt för vård av alkoholister är antingen av staten för sådant ändamål upprättad eller av kommun, förening, stiftelse eller annan anordnad, av konungen som allmän erkänd anstalt. Ansökan om internering göres av kommunens nykterhetsnämnd.

Stadsfullmäktige tillsatte 1914 en kommitté för utredning av frågan om stadens alkoholistvård m. m. I början av 1916 inköpte staden stiftelsen Stockholms alkoholisthems egendom Eolshäll, och den 19 juni 1916 beslöt stadsfullmäktige att tillsätta en särskild nykterhetsnämnd.

Alkoholistanstalten Eolshäll blev dock aldrig av Stockholms stad tagen i bruk för alkoholistvård utan uppläts först till hälsovårdsnämnden och överlämnades sedan till folkskoledirektionen (barnvårdsnämnden) för att användas till barnhem för vanartade gossar (se sid. 165). För att tillgodose stadens behov av alkoholistvård har nykterhetsnämnden i stället träffat avtal ang. disposition av platser för alkoholister vid arbetshemmet Björknäs, varjämte en del platser kunna disponeras dels å Flodahemmet vid Snoän, dels å statens anstalter för vård av alkoholister vid Venngarn, Svartsjö och Landskrona samt å anstalten Gunnarskog vid Flisby. (Beträffande nykterhetsnämndens inackorderingshem vid Älvsjö se nedan.)

Förutom alkoholistvården har Stockholms stads nykterhetsnämnd till uppgift att handlägga frågor rörande nykterhetstillståndet inom Stockholm ävensom att förvalta de medel, som av stadsfullmäktige anslås till nykterhetens befräm-

jande inom staden eller eljest ställas till nämndens förfogande.

Genom kungl. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker hava nya uppdrag ålagts nykterhetsnämnden. Sålunda äger nämnden förordna, att rusdrycker icke må utminneras under tre år från beslutets dag till den, som brukar rusdrycker till uppenbar skada för sig eller andra. Vidare skall nykterhetsnämnden genom ett ombud deltaga i besiktning av lokaler, vilka skola användas för detaljhandel med spritdrycker, vin, öl eller pilsnerdricka (jfr sid. 23). Slutligen har Stockholms stads nykterhetsnämnd att övervaka nykterhetstillståndet inom kommunen och att för sådant ändamål särskilt genom upplysningar och råd till försäljare söka förbygga missbruk av rusdrycker; att bereda de ärenden, berörande nykterhetstillståndet, vilka av stadsfullmäktige till nämnden remitteras; samt att till stadsfullmäktige göra framställningar om vidtagande av nykterhetsfrämjande åtgärder och avgiva årlig berättelse över nykterhetstillståndet inom kommunen. Ordförande i nykterhetsnämnden eller annan av nämnden utsedd ledamot äger närvara vid styrelsesammanträden hos rusdrycksförsäljningsbolaget i Stockholm och deltaga i överläggningarna men ej i besluten.

Nykterhetsnämnden består av sju ledamöter och tre suppleanter, utsedda av stadsfullmäktige för två kalenderår. Av ledamöterna bör minst en vara läkare samt en representant för den kommunala fattigvården, en för den frivilliga alkoholistvården och en för den organiserade nykterhetsverksamheten inom Stockholm. Nämnden utser inom sig ordförande och vice ordförande. Det borgarråd, under vars föredragningskyldighet nämndens arbetsområde faller, äger närvara vid dess sammanträden samt deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet. Nämnden utser inom sig ett arbetsutskott, som handlägger flertalet ärenden rörande alkoholistvården.

För granskningen av nämndens förvaltning och räkenskaper utses årligen av stadsfullmäktige tre revisorer med tvänne suppleanter.

Lagar, instruktioner m. m. Lag den 30 juni 1913 ang. behandling av alkoholister, med ändring den 9 juni 1922. Kungl. förordning den 14 juni 1917 ang. försäljning av rusdrycker, med ändringar den 14 juni och 1 juli 1918, 11 juli 1919, 22 och 29 juni 1921 samt 9 juni 1922. Kungl. förordning den 11 juli 1919 ang. försäljning av pilsnerdricka, med änd-

NN.

ring den 14 maj 1920. Instruktion för Stockholms stads nykterhetsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1923. Utgifter: 148,620 kr.; inkomster: 14,190 kr.

Nykterhetsnämndens ledamöter.

Ordförande.

Petrén, D. A., tf. överinspektör för sinnessjukvården.

Vice ordförande.

***Wedberg, Ebba Ch.**, fröken.

Övriga ledamöter.

Ahlström, W., handlande, stadsfullm.

Cederlöf, P. A., handlande.

***Danielsson, T. Hj.**, möbelsnickare, stadsfullm.

***Öström, J. N. H.**, bitr. fattigvårdsinspektör.

En vakant.

Suppleanter.

***Anderson, K. O.**, korrekturläsare, stadsfullm.

Lindbergh, N. E., disponent, stadsfullm.

***Törnell, f. Weber, Gertrud, fru**, stadsfullm.

Nämndens arbetsutskott.

Lindbergh, N. E.; **Petrén, D. A.**, ordf.; **Wedberg, Ebba Ch.**

Suppleanter: **Danielsson, T. Hj.**; **Cederlöf, P. A.**

Nykterhetsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1922 års räkenskaper och förvaltning).

Carlsson, f. Lindskog, Anna R., fru, stadsfullm.

Falk, H. A., handlande.

Linde, N., förtroendeman.

Suppleanter:

Dahlin, N. O., kriminalöverkonstapel.

Larsson, f. Carlsson, Jenny A. F., fru, stadsfullm.

Sekreterare

(2,500 kr.).

Moureaux, N. C., förste kanslisekreterare; träffas å nämndens lokal måndagar 9—10 samt torsdagar 6—7.

Redogörare

(400 kr.).

Georgii, N. H.

Kontorsskrivare (9).

(Handbar även undersökningar m. m. rörande anmälda kvinnliga alkoholister.)

Sundberg, Astrid M. M.

Biträden för övriga undersökningar, övervakningar och inspektioner

(4,800 kr.).

Sällqvist, A. A., **Ölander, A. F.** (se nedan); träffas å nämndens lokal säkrast 10—12 samt torsdagar 6—7.

En vaktmästare (270 kr.).

Nykterhetsnämndens inackorderingshem.

Solberga, Älvsjö; t. Örby 68.

Efter framställning av nykterhetsnämnden beslutade stadsfullmäktige den 21 mars 1921 anslå erforderliga medel för inrättande av ett inackorderingshem för personer, som anmälts till nykterhetsnämnden, och vilka vid utskrivning från anstalt eller eljest sakna lämplig bostad. Vid hemmet, som sålunda är avsett för vård av mindre ingripande natur än internering å alkoholistanstalt, mottagas förutom från alkoholistanstalt utskrivna även andra under nykterhetsnämndens övervakning stående personer, vilka kunna anses i behov av det stöd, som hemmet kan skänka dem. Inackorderad person skall i allmänhet ej kvarbo å hemmet längre tid än sex månader i följd.

Nykterhetsnämnden har för inackorderingshemmet förhyrt en fattigvårdsnämnden tillhörig byggnad i Älvsjö, förut disponerad av Brännkyrka barnhem (se sid. 117). Plats kan där beredas för 15 personer.

Förvaltningen av hemmet har uppdragits åt en särskild av nykterhetsnämnden utsedd styrelse, bestående av tre personer.

Hemmet började sin verksamhet den 1 okt. 1921.

Stat år 1923. Utgifter: 20,165 kr.; inkomster: 12,240 kr.

Styrelse.

Lindbergh, N. E., disponent, stadsfullm.; **Petrén, D. A.**, tf. överinspektör för sinnessjukvården, ordf.; **Wedberg, Ebba Ch.**, fröken.

Föreståndare

(300 kr., bostad).

Ölander, A. F. (se ovan).

Redogörare

(300 kr.).

Georgii, N. H.

En husmoder (1,680 kr.), två biträden (1,680 kr.).

Stockholms stads mantalsnämnd

jämte i samband därmed stående institutioner.

Mantalsnämnden.

*Slottsbacken 6, St. (ing. fr. Österlånggatan).
Kontrollanten träffas säkrast kl. 11—12
i uppbördskamrerens tjänsterum i sam-
ma hus.*

I ett år 1865 avgivet utlåtande ang. föreslagen folkräkning i huvudstaden hemställde stadsfullmäktige hos kungl. maj:t om utredning ang. ändring i sättet för mantalsskrivningsförrättningar i Stockholm, varefter överståthållarämbetet anmodades inkomma med utredning i ärendet. En av ämbetet tillsatt kommitté avgav sedermera förslag, över vilket stadsfullmäktige hördes. Därvid avstyrkte dessa förslaget, men antogo i stället för sin del grunder för mantals- och skattskrivningen i Stockholm, innefattande bl. a. inrättande av en mantalsnämnd med underlydande rotmän. Detta förslag, som tillstyrktes av överståthållarämbetet, godkändes i huvudsak av kungl. maj:t den 10 november 1876, varefter mantalsnämnden i juni 1877 började sin verksamhet.

Mantalsnämnden åligger att hava inseende över mantals- och skattskrivningen i Stockholm samt tillse, att såväl till grundval och rättsnöre för denna som till ledning för fattigvården, hälsovården och undervisningsväsendet därstädes en så vitt möjligt fullständig och tillförlitlig fortlöpande bokföring över huvudstadens invånare verkställs. Nämnden äger att själv eller genom ombud så inför som utom domstol utföra och bevaka stadens talan i dessa ärenden. Nämnden består av överståthållaren eller i hans frånvaro underståthållaren såsom ordförande, med rätt att deltaga i besluten, och dessutom av polismästaren eller i hans frånvaro förste polisintendenten, förste stadsläkaren eller i hans frånvaro andre stadsläkaren, två av stadsfullmäktige för två år valda ledamöter, ordförandena i hälso- och fattigvårdsnämnderna samt förste folkskolinspektören. Stadsfullmäktige, hälso- och fattigvårdsnämnderna samt folkskoleledningen äga att för två år utse, stadsfullmäktige två och envar av de övriga en suppleant att inträda i nämnden vid förfall för motsvarande ordinarie ledamot. I samband med den kommunala omorganisationen har den 19 mars 1920 ny instruktion för mantalsnämnden utfärdats, vilken dock ej företer några viktigare avvikelser från den förut gällande.

Mantalsnämnden biträdes av en kontrollant och protokollsförare samt rotmän, efter 1 maj 1917 till antalet 35 (se nedan).

Författningar. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 10 nov. 1876 ang. fastställande av grunder för ordnande av mantals- och skattskrivningen i Stockholm. Kungl. förordning den 28 maj 1897 ang. mantalsskrivning i Stockholm, med ändringar den 23 dec. 1908, 26 nov. 1909, 8 okt. och 12 nov. 1915, 14 juni 1918 och 12 sept. 1921. Instruktion för Stockholms stads mantalsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 19 mars 1920.

Stat år 1923. Utgifter: 651,100 kr.; inkomster: 75,300 kr.

Mantalsnämndens ledamöter.

Ordförande (självskr.).

Hederstierna, C. F. W., överståthållare.

Ordförandens suppleant (självskr.).

Tamm, V. A., underståthållare.

Ledamöter.

Härleman, G. R., polismästare (självskr.).

Andersson, L. I., förste stadsläkare (självskr.).

Karlsson, W. E., borgarråd, stadsfullm. (självskr. som ordf. i fattigvårdsnämnden och hälsovårdsnämnden).

Nordlund, K., förste folkskolinspektör (självskr.).

*Klefbeck, E. A., kyrkoherde (vald av stadsfullm.).

*Lagergren, C. H., grosshandlare (vald av stadsfullm.).

Suppleanter.

Frick, H. O., förste polisintendent (självskr.).

Hultkvist, G. E., andre stadsläkare (självskr.).

*Nordfeldt, A. G., fattigvårdsinspektör (vald av fattigvårdsnämnden).

*Tinggren, G. A., tillsyningsman (vald av hälsovårdsnämnden).

*Lidman, C., andre folkskolinspektör, stadsfullm. (vald av folkskoleledningen).

*Kämpe, K. A., byggnadssnickare (vald av stadsfullm.).

*von Porat, T. G. H., avdelningschef, stadsfullm. (vald av stadsfullm.).

MN.

Kontrollant och protokollsförare (3,500 kr.).

von Friesen, F. Hj. Mottagning se ovan.

En *vaktmästare* (400 kr.) samt växlande antal *extra tjänstemän* med varierande tjänstgöring å de olika rotemanskontoren.

Rotemän.

Expeditionstider: 8—11 (under juni, juli och augusti 9—11).

Adresser: se nedan.

Bokföringen av stadens invånare ombesörjes av särskilda, av kommunen avlönade personer, vilka kallas rotemän och hava att var för sig utöva sin verksamhet för ett särskilt område av huvudstaden, kallat rote. Rotemännen lyda under mantalsnämnden.¹⁾

Tidpunkten för den årliga mantalsskrivningen i Stockholm, som förut var den 2 januari, har genom kungl. förordningen den 12 sept. 1921 framflyttats till den första helgfria dagen efter den 14 november. Mantalsuppgift, avfattad i enlighet med av överståthållarämbetet fastställt formulär, skall av en var uppgiftsskyldig upprättas i två exemplar och första helgfria dagen efter den 14 november avlämnas till husägaren eller den i hans ställe är. Husägaren åligger att insamla mantalsuppgifterna samt att upprätta en huvudförteckning i två exemplar över inom egendomen boende personer. Huvudförteckningen jämte tillhörande mantalsuppgifter skall därefter fr. o. m. den 17 november av husägaren tillhandahållas polispersonalen, vilken det åligger att insamla ifrågavarande förteckningar och uppgifter samt att, senast den 30 november, avlämna det ena exemplaret av dessa till vederbörande roteman.

Allt efter som mantalsuppgifterna för roten komma rotemannen tillhanda, skall denne under en av överståthållarämbetet utsedd kontrollants inseende granska dessa uppgifter och tillhörande huvudförteckningar. Mantalslängden skall tillika med de till längden hörande mantalsuppgifter och register senast den 10 mars inlämnas till överståthållarämbetet, genom vars försorg längden granskas. Inom samma tid skall mantalsskrivningskontrollanten till ämbetet ingiva rapport över den av honom verkställda granskningen.

Roteman skall med skyndsamhet besvara förfrågningar, som av överståthållarämbetet, någon stadens myndighet, pastorsämbete m. fl. framställas angående personers bostad, mantalskrivningsort eller dylikt, varom mantalsboken lämnar upplysning.

Rotemännen hade tidigare även vissa ålig-

¹⁾ Stadskollegiet har år 1922 uppdragit åt en kommitté att utreda frågan om rotemansinstitutionens omorganisation (se vidare under Kommittéer).

ganden i avseende å den allmänna fattigvården, men dessa hava numera upphört.

Rotarnas antal var ursprungligen 16. År 1885 tillkom ytterligare en, 1887 två, 1890 en, 1893 en, 1898 två, 1899 två, under vardera av åren 1905—1908 en, 1911 två, 1913 två i Brännkyrka och fr. o. m. 1914 ytterligare en i denna församling samt fr. o. m. 1916 en i Bromma. Fr. o. m. 1 aug. 1916 sammanslogos 2. och 3. roten till en. Däremot beslöt stadsfullmäktige den 18 dec. 1916 inrättande fr. o. m. den 1 maj 1917 av ytterligare en rote i nuvarande Katarina församling. Rotarnas antal är således sedan den 1 maj 1917 inalles 35.

Instruktioner m. m. Kungl. förordningen den 28 maj 1897 ang. mantalsskrivning i Stockholm, med ändringar den 23 dec. 1908, 26 nov. 1909, den 8 okt. och 12 nov. 1915, 14 juni 1918 och 12 sept. 1921. Instruktion för rotemännen i Stockholms stad, fastställd av mantalsnämnden den 12 juni 1888, med ändringar den 14 mars 1908, 1 sept. 1916 och 12 sept. 1921. Ang. stadens indelning i rotar, se vidare statistiska avdelningen.

Avlöningar m. m. Trettiofem rotemän: lönegrupp 18. Skrivarehjälp till trettiofem rotemän: 1,600 kr. till var och en. Till förordnande av biträden i de större rotarna: 11,000 kr. Trettioen vaktmästare hos rotemännen: arvode 900 kr., fyra vaktmästare hos rotmännen i Brännkyrka och Bromma: arvode 1,050 kr. Dessutom tillkommer ersättning åt vaktmästarna för mantalsuppgifters insamlande: högst 6,000 kr.

1. Storkyrkoroten.

Svartmangatan 21 & 23, St.

Roteman.

Johansson, B. G.

En *vaktmästare*.

2. och 3. Klararoten.

Slöjdgatan 9, C.

Roteman.

Öström, G. F. H.

En *vaktmästare*.

4. Kungsbroroten.

Hantverkaregatan 32, C.

Roteman.

Molin, A. R.

En *vaktmästare*.

5. Tegnérsloten.

Vallingatan 42, C.

Roteman.

Giertha, J. B. S., frih.

En *vaktmästare*.

6. Observatorieroten.

Vegagatan 18, Va.

Roteman.

Bergman-Paul, E. F.

En vaktmästare.

7. Jakobsroten.

Jakobsgatan 4, C.; t. 73.

Roteman.

Alm, C. S.

En vaktmästare.

8. Roslagsroten.

Regeringsgatan 74, C.

Roteman.

Martin, K. H. V., tf.

En vaktmästare.

9. Humlegårdsroten.

Nybrogatan 15 C, Ö.

Roteman.

Ekermann, L. E. O.

En vaktmästare.

10. Nybroroten.

Nybrogatan 16, Ö.

Roteman.

Wijkenstam, F. T.

En vaktmästare

11. Artillerirotten.

Kommendörsgatan 25, Ö.

Roteman.

Jakobsson, K. G.

En vaktmästare.

12. Sofiaroten.

Fjällgatan 31, Sö.

Roteman.

Wahlberg, H.

En vaktmästare.

13. Stadsgårdsroten.

Folkungagatan 77, Sö.

Roteman.

Lundberg, C. A.

En vaktmästare.

14. Katarina mellanrote.

Katarina Bangata 9 A, Sö.

Roteman.

Ahlm, J. M.

En vaktmästare.

15. Maria kyrkorote.

Höbergsgatan 40, Sö.

Roteman.

Jakobsson, G. H. W.

En vaktmästare.

16. Tantoroten.

Krukmakaregatan 22, Sö.

Roteman.

Lindsköld, P. E. W.

En vaktmästare.

17. Kronobergsroten.

S:t Eriksgatan 61, C.; t. 333 72.

Roteman.

Hjertstrand, M. D.

En vaktmästare.

18. Teknologroten.

Tegnérsgatan 38, Va.

Roteman.

Öhrström, O. E.

En vaktmästare.

19. Skinnarviksroten.

Hornsgatan 68, Sö.

Roteman.

Hesselman, S. E.

En vaktmästare.

20. Narvaroten.

Styrmansgatan 6, Ö.Dj.

Roteman.

Ekermann, E. O. L.

En vaktmästare.

21. Vanadisroten.

Surbrunnsgatan 21, Va.

Roteman.

Holm, J. G.

En vaktmästare.

22. Vasaroten.

Norrullsgatan 10 A, Va.

Roteman.

Ohlsson, E. L.

En vaktmästare.

23. Karlsviksroten.
S:t Eriksgatan 19, C.

Roteman.

Rathsman, K. W.

En vaktmästare.

24. Karlaroten.
Linnégatan 58, Ö.Dj.

Roteman.

Fogelström, O. T.

En vaktmästare.

25. Nytorgsroten.
Nytorget 6, Sö.

Roteman

Hellquist, T. G. F.

En vaktmästare.

26. Norrtullsroten.
Dalagatan 78 A, Va.

Roteman.

Lagergren, R. J.

En vaktmästare.

27. Karlbergsroten.
Rörstrandsgatan 56 B, Va.

Roteman.

Jakobsson, U. G. W.

En vaktmästare.

28. Eriksbergsroten.
Frejgatan 3, Va.

Roteman.

Funck, C. J. A.

En vaktmästare.

29. Kristinebergsroten.
Kungsholmsgatan 82, C.

Roteman.

Modin, P. H. A.

En vaktmästare.

30. Birkaroten.
Tomtebogatan 5, Va.

Roteman.

Bengtsson, V. O.

En vaktmästare.

31. Heleneborgsroten.
Ringvägen 14, Sö.

Roteman.

Wahlberg, H., tf.

En vaktmästare.

32. Enskederoten.
Margaretavägen 112, Enskede; t. Enskede 70.

Roteman.

Haglund, K. G.

En vaktmästare.

33. Liljeholmsroten.
Kommunalhuset, Liljeholmen; t. Liljeholmen 10.

Roteman.

Sundström, E. V.

En vaktmästare.

34. Årstaroten.
Nybodagatan 5, Midsommarkransen; t. Liljeholmen 84.

Roteman.

Wallin, K. A. T.

En vaktmästare.

35. Brommaroten.
Ulvsunda slott, södra flygeln, Ulvsunda; t. Ulvsunda 156.

Roteman.

Ignér, D. A., tf.

En vaktmästare.

36. Helgaroten.
Götgatan 81, Sö.

Roteman.

Månsson, A. E.

En vaktmästare.